

**Södra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund**

HANDLINGSPROGRAM 2020-2023

Förord

Vi står inte bara inför, utan vi befinner oss redan i föränderlig tid med klimatförändringar, postmoderna värderingar, åldrande befolkning och en mer konfliktfylld värld. Detta gör att räddningstjänsten måste vara ändamålsenligt anordnad för att följa både samtiden och förutse risker. Huvuduppdraget i Lagen om skydd mot olyckor sträcker sig från den lilla branden i en papperskorg till skadeavhjälpanse insatser vid krig där räddningstjänsten spelar en stor roll för samhället.

För att klara utmaningarna blir det allt vanligare att kommuner samordnar sina räddningstjänster i förbund vilket ger fördelar jämfört med att stå ensam. Med sammanhållna resurser skapas större handlingsutrymme och ökad räddningsinsatsförmåga. SÄRF har dels heltidsanställd räddningstjänstpersonal som med sin yrkeskunskap bidrar till att utbildning och metodutveckling ständigt går framåt, dels finns anställd räddningstjänstpersonal i beredskap och räddningsvärn som utöver sina huvudanställningar genomför motsvarande utbildningar och yrkesspecifika övningar. Kombinationen av anställda ger inte bara en lokal förankring utan också ökad möjlighet till större slagkraftighet med en större resursuppbyggnad. En gemensam bakre ledning ger stöd till alla resurser inom förbundet oavsett var de befinner sig.

Förbundet ger också möjligheter för kommunerna att utveckla samarbete över gränserna där till exempel plan- och bygglovsfrågor, tillsyn och rådgivning utgör en viktig del i att samhället planeras och byggs rätt från början samt att det skapas goda förutsättningar för den enskilde att undvika och hantera oönskade händelser. Räddningstjänstens utgör också en viktig del i krisberedskapen i det samhällsansvar som åligger kommunerna.

Men det är inte enbart inom förbundets gränser som räddningstjänsten verkar utan är även en del av det nationella skyddet mot olyckor. Samverkan med andra räddningstjänster och räddningstjänstförbund blir därför allt viktigare där vi tillsammans och friktionsfritt kan hjälpas åt vid större händelser, oavsett var i landet olyckan sker.

Detta handlingsprogram syftar till att vara ett strategiskt styrdokument för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund som kan anpassas utefter rådande förhållanden och förändringar som sker i samhället med ständig omvärldsbevakning och riskbedömning. De övergripande målen i handlingsprogrammet bygger på räddningstjänstens uppdrag som bryts ned till mål i årliga verksamhetsplanerna som också beskriver vilka aktiviteter som ska genomföras under året. I den medarbetardrivna och tillitsbaserade organisationen har möjligheterna till individuell målstyrning möjliggjorts i framtagande av aktiviteterna. Resultat och målpuppfyllelser återkopplas till medarbetare likväl som organisationen i sin helhet. Genom denna tydliga uppdelning och tillvaratagande av engagemang drivs utvecklingen framåt i en agil och dynamisk räddningstjänst mot en modern offentlig förvaltning.

Rose-Marie Liljenby Andersson
Direktionens ordförande

Jill Jingbrant
Förbundsdirektör

Innehåll

1	Inledning.....	4
1.1	Handlingsprogrammet.....	4
1.2	Räddningstjänstens roll i samhället.....	4
1.2.1	Räddningstjänstens roll vid höjd beredskap	5
1.3	Den enskildes skyldigheter	6
2	Vilka vi är	7
2.1	Vårt uppdrag.....	7
2.1.1	Vårt uppdrag – Förbundsordningen	8
2.1.2	Vårt uppdrag – Lag (2003:778) om skydd mot olyckor	8
2.1.3	Vårt uppdrag – Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.....	8
2.1.4	Vårt uppdrag - Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor	9
2.2	Vår organisation	9
2.2.1	Organisation vid räddningsinsatser.....	10
2.2.2	Organisation vid extraordinära händelser och under höjd beredskap	10
2.3	Operativ förmåga	11
3	Vår utmaning	13
3.1	Förbundsprofil	13
3.2	Olycksbild	14
3.3	Riskbild	15
3.3.1	Farligt godstransporter.....	15
3.3.2	Farlig verksamhet	16
3.3.3	Översvämning.....	17
4	Vad vi vill.....	18
4.1	Vår vision	18
4.2	Vår verksamhetsidé	18
4.3	Våra strategiska inriktningar	18
4.5	Uppföljning av mål	19
5	Revideringar	20
	Referenser.....	21

1 Inledning

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) anger att varje kommun ska anta ett handlingsprogram för förebyggande mot brand och andra olyckor samt för kommunal räddningstjänst. Detta dokument utgör Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds (SÄRF) handlingsprogram utifrån förbundets uppdrag från medlemskommunerna Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn.

Samhällets samlade kostnader för olyckor uppgår årligen till nästan 69,5 miljarder kronor¹ (MSB 4, 2011), 2 900 omkommer (Räddningsverket, 2007), (MSB, 2019), och 87 000 skadas (MSB 2, 2019) så allvarligt att de måste läggas in på sjukhus (år 2017). För våra sex kommuner blir detta cirka 1,6 miljarder kronor, cirka 90 omkomna och 1 700 allvarligt skadade. Vilket motsvarar en kostnad om cirka 8 000 kr per invånare (MSB 3, 2019).

Olyckorna drabbar på olika sätt alla i samhället; den enskilde invånaren, företag, organisationer, kommuner med flera. Cirka 60 % utgörs av direkta kostnader, det vill säga resurser som förbrukats till följd av olyckorna exempelvis egendomsskador och vård. Resterande 40 % utgörs av indirekta kostnader i form av produktionsbortfall från förvärvs- och hemarbete (MSB 5, 2011). Räddningstjänsten i förbundet kostar 790 kr per invånare och år (2018).

Det är viktigt för både den enskilde och samhället att det inträffar så få olyckor som möjligt och att konsekvensen av de olyckor som inträffar blir så små som möjligt. Det är därför viktigt att förebygga olyckor och ge de drabbade de kunskaper de behöver för att hantera olyckan. När deras resurser inte räcker till ska samhället kunna erbjuda professionella och snabba räddningsinsatser som arbetar i samverkan med varandra.

1.1 Handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet utgör ett styrdokument för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds (SÄRF) verksamhet under perioden 2020-2023. De beskriver SÄRF:s förebyggande-, operativa- och stödverksamhet samt drar upp breda riktlinjer för de kommande fyra åren. Det ska ses som ett övergripande dokument över hur SÄRF arbetar för att uppnå de nationella målen i lag (2003:778) om skydd mot olyckor, nationella strategier utfärdade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), förbundsmedlemmarnas krav formulerade i förbundsordningen samt den politiska viljan när det gäller att förebygga bränder och bedriva effektiv räddningstjänst.

Handlingsprogrammet syftar även till att ge invånarna insyn och information om förbundet och dess risker samt hur förbundet avser att arbeta med att hantera och förebygga dessa risker. Handlingsprogrammet kan också utgöra ett underlag till statens tillsyn över kommunerna i förbundet.

Detta handlingsprogram ersätter tidigare handlingsprogram som gällde 2016-2019 och återfinns tillsammans med förbundsordning och verksamhetsplan på www.serf.se.

1.2 Räddningstjänstens roll i samhället

Räddningstjänsten är en kommunal verksamhet som i huvudsak styrs av lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) med följande nationella mål:

- *”Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor”* (LSO 1 kap 1 §).

¹ Uppräknat från år 2005 till år 2019

- *"Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt" (LSO 1 kap 3 §).*

Lagstiftningen säger också att en räddningstjänst ska arbeta inom de tre skedena; före, under och efter en olycka. Utdrag av viktiga stycken från LSO återfinns nedan:

Före

- *"För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön skall kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder" (LSO 3 kap 1 §).*
- *"En kommun skall genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag" (LSO 3 kap 2 §).*
- *"En kommun skall i brandförebyggande syfte ansvara för att rengöring (sotning) sker av fasta förbränningsanordningar, som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas, och därtill hörande rökkanaler. Detsamma skall gälla imkanaler i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen.
Kommunen skall i brandförebyggande syfte även ansvara för att det som skall rengöras enligt första stycket samt skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). Detsamma skall gälla fasta förbränningsanordningar inrättade för eldning uteslutande med gas och därtill hörande avgaskanaler" (LSO 3 kap 4 §)*

Under

- *"Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön" (LSO 1 kap 2 §).*
- *"Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt" (LSO 1 kap 2 §).*

Efter

- *"När en räddningsinsats är avslutad skall kommunen se till att olyckan undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts" (LSO 3 kap 9 §).*

Syftet med LSO tydliggjordes i regeringens proposition 2002/03:119: *"Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs."*

1.2.1 Räddningstjänstens roll vid höjd beredskap

Lagstiftningen klargör också räddningstjänstens roll vid krig och höjd beredskap vilket gör att räddningstjänsten har ett ansvar som sträcker sig från den lilla olyckan ända upp till krig.

"I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för

1. *upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,*
2. *indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,*
3. *kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.*

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst skall under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningsskydd" (LSO 8 kap 2 §).

1.3 Den enskildes skyldigheter

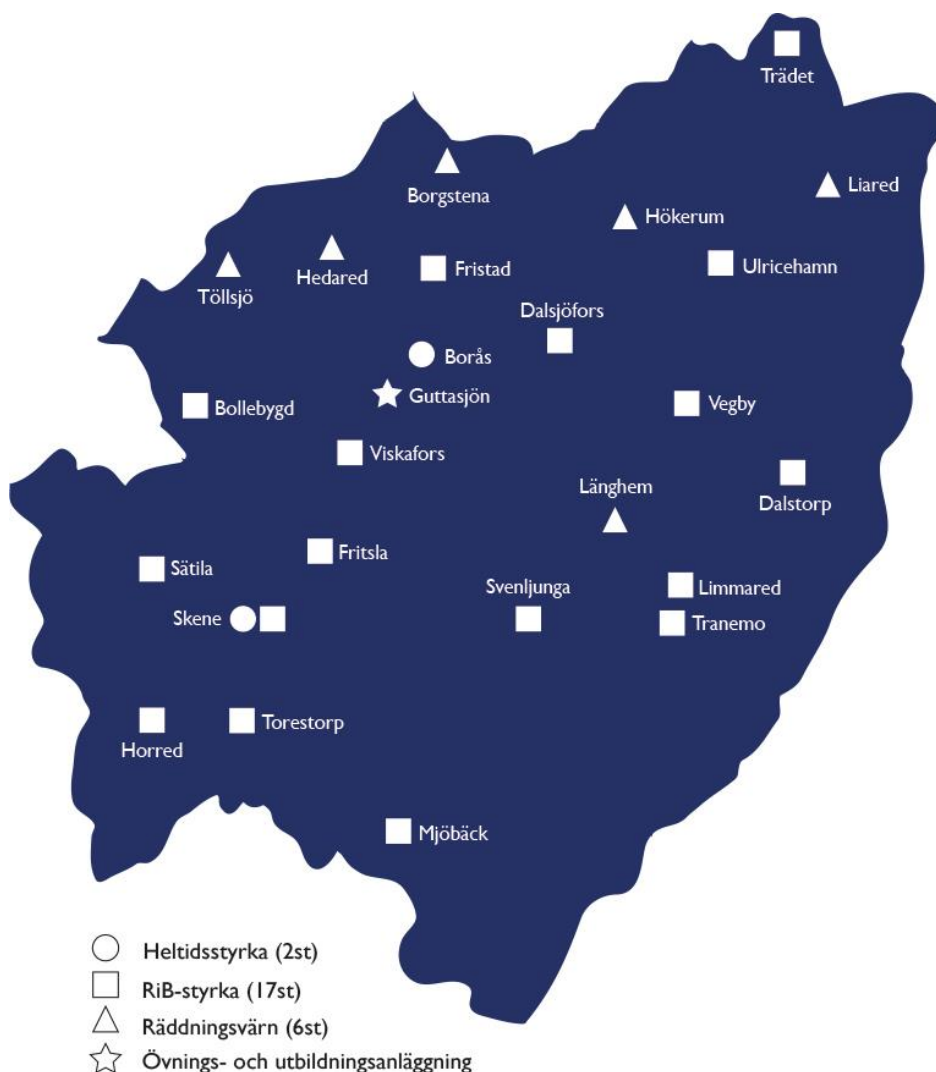
Den enskilde har ett ansvar att i möjligaste mån förebygga och hantera olyckor enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Det kan till exempel handla om att ha ett brandskydd i hemmet med brandvarnare, brandsläckare och brandfilt samt att ha kunskap om hur man ska agera vid en olycka. Det är först när den enskilde inte kan hantera en olycka som samhället ska ta vid.

- *”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand” (LSO 2 kap 2§).*
- *”Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka” (LSO 2 kap 1 §).*

Räddningstjänsten har till uppgift att genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen (LSO 3 kap 2 §).

2 Vilka vi är

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) är ett kommunalförbund som organiserar och driver räddningstjänsten i sex kommuner: Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn. Vi har 24 brandstationer strategiskt belägna i förbundet (2 heltidsstyrkor², 17 RiB-styrkor³ och 6 räddningsvårn⁴). Antalet anställda uppgår till cirka 500, varav huvuddelen är hel- eller deltidsbrandmän. Vårt huvudkontor finns i Borås där förbundets övningsanläggning också finns.

Figur 1: Förbundets geografi med stationernas spridning i de sex kommunerna som utgör SÄRF.

2.1 Vårt uppdrag

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds (SÄRF) uppdrag regleras av lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt av förbundsordningen som är den överenskommelse kring räddningstjänst som de sex medlemskommunerna tecknat.

Kapitel 2.1.1 samt 2.1.2 nedan kan sammanfattas till att SÄRF ska förhindra och minska konsekvenserna av olyckor hos alla som bor, verkar och vistas inom SÄRF:s område.

² Heltidsstyrka = Station med bemanning dygnet runt.

³ RiB-styrka (deltidsstyrka) = Personalen har i huvudsak en annan arbetsgivare men samtidigt beredskap för att kunna åka på larm om det skulle behövas.

⁴ Räddningsvårn = Personalen har ingen beredskap för larm vilket innebär att de rycker ut på frivillig basis när de larmas.

2.1.1 Vårt uppdrag – Förbundsordningen

Vårt uppdrag regleras bland annat i förbundsordningen som säger att SÄRF ska i huvudsak ansvara för att i förbundsmedlemmarnas ställe fullgöra de skyldigheter som åvilar kommunerna:

- enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt enligt förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.
- enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor.
- avseende information till allmänheten och kommunens plan för räddningsinsatser enligt lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor samt dess ändringslag (2015:233).

Utöver dessa uppgifter stödjer SÄRF medlemskommunerna i följande verksamhetsområden:

- Kommunernas krisberedskap och civilt försvar enligt bestämmelserna i lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Kommunernas plan- och byggverksamhet enligt plan- och bygglagen (2010:900).
- Kommunernas psykiska och sociala omhändertagande efter olyckor, kriser eller extraordinära händelser.

Förutom dessa uppdrag ingår rätten att utföra andra uppgifter som ansluter till ovanstående lagstiftning eller på annat sätt ansluter till säkerhet och trygghet i kommunerna. Dessa är främst:

- Restvärdesräddning.
- Larmförmedling och automatlarm
- Vattendykning.
- Stöd till sjukvårdshuvudmannens ambulansverksamhet.
- Teknisk service.
- Utbildning och information.
- Beredskap avseende akuta åtgärder inom det kommunala ansvarsområdet.

2.1.2 Vårt uppdrag – Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Utöver förbundsordningen har lagstiftarna gett räddningstjänsten i uppdrag att:

- Samordna samhällets skydd mot olyckor.
- Underlätta den enskildes arbete med skydd mot olyckor.
- Förebygga bränder och andra olyckor genom information, tillsyn m.m.
- Ansvara för sotning och brandskyddskontroll.
- Utföra räddningsinsats.
- Utreda olyckor som föranlett räddningsinsats.
- Skydda och rädda befolkning och egendom från verkningar av krig.

(Se även kapitel 1.2)

2.1.3 Vårt uppdrag – Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

- Tillståndshantering för brandfarlig och explosiv vara.
- Tillsyn för att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor.
- Förebygga obehörigt förfarande med brandfarliga och explosiva varor.

2.1.4 Vårt uppdrag - Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

- Tillse att allmänheten får tillgång till aktuell information om verksamheter som omfattas av denna lag.

2.2 Vår organisation

SÄRF styrs av en direktion bestående av politiker från kommunerna i förbundet. Verksamheten leds av en förbundsdirektör med en utsedd räddningschef enligt LSO. Utöver detta är organisationen indelad i fem avdelningar: Skydd och samhälle, Insats och beredskap, Utbildning, Verksamhets- och chefsstöd samt Teknik och fastighet, varav de tre sistnämnda fungerar som stödverksamhet. Vid sidan av dessa fem avdelningar finns även förbundssekreterare, verksamhetsanalys och kommunikation som stöd till organisationen i stort (se Figur 2: Organisationskiss över SÄRF.).

Analys och verksamhetsutveckling

- Ledningscentralen
- Inre ledning, stab och samverkan
- Systemledning av kommunal räddningstjänst
- Krisberedskapssamordning
- Säkerhet/säkerhetsskydd
- Analys

Skydd och samhälle

Skydd och samhälle ansvarar i huvudsak för det olycksförebyggande arbetet, vilket omfattar:

- Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor.
- Tillsyn och tillståndsgivning enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor.
- Rådgivning och information till allmänhet, organisationer och myndigheter.
- Riskhantering- och brandskydd i plan- och byggprocessen.
- Sotning och brandskyddskontroll.
- Olycksutredning.
- Evenemangssäkerhet.
- Övrig remisshantering och myndighetssamverkan.

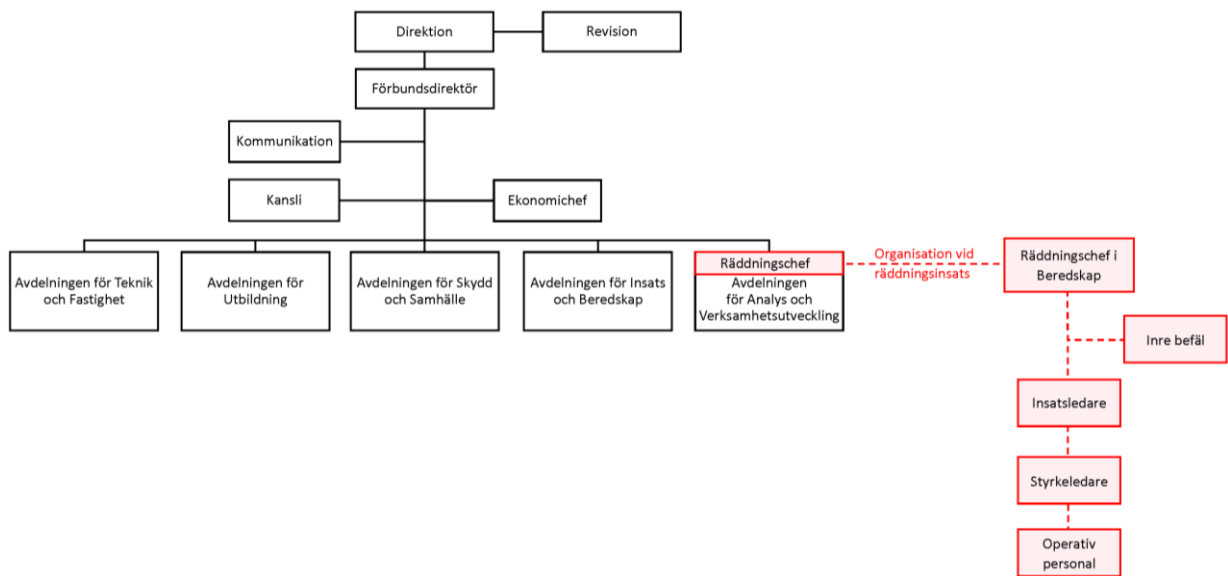
Insats och beredskap

Insats och beredskap ansvarar i huvudsak för den operativa beredskapen och insatser vilket omfattar:

- Räddningsinsatser enligt LSO och övriga operativa uppdrag.
- Räddningstjänstplanering.
- Insatsplanering.
- Insatsuppföljning och erfarenhetsåterföring.
- Restvärdesräddning.

Stödverksamhet

Stödverksamheten inkluderar materiel, fordon, fastigheter, kommunikation, metodutveckling, intern och extern utbildning, ekonomi, upphandling, personaladministration, diarie och arkiv m.m.

Figur 2: Organisationskiss över SÄRF.

2.2.1 Organisation vid räddningsinsatser

Vid pågående räddningsinsatser ansvarar räddningschefen i beredskap för att räddningstjänsten kan hantera dessa samt upprätthålla en beredskap för nya olyckor. Vid varje enskild räddningsinsats finns en utsedd räddningsledare som ansvarar för insatsen och den räddningstjänstpersonal som deltar i insatsen. Beroende på räddningsinsatsens storlek och komplexitet samt beredskapsläget kan en styrkeledare, insatsledare eller räddningschef i beredskap inneha rollen som räddningsledare. Antalet ledningsnivåer vid en insats beror på skadeplatsorganisationens storlek. Vid större insatser finns förmågan att starta upp inre samt yttre stab för att stödja beslutsfattarna.

Samtidigt med arbetet på en skadeplats bemannar SÄRF en egen ledningscentral dygnet runt. Inre befäl ansvarar för larmhantering och har tillgång till medlysning av inkommande larmsamtal till SOS Alarm. Under insatser stöttar inre befäl räddningsledaren med bland annat kommunikation, samverkan och dokumentation. Inre befäl hanterar även beredskapssituationen och eventuell omfördelning av förbundets operativa resurser i samråd med räddningschef i beredskap.

För mer information om vår organisation, se årliga verksamhetsplaner samt bilaga C - Avtal.

2.2.2 Organisation vid extraordinära händelser och under höjd beredskap

SÄRF biträder kommunerna i förbundet med krisberedskap enligt bestämmelserna i lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Under händelser och kriser kan stödet avse stabsarbete, omvärldsbevakning, analysarbete, samverkan, transportstöd, sambandsstöd etc. Planeringen ska utgå från "Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar" (MSB 2018-05681).

I enlighet med 8 kap. 2 § i LSO ska SÄRF under höjd beredskap och krig, även ansvara för:

- upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
- kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamheten ska kunna fullgöras,
- delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningskydd.

Vid avbrott eller störning i tele/IT-nätet kan räddningstjänsten larmas via särskild larmknapp på utsidan av brandstationen.

2.3 Operativ förmåga

SÄRF ska ha förmåga att hantera de olyckor som kommunal räddningstjänst ska ansvara för enligt LSO 1 kap 2§. Det innebär att vi ska utföra räddningsinsatser för att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö om behovet av en insats uppfyller samtliga följande villkor:

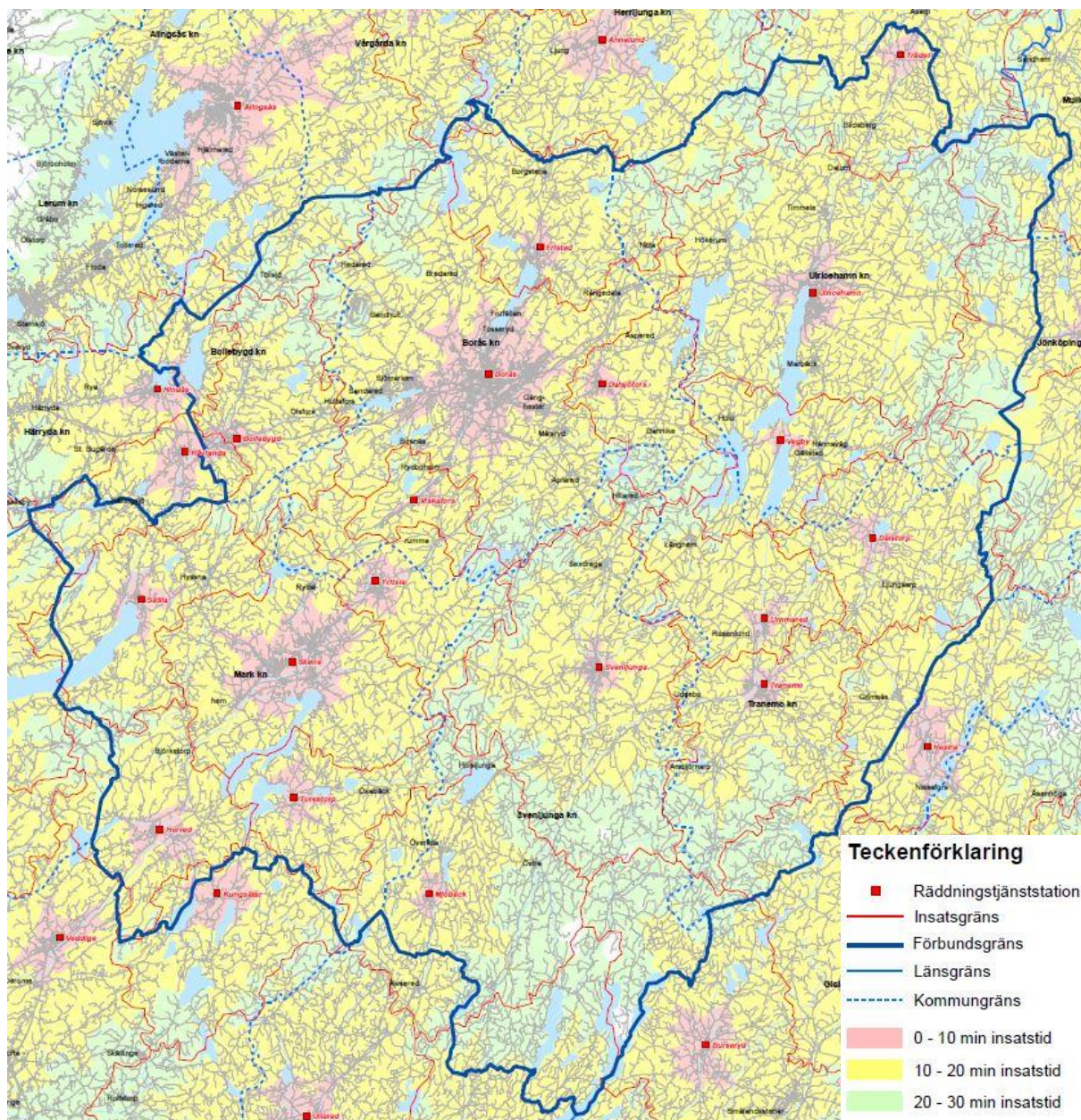
- Behovet av ett snabbt ingripande.
- Det hotade intressets vikt.
- Kostnaderna för insatsen.
- Omständigheterna i övrigt.

Det kan exempelvis vara vid bränder, trafikolyckor, utsläpp av farliga ämnen och drunkningstillbud. Vi utför även andra typer av uppdrag som regleras via regionala och lokala avtal samt överenskommelser (se bilaga C - Avtal). Ett exempel på ett sådant uppdrag är IVPA (i väntan på ambulans) där SÄRF kan larmas ut på hjärtstoppslarm.

Genom personal, utrustning, kunskap och samverkan skapas förmåga att utföra räddningsinsatser. Med brandstationer strategiskt fördelade i förbundet finns förutsättningar för en god grundberedskap och samverkan. Vissa förbundsgemensamma specialfunktioner är placerade på specifika räddningsstyrkor. Vid insatser av omfattande karaktär kan samverkan göras med andra räddningstjänster eller organisationer.

Konsekvenserna av en olycka och räddningstjänstens förmåga att bryta ett skadeförlopp är generellt beroende av hur lång tid som passerar från det att olyckan inträffar till dess att åtgärder vidtas för att begränsa skadan. Människor och verksamheter som befinner sig på platser dit det tar längre tid för räddningstjänsten att nå fram, bör ha en högre grad av egen förmåga att själva agera och medvetenhet om dessa förhållanden.

Med hjälp av körtidsanalyser ges en uppfattning om när räddningstjänsten kan vara på plats efter att ha blivit larmade. I Figur 3 illustreras när första räddningsenhet, exklusive första insatsperson (FIP) och räddningsvärn, är framme. Insatstiderna gäller för normala beredskapsförhållanden och normal framkomlighet. I förbundets ytterområden är avtalad hjälp från intilliggande räddningstjänster inkluderad.

Figur 3: Insatstider inom SÄRF inklusive angränsande räddningstjänster, exklusive FIP och räddningsvårn.

Räddningschefen ansvarar för att räddningstjänsten är ändamålsenligt ordnad enligt LSO 3 kap. 16§. Räddningschefen får besluta om bemanningsförändringar inom förbundet för att anpassa den operativa organisationen utefter rådande förhållanden. Organisationsförändringar av väsentlig karaktär beslutas av Direktionen eller Kommunfullmäktige i respektive kommun, som kan vara stationsplaceringar, bemanningsform, förändring av budgetram, förbundets målsättningar. En ändring i handlingsprogrammet ska föregås av ett samråd med tillsynsmyndigheten.

För mer information om räddningstjänstens operativa förmåga, insatstider för olika räddningsstyrkor samt utrymning med hjälp av räddningstjänst, se Bilaga B - Operativ förmåga.

3 Vår utmaning

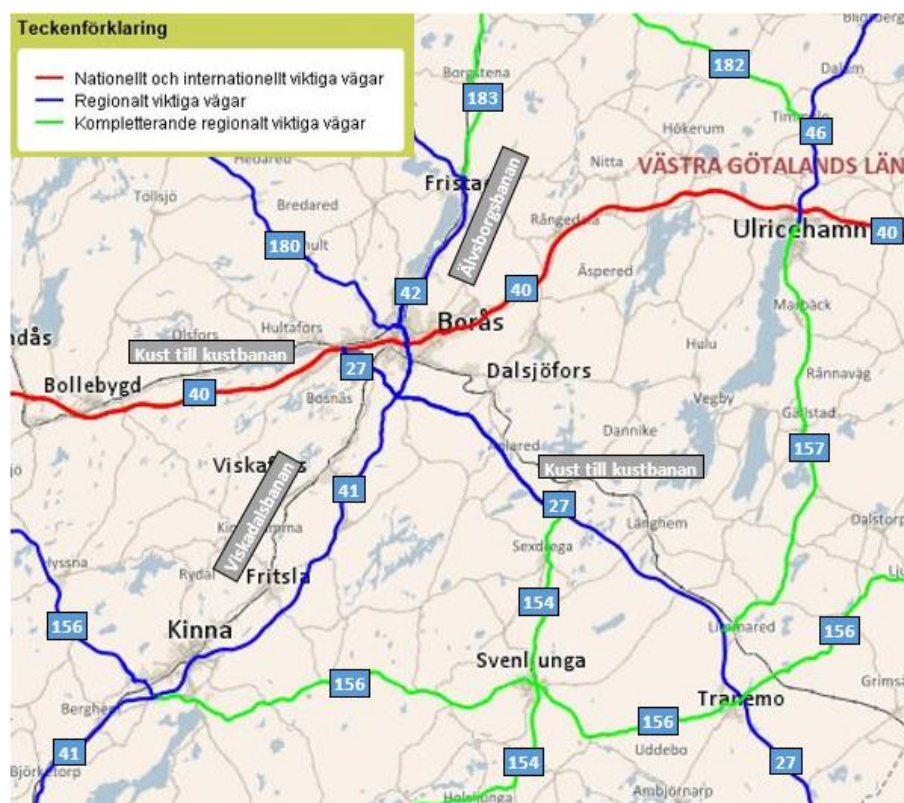
De olyckor som inträffar eller riskerar att inträffa och som kan leda till räddningsinsatser är det som i grunden påverkar vårt uppdrag. I detta avsnitt beskrivs kortfattat de bakgrundsfaktorer, olyckor och risker som bedöms kunna påverka vår verksamhet. För mer information om vår förbundsprofil, olycksbild och riskbild, se Bilaga A. Läget i SÄRF – Nulägesbeskrivning och analys.

3.1 Förbundsprofil

I förbundet bodde det under 2018 drygt 203 000 invånare och befolkningen är växande. Under den senaste tioårsperioden har befolkningen totalt sett ökat med ungefär 7 procent men utvecklingen skiljer sig åt relativt mycket mellan kommunerna. Med undantag för Borås har alla kommunerna i förbundet också en åldrande befolkning. En ökande befolkning kan förväntas leda till en ökning i antal insatser och en åldrande befolkning kan förväntas bidra till en ökad sårbarhet vid olyckor.

Geografiskt sett täcker förbundet en stor yta, cirka 90 gånger 90 kilometer, med mycket skog och glesbygd. Närmare 20 procent av befolkningen bor på orter med mindre än 200 invånare. En olycka som inträffar i glesbygd riskerar att ta längre tid att upptäcka och det kan ta längre tid för räddningstjänsten att komma fram till platsen, därför bör invånare i glesbygd ha en högre grad av egen förmåga att själva agera och hantera olyckor innan hjälp kan komma på plats.

Genom förbundet går riksväg 27, 40, 41, 42 och 46 samt de primära landsvägarna 180, 182, 183, 154, 156 och 157. Järnvägarna Kust till kust banan, Viskadalsbanan samt Älvsborgsbanan går också genom förbundet med knutpunkt i Borås, se Figur 4. Trafiken i förbundet präglas till stor del av arbetspendling och transporter inom och genom förbundet. Närheten till Göteborg och kopplingen till Jönköping och övriga städer österut medför många transporter, främst på väg men även på järnväg. Mängden trafik på väg och järnväg bedöms öka med tiden med 1,1 % årligen (Trafikverket, 2018). Trafikolyckor är den vanligaste olyckstypen som vi hanterar vilket påverkas av trafikintensiteten i området.

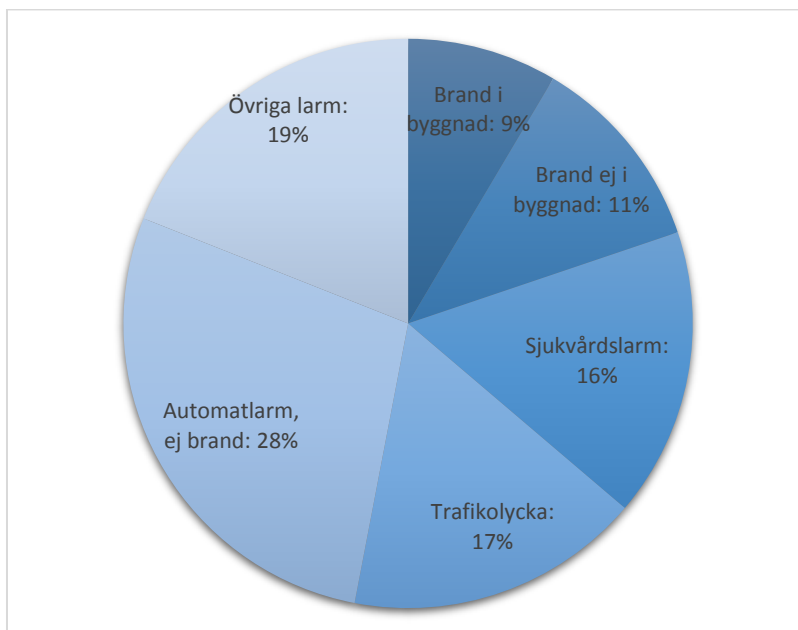
Figur 4: Viktiga vägar inom förbundet (Trafikverket, 2019)

3.2 Olycksbild

Räddningstjänsten larmas när en olycka har inträffat, riskerar att inträffa, befaras ha inträffat eller när någon uppsåtligt larmar räddningstjänsten i onödan. År 2017 larmades räddningstjänsten till knappt 2350 räddningsinsatser enligt definitionen i lagen om skydd mot olyckor (LSO). Utöver detta utförde räddningstjänsten ungefär 320 övriga uppdrag där merparten var IVPA (i väntan på ambulans). Jämfört med 2010 så har antalet LSO uppdrag i förbundet ökat med cirka 11 %. Tar man hänsyn till den ökande folkmängden så har ökning varit cirka 5 % per 1000 invånare mellan 2010 och 2017. Sverige i stort har haft en total ökning på 8,1 % och en ökning med 1,1 % per 1000 invånare. Detta beskriver endast att mängden insatser ökat, inte skadefallet.

Fördelning av larm

I diagrammet i Figur 5 syns en ungefärlig fördelning av antalet larm under perioden 2010 till 2018.

Figur 5: Fördelning av larm under perioden 2010-2018 (SÄRF, 2019)

Den vanligaste larmtypen (28 %) är automatlarm där ingen brand har inträffat. Sjukvårdslarm (16 %) är till största delen larm där räddningstjänsten larmas ut på sjukvårdsuppdrag på grund av att räddningstjänsten är snabbare på plats än ambulansen (IVPA). Detta tillhör inte grunduppdraget som räddningstjänsten har, utan regleras via särskilt avtal med sjukvården på vissa orter. Sett till de olyckstyper som räddningstjänsten ska larmas ut på i grunduppdraget så är trafikolyckor, bränder utomhus och byggnadsbränder de allra vanligaste. Dessa utgör 37 % av alla larm.

I drygt var tionde olycka skadas eller omkommer människor och mer än hälften av olyckorna medför egendomsskador. Antalet människor som skadas och omkommer i olyckor minskar.

Byggnadsbränder

Det har skett cirka 220 bränder i byggnader per år mellan åren 2010-2018. Ungefär 66 % av byggnadsbränderna inträffar i bostäder eller vårdboenden. Flest antal bränder i byggnader som inte är villor eller flerfamiljshus sker i äldreboende och skolor.

Det inträffar ungefär lika många villabränder som lägenhetsbränder då villabränderna har minskat med nästan 30 % från år 2010 till 2018. Det finns en säsongsvariation som innebär att det sker ett störst antal bostadsbränder under vintern, på helger under dygnets vakna timmar.

Byggnadsbränder har i de flesta fallen varit matlagings- eller uppvärmningsrelaterade. Dock har mängden soteldar minskat med hälften mellan 2010 och 2018. De tre senaste åren har fel på utrustning utgjort den vanligaste brandorsaken bortsett från anlagd brand.

Cirka 70 % av byggnadsbränderna där räddningstjänsten larmas begränsas till den omfattning som var när styrkorna kom på plats.

Trafikolyckor

Flest människor omkommer eller skadas i trafikolyckor jämfört med övriga olyckstyper som räddningstjänsten larmas till om man bortser från sjukvårdslarm. Antalet rapporterade omkomna har minskat i förbundet mellan år 2010 och 2018.

Antalet trafikolyckor ökar i förbundet. I förhållande till befolkningen inträffar fler trafikolyckor i förbundet jämfört med i Västra Götaland och landet som helhet. En möjlig anledning till detta är att trafikintensiteten i förhållande till befolkningen är högre jämfört med i många andra områden då regionen har mycket pendling och genomfartstrafik. Den vanligaste fordonstypen som är involverad i en trafikolycka är personbilar, men bussar och mopeder är mer olycksdrabbade sätt till antal registrerade fordon.

Den mest olycksdrabbade tidpunkten är vardagar kl. 15-18 i december månad.

3.3 Riskbild

Inom förbundet finns det vissa riskkällor att ta hänsyn till vid t.ex. samhällsplanering. Risker som skulle kunna medföra allvarliga konsekvenser på liv, egendom och miljö.

3.3.1 Farligt godstransporter

I förbundet transporteras farligt gods på vägnätet och järnvägsnätet. Länsstyrelsen har utsett rekommenderade vägar för farligt gods, uppdelat över primära och sekundära vägar, se Figur 6. Farligt godstransporter kan även gå utanför det rekommenderade vägnätet, om till exempel slutdestinationen ligger utanför. Ur ett riskperspektiv är det mest relevant att studera var farligt gods-transporterna primärt brukar gå i förhållande till placeringen av det skyddsvärda. Extra sårbara områden är transporter som går genom förbundets tätorter.

För djupare information om riskerna med farligt godslederna, läs:

- Borås stad - Skyddsavstånd till transportleder för farligt gods – Översiktlig riskanalys av transporter med farligt gods på väg och järnväg i Borås stad, (Borås stad, 2016).
- Ulricehamns kommun – Bebyggelseplanering och farligt gods i Ulricehamns kommun - Översiktlig riskanalys som underlag till riktlinjer för bebyggelseplanering intill transportleder för farligt gods. (Ulricehamns kommun, 2018)

Figur 6: Rekommenderade vägar för farligt gods. Gröna vägar är primära och gula vägar är sekundära (Trafikverket, 2019).

3.3.2 Farlig verksamhet

Inom SÄRF:s område bedrivs verksamhet som klassas som farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 4 § (2:4-anläggning). Farlig verksamhet betyder att det är verksamhet som kan innebära fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Det ställs därför särskilda krav på sådana verksamheter att de ska vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga skador samt att i skälig omfattning komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps allmänna råd om skyldigheter vid farlig verksamhet, MSBFS 2014:2.

Det finns även verksamhet som faller under den så kallade Sevesolagstiftningen (lag (1999:381), förordning (2015:236) och föreskrift (MSBFS 2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor), där det ställs ytterligare krav verksamheterna.

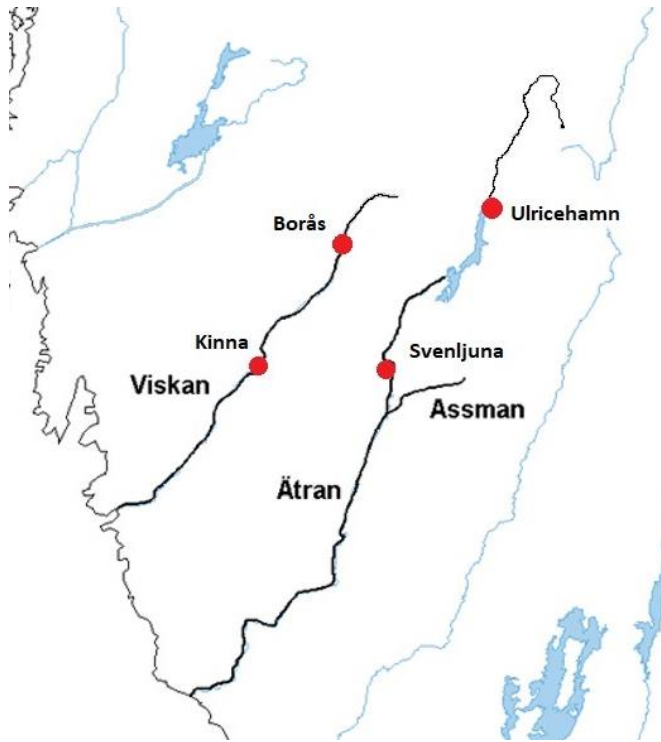
Mer information om de farliga verksamheterna finns att läsa på SÄRF:s hemsida:

<http://www.serf.se/foretag/farlig-verksamhet/>

3.3.3 Översvämning

Inom förbundet rinner det två stora åarna Viskan och Ätran. Dessa båda åar riskerar att svämma över vid höga flöden och kan påverka bebyggelsen runt omkring åarna. För dessa åar har riskkarteringar gjort vilka redovisas övergripande i Bilaga A, Läget i SÄRF – Nulägesbeskrivning och analys.

Viskan rinner från sjön Tolken i Ulricehamns kommun, via Borås och Kinna till Veddige och sen ut i havet. Ätran börjar vid en mosse i Gullered, tar en sväng in i Falköpings kommun och rinner sedan in i förbundet igen vid Trädet. Den rinner sedan ner genom Ulricehamn och Svenljunga för att tillslut komma ut i Kattegatt vid Falkenberg, se Figur 7.

Figur 7: De två stora åarna Viskan och Ätrans draging genom SÄRF.

För detaljerad information kring översvämningsriskerna vid:

Viskan se MSB:s rapport Översiktlig översvämningskartering längs Viskan (MSB 6, 2011).

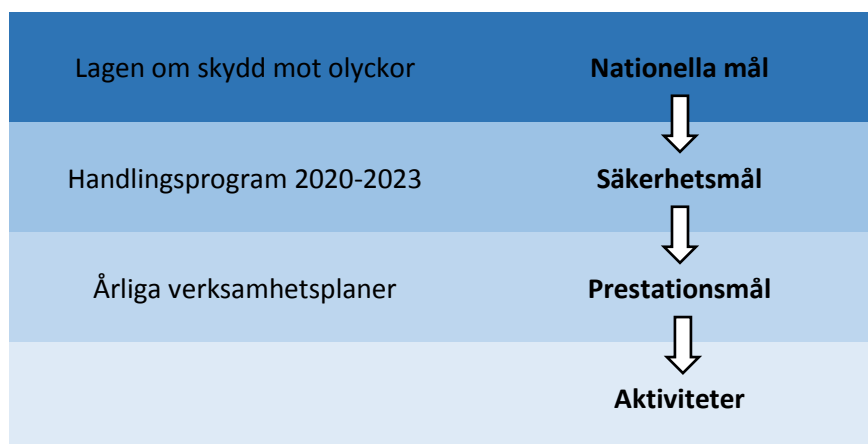
Ätran se MSB:s rapport Översvämningskartering utmed Ätran (MSB 7, 2015).

För Borås stad har en särskild hot- och riskkarta tagits fram av MSB. Denna kan ses på Översvämningsportalen (MSB 8, 2019).

4 Vad vi vill

Med utgångspunkt från förbundets problembild, förbundsordningen och de nationella målen i LSO har vi formulerat en vision, några strategiska inriktningar samt ett antal säkerhetsmål för perioden 2020-2023 som är styrande för verksamheten.

Kopplingarna mellan de olika styrdokumentens mål illustreras i Figur 8 nedan. Där det fyraåriga handlingsprogrammets säkerhetsmål bryts ner till ettåriga prestationsmål i verksamhetsplanen. Dessa mål bryts sedan ner i aktiviteter.

Figur 8: Olika styrdokument och hur de hänger samman inom SÄRF.

4.1 Vår vision

En vision syftar till att skapa ett långsiktigt mål för organisationen och ska vara en kompass för organisationens arbete över lång tid.

SÄRF:s vision är: *”Ett säkert och olycksfritt samhälle för alla”*

Visionen syftar till att göra ett tydligt ställningstagande där organisationen arbetar för ett säkert och olycksfritt samhälle för alla – en nollvision. Den går även i linje med Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nationella strategi: *”Ingen i Sverige ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand”*.

4.2 Vår verksamhetsidé

Vi hjälper dig förebygga det oönskade.

Vi hjälper dig hantera det oönskade.

Vi lär oss av det oönskade.

4.3 Våra strategiska inriktningar

För att vara en räddningstjänst i tiden och för framtiden, arbetar SÄRF strategiskt med:

- att med en medarbetardriven organisation utveckla verksamheten mot en modern offentlig förvaltning
- att agera och verka för Ett SÄRF
- att god kommunikation genomsyrar hela organisationens alla led
- att vara en kommunikativ och synlig Räddningstjänst
- att rekrytering och kompetensförsörjning styrs av mottot rätt person på rätt plats
- att ha god ekonomisk hushållning med en ekonomi i balans med intern styrning för god kontroll
- att arbeta effektivt genom att göra rätt saker på rätt sätt

4.4 Våra säkerhetsmål

Säkerhetsmålen beskriver den nivå av skydd och säkerhet som SÄRF vill uppnå i samhället för perioden 2020-2023. Hur detta ska genomföras återfinns i den årliga Verksamhetsplanen.

Före

- Den enskildes och verksamheters förmåga att förebygga och hantera bränder och andra olyckor ska stärkas.
- Det förebyggande skyddet mot brand och andra olyckor ska stärkas i byggnader och andra anläggningar via information, rådgivning, tillsyn, myndighetssamverkan och deltagande i plan- och byggprocessen.
- Verksamheters förmåga att hantera kemikalier, brandfarlig vara och explosiv vara på ett säkert och riskminimerande sätt ska stärkas genom information, rådgivning, tillsyn och tillstånd.
- Allmänheten ska ha tillgång till uppdaterad information om riskerna vid verksamheter som hanterar kemikalier i en större omfattning.
- Brandskyddet i byggnader och andra anläggningar ska stärkas genom att sotning och brandskyddskontroll genomförs inom föreskrivet intervall.

Under

- Räddningsinsatser ska planeras, förberedas och genomföras med en god och likvärdig kvalitet utefter de lokala förhållandena.
- Ha förmågan att under insats skydda känsliga miljöområden, dricksvattentäkter och reningsverk från verkningar av släckvatten och kemikalier vid olyckor.
- Via samverkan ha en god förmåga att hantera stora händelser med gemensamma ledningsresurser och gränslös räddningstjänst inom och utanför förbundets område.
- SÄRF ska vid påfrestningar på samhällets infrastruktur, bibehålla en god beredskap för att rädda och skydda befolkningen samt civil egendom från verkningar av brand och andra olyckor.
- Planera för att SÄRF vid krig eller höjd beredskap ska kunna skydda och rädda befolkningen samt civil egendom genom upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden samt indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel.

Efter

- Genomföra brand-, olycksundersökningar och insatsutvärderingar i syfte att lära av inträffade händelser och utveckla räddningstjänsten i stort.
- Efter avslutad räddningsinsats stödja drabbade med information kring behov av bevakning, restvärdesskydd, sanering och återställning.

4.5 Uppföljning av mål

De uppsatta fyraåriga säkerhetsmålen, som syftar till att ge styrning till organisationen, ska brytas ner till prestationsmål i verksamhetsplaner som följs upp årligen. Om målen i dessa planer uppfylls anses säkerhetsmålen uppfyllda.

5 Revideringar

Då handlingsprogrammet är ett styrdokument som beslutas av direktionen ska alla förändringar i SÄRF:s handlingsprogram beslutas av Direktionen. Bilagor är att anses som arbetsmaterial och avser endast att beskriva läget i SÄRF. De avser inte att bestämma t.ex. vilken grundbemanning som ska råda inom SÄRF. Förändringar i bilagorna får därför göras kontinuerligt av SÄRF vid behov.

Referenser

- Borås stad. (den 19 12 2016). *Borås stad - Skyddsavstånd till transportleder för farligt gods – Översiktlig riskanalys av transporter med farligt gods på väg och järnväg i Borås stad, 2016.* Hämtat från Borås stad:
<https://www.boras.se/download/18.e90a65d1677dd5c26e75d95/1545059186308/Skyddsavst%C3%A5nd%20farligt%20goods%20-%20%C3%96versiktlig%20riskanalys%20av%20transporter%20med%20farligt%20goods%20p%C3%A5%20v%C3%A4g%20och%20j%C3%A4rnv%C3%A4g%20i%20Bor%C3%A5s%20Stad>
- MSB 2. (den 13 05 2019). *IDA - Sjukhusvårdade - personskador på riksnivå från Patientregistret 1987–2017, Socialstyrelsen.* Hämtat från <https://ida.msb.se/ida2#page=973a68b2-d2f4-45c5-98c9-1ceec45a7d65>
- MSB. (den 13 05 2019). *IDA - Dödsorsaker - personskador från Dödsorsaksregistret, 1972–2017, Socialstyrelsen.* Hämtat från <https://ida.msb.se/ida2#page=a63e0500-1170-4e06-b530-f014107d7cff>
- MSB 3. (den 13 05 2019). *IDA - Öppna jämförelser: Trygghet och säkerhet.* Hämtat från <https://ida.msb.se/ida2#page=9e9e399b-7366-4eb9-afae-45281f43b46a>
- MSB 4. (2011). *Samhällets kostnader för olyckor.* Karlstad: MSB. Hämtat från <https://www.msb.se/ribdata/filer/pdf/26114.pdf>
- MSB 5. (2011). *Samhällets kostnader för olyckor - Sammanfattning.* Karlstad: MSB. Hämtat från https://ida.msb.se/dokument/coi/COI_olyckor.pdf
- MSB 6. (2011). *Översiktlig översvämningsskartering längs Viskan - Sträckan Mogden till mynningen.* Karlstad: MSB. Hämtat från <https://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Kartor/oversvamningskartering/Viskan.pdf>
- MSB 7. (2015). *Översvämningsskartering utmed Ätran - Sträckan från Vist till utloppet i Kattegatt, samt sträckan Sämssjön till Assmans mynning i Ätran.* Karlstad: MSB. Hämtat från https://www.msb.se/Upload/Forebyggande/Naturolyckor_klimat/oversvamning/Oversvamningsdirektivet/Rapporter/Ätran%202015.pdf
- MSB 8. (den 13 05 2019). *Översvämningssportalen.* Hämtat från <https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/hot-och-riskkartor/boras/hotkartor.html>
- Räddningsverket. (2007). *Olyckor i siffror.* Karlstad: Räddningsverket. Hämtat från <http://cursnet.srv.se/clm/publikationer/filer/olyckor-i-siffror-2007-srv.pdf>
- SÄRF. (den 13 05 2019). *Insatsstatistik Daedalos.* Borås.
- Trafikverket. (2018). *Reviderade prognoser för person- och godstransporter 2040.* Borlänge: Trafikverket. Hämtat från https://www.trafikverket.se/contentassets/7e1063efbafd4b34a4591b0d4e00f855/2018/revi-derade_prognoser_for_person_godstransporter_2040_trafikverkets_basprognoser_20180401_ver_181115.pdf
- Trafikverket. (den 13 05 2019). *NVDB webb.* Hämtat från <https://nvdb2012.trafikverket.se/SeTransportnatverket>

Ulricehamns kommun. (2018). *Bebyggelseplanering och farligt gods i Ulricehamns kommun - Översiktlig riskanalys som underlag till riktlinjer för bebyggelseplanering intill transportleder för farligt gods*. Ulricehamn: Ulricehamns kommun.

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Bilaga A - Läget i SÄRF 2019

Nulägesbeskrivning och analys av
bakgrundsfaktorer, olyckor och risker i Södra
Älvsborgs Räddningstjänstförbund

2019-11-27

Sammanfattning

Denna nulägesbeskrivning och analys är framtagen som underlag inför det kommande kommunala handlingsprogrammet för räddningstjänsten 2020-2023. Målet med nulägesbeskrivningen och analysen är att få fram ett underlag som beskriver de förutsättningar som påverkar och kan komma att påverka räddningstjänstens uppdrag. De viktigaste slutsatserna lyfts fram i korthet nedan.

Förbundsprofil

- Förbundet är cirka 90 x 90 kilometer och har både storstad och glesbygd.
- Förbundet har en växande befolkning men med kommunala variationer.
- Befolkningstätheten är 39 personer per kvadratkilometer vilket är lägre än i övriga Västragötalandsregionen.
- Närmare 80 procent av befolkningen bor i tätorter med mer än 200 invånare.
- Alla medlemskommuner har en åldrande befolkning med undantag av Borås.
- Flest bostadsbyggnader är från 1951-1980 eller innan 1930. Nybyggandet nu är lågt i jämförelse med dessa årtal.
- Bostadsbyggnaderna i kommunerna består främst av småhus framför flerfamiljshus med undantag för Borås där det är tvärt om.
- Majoriteten av befolkningen bor i singelhushåll och parhushåll.
- Antalet registrerade fordon ökar och trafiken ökar.
- Det sker en omfattande arbetspendling i förbundet.

Olycksbild

- 2018 SÄRF larmades till cirka 2350 räddningsinsatser enligt LSO och cirka 400 övriga larm. Jämfört med 2010 så har antalet LSO-uppdrag i förbundet ökat med cirka 11,5 %. Endast Tranemo kommun har haft en minskning i antal larm.
- Borås kommun står för cirka 55 % av alla larm. Antalet insatser i förhållande till befolkningen ligger relativt konstant och i nivå med landet som helhet men med kommunala variationer. Flest antal insatser per invånare sker i Svenljunga och Tranemo.
- Trafikolyckor är den vanligaste olyckstypen och står för ca 17 % av larmen. Därefter kommer sjukvårdslarmen som står för ca 16 %¹. Utomhusbränder står för ca 11 % och brand i byggnad står för ca 9 %. Falsklarm från automatlarm står för ca 28 %. Resterande 19 % utgörs av övriga larm.
- Det finns ett tydligt säsongsmönster när på året insatser genomförs. De mest olycksdrabbade månaderna är maj, augusti och december. Dock är april överrepresenterad för brand ute. Flest insatser sker på måndagar och fredagar. Minst på söndagar. Under dygnet sker flest insatser när folk är vakna, men främst mellan kl. 11 till kl. 18.
- I drygt var tionde olycka skadas eller omkommer människor och mer än hälften av olyckorna medför egendomsskador. Antalet människor som skadas och omkommer i olyckor minskar.
- Flest människor dör eller skadas i trafikolyckor om man bortser från sjukvårdslarmen.
- Antalet trafikolyckor ökar i förbundet. I förhållande till befolkningen inträffar fler trafikolyckor i förbundet jämfört med i landet som helhet.
- Klart flest antal utomhusbränder inträffar i april när det torra fjolårsgräset har kommit fram.
- Vanligaste konstaterade orsaken till utomhusbränder är att de anläggs med uppsåt.
- Ungefär 66 % av byggnadsbränderna inträffar i bostäder eller vårdboenden. Det inträffar ungefär lika många villabränder som lägenhetsbränder numer då villabränderna har minskat med nästan 30 % från år 2010 till 2018.
- Flest antal bränder i byggnader som inte är villor eller flerfamiljshus sker i äldreboende och skolor.

¹ Denna siffra har troligen minskat betydligt efter 2017 då nytt avtal kring IVPA-verksamheten tecknades.

- Flest antal byggnadsbränder inträffar på vintern på helgen under dygnets vakna timmar.
- Byggnadsbränder har i de flesta fallen varit matlagings- eller uppvärmningsrelaterade. Dock har mängden soteldar minskat med hälften mellan 2010 och 2018. De tre senaste åren har fel på utrustning utgjort den vanligaste brandorsaken bortsett från anlagd brand.
- Cirka 70 % av byggnadsbränderna där räddningstjänsten larmas, begränsas till den omfattning som var när styrkorna kom på plats.
- Sjukvårdslarm inkommer till räddningstjänsten främst under dygnets vakna timmar, på helger under sommarmånaderna.

Riskbild

- Det finns megatrender i samhället som påverkar räddningstjänsten. Dessa är klimatförändringar, åldrande befolkning, postmoderna värderingar, urbanisering, allt mer globaliserad och konfliktfyllt värld, digitalisering och ny teknik.
- I förbundet finns 16 verksamheter som klassas som farlig verksamhet varav 3 är dammar och 6 är bergtäkter. Resterande är industrier och ett flygfält.
- Genom förbundet går ett flertal farligt godsleder, dock transporteras relativt lite farligt gods på järnväg i förbundet.
- Översvämningsrisker finns främst vid de stora åarna Viskan och Ätran. Här har särskilda översvämningskarteringar gjorts.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1 Inledning.....	6
1.1 Syfte.....	6
1.2 Mål.....	6
1.3 Avgränsningar.....	6
1.4 Metod.....	6
2 Förbundsprofil.....	7
2.1 Befolkning.....	7
2.1.1 Befolkningsutveckling.....	8
2.1.2 Befolkningstäthet.....	8
2.1.3 Tätorter.....	9
2.1.4 Åldersutveckling.....	10
2.1.5 Åldersfördelning.....	10
2.1.6 Bostadsbyggnadsbestånd.....	11
2.1.7 Hushåll.....	12
2.2 Infrastruktur.....	13
2.2.1 Trafik.....	14
2.2.2 Pendling.....	15
2.2.3 Övrigt.....	16
3 Olycksbild.....	17
3.1 Antal olyckor.....	17
3.2 Typ av olyckor.....	18
3.3 Var olyckorna inträffar.....	19
3.4 Tid olyckorna inträffar.....	20
3.4.1 Månader.....	20
3.4.2 Veckodagar.....	21
3.4.3 Klockslag.....	22
3.5 Olyckors storlek.....	23
3.6 Skadeutfall.....	24
4 Fördjupad olycksbild.....	28
4.1 Trafikolyckor.....	28
4.1.1 Fördelning.....	29
4.1.2 Tidpunkt.....	30

4.1.3	Involverade trafikelement.....	31
4.2	Utomhusbränder.....	34
4.2.1	Fördelning.....	35
4.2.2	Tidpunkt.....	35
4.2.3	Orsak.....	37
4.3	Bränder i skog och mark.....	38
4.3.1	Fördelning.....	39
4.3.2	Orsak.....	39
4.4	Brand i byggnad.....	41
4.4.1	Fördelning.....	42
4.4.2	Tidpunkt.....	42
4.4.3	Var det brinner.....	44
4.4.4	Brandorsak.....	46
4.4.5	Startutrymme.....	47
4.4.6	Omfattning.....	47
4.5	Akut Sjukvårdslarm.....	50
4.5.1	Fördelning.....	51
4.5.2	Tidpunkt.....	52
5	Riskbild.....	54
5.1	Megatrender.....	54
5.1.1	Klimatförändringar.....	54
5.1.2	Åldrande befolkning.....	54
5.1.3	Postmoderna värderingar.....	54
5.1.4	Urbanisering.....	55
5.1.5	Allt mer globaliserad och konfliktfylld värld.....	55
5.1.6	Digitalisering och ny teknik.....	55
5.2	Riskkällor.....	56
5.2.1	Farlig verksamhet.....	56
5.2.2	Farligt godstransporter.....	56
5.2.3	Naturgas.....	58
5.2.4	Kärnkraftverket Ringhals.....	58
5.2.5	Översvämning.....	59
5.2.6	Andra naturolyckor.....	71
5.3	Skyddsvärt.....	72
	Referenser.....	73

1 Inledning

1.1 Syfte

Denna nulägesbeskrivning och analys är framtagen som underlag inför det kommande kommunala handlingsprogrammet för räddningstjänsten 2020-2013.

1.2 Mål

Målet med nulägesbeskrivningen och analysen är att få fram ett underlag som beskriver de förutsättningar som påverkar och kan komma att påverka räddningstjänstens uppdrag. Underlaget ska kunna användas för att i nästa steg ta fram prioriteringar, sätta upp mål och definiera räddningstjänstens förmåga inom både den olycksförebyggande och operativa verksamheten.

1.3 Avgränsningar

I nulägesbeskrivningen och analysen behandlas inte räddningstjänstens organisation och förmåga. Utgångspunkten är snarare att beskriva den omvärld räddningstjänsten har att anpassa sig till. Avsaknad av GIS-verktyg har begränsat möjligheten att geografisk åskådliggöra information.

1.4 Metod

Statistik har hämtats från Statistiska centralbyrån (SCB), Socialstyrelsen, Trafikverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och SÄRF:s insats- och händelserapporter. Statistiken beskriver antingen nuläget eller hur utvecklingen har sett ut över tid samt hur olika områden förhåller sig till varandra med hjälp av inbördes jämförelser. I huvudsak har perioden från Marks inträde i förbundet 1 januari 2010 fram till och med 31 december 2018 studerats. I de fall statistik saknas har andra intervall använts.

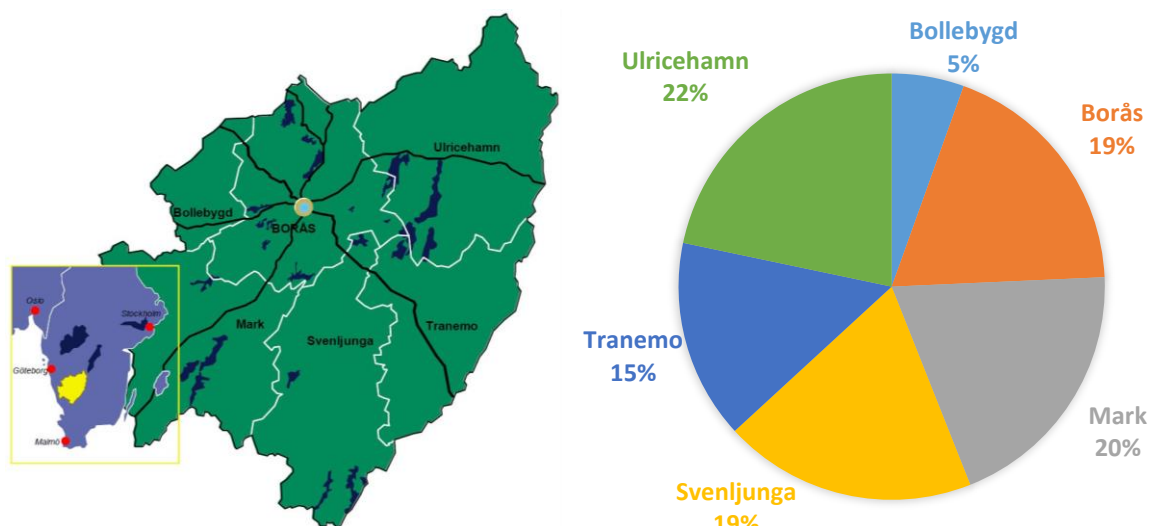
Lägesbeskrivningen och analysen² är uppbyggd kring tre delar:

- **Förbundsprofil** – En beskrivning i grova drag av de lokala förutsättningar och trender som i förlängningen kan påverka räddningstjänstens verksamhet.
- **Olycksbild** – En beskrivning av i huvudsak de vardagshändelser/mängdhändelser som under de senaste åren har föranlett räddningsinsatser och en del övriga uppdrag. Vilka olyckor inträffar? Hur har olyckorna förändrats över tid? Hur förhåller sig olyckorna relativt vår omvärld? - *”Mycket av det som hände igår kommer också att hända imorgon”*.
- **Riskbild** – En beskrivning av vilka megatrender det finns i samhället som kan komma påverka räddningstjänstens verksamhet i förlängningen. Därefter görs en redovisning av de särskilda riskkällor som kan föranleda större eller komplicerade räddningsinsatser inom förbundet.

² Analysen består av kortare egna resonemang som är markerade i *kursiv stil*.

2 Förbundsprofil

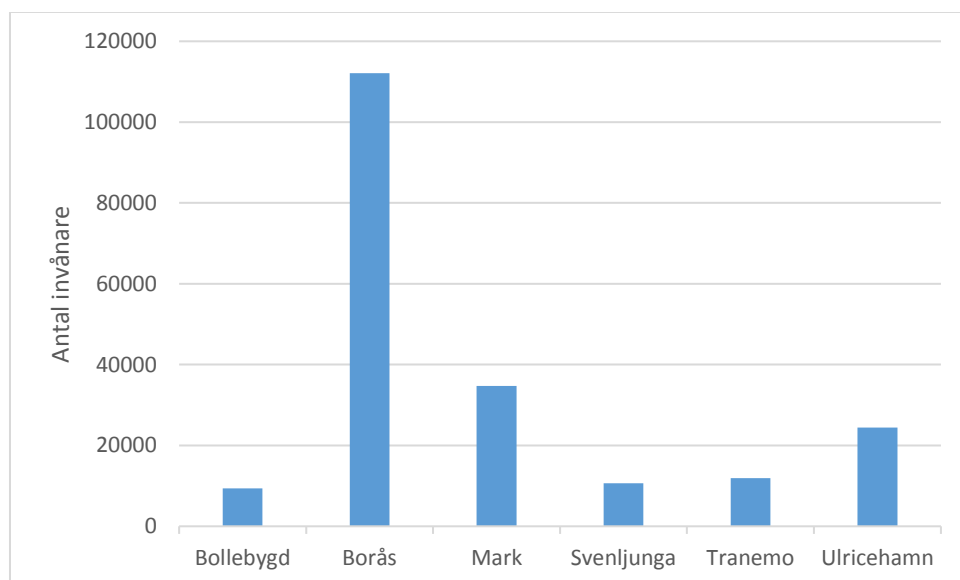
Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund tillhör de sex kommunerna; Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn. Totalt täcker förbundet en yta på cirka 90 gånger 90 kilometer (totalt 5145 kvadratkilometer) vilket motsvarar en dryg femtedel av Västra Götalands län. En stor del av ytan täcks av skog. Sjöar och vattendrag upptar drygt 6,5 procent (SCB). Till ytan är Ulricehamns kommun störst, följt av Mark, Svenljunga, Borås, Tranemo och Bollebygd, se Figur 1.

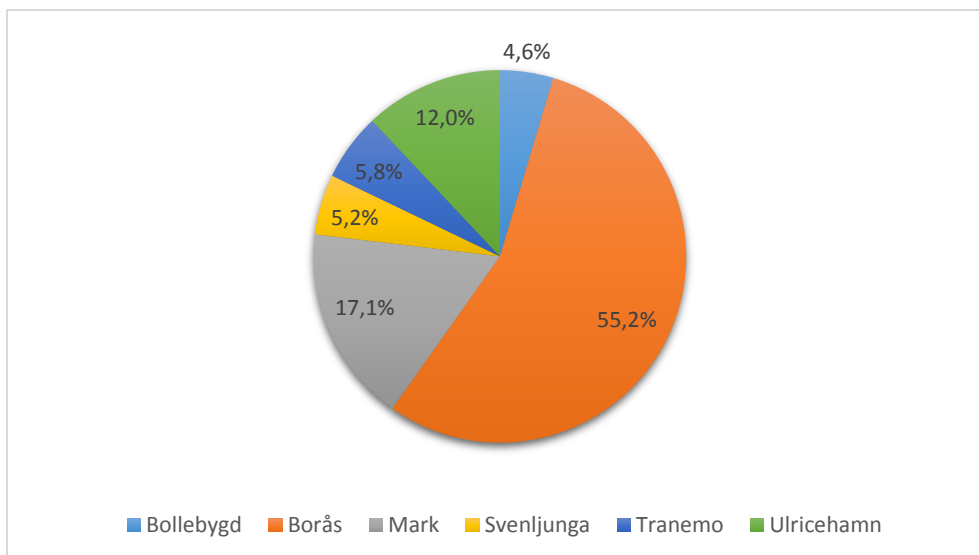
Figur 1: Fördelning av förbundets yta över kommunerna (SCB, 2019).

2.1 Befolkning

I förbundet bor 203215 personer år 2018. Flest bor i Borås Stad, följt av Marks, Ulricehamns, Tranemo, Svenljunga och Bollebygds kommun, se Figur 2.

Figur 2: Folkmängden i kommunerna november 2018 (SCB 2, 2019).

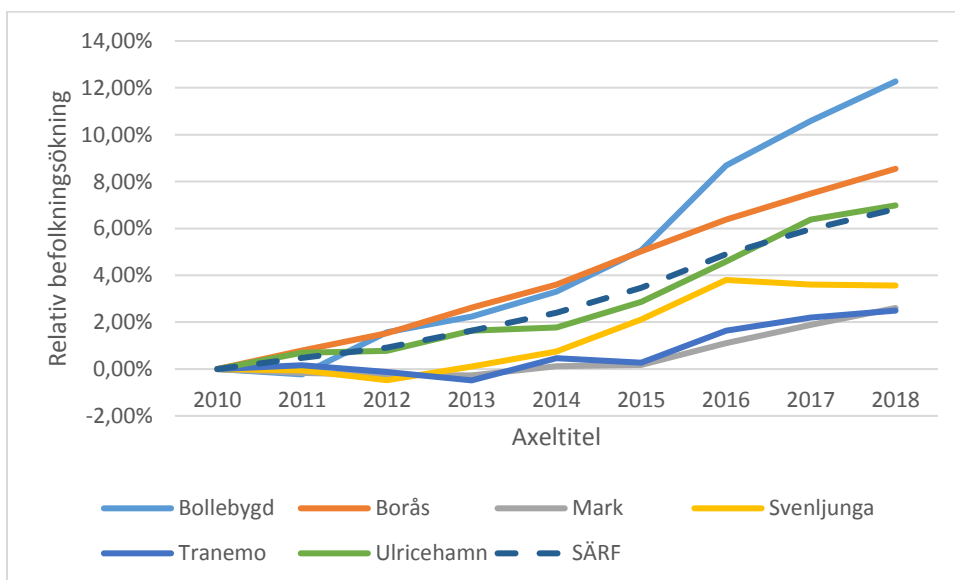

Figur 3: Fördelning av folkmängden i kommunerna november 2018 (SCB 2, 2019).

2.1.1 Befolkningsutveckling

Befolkningen i förbundet har under perioden 2010 och 2018 ökat med 12988 personer (7,9 %). Störst relativ ökning har skett i Bollebygd följt av Borås, Ulricehamn, Svenljunga, Mark och Tranemo, se Figur 4.

Statistiken pekar mot att det råder en generell positiv befolkningsökning i området som lär fortsätta de närmaste åren. En annan slutsats av siffrorna är att människor tenderar att vilja bo i större orter och/eller i närhet till storstäder med bra pendlingsmöjligheter vilket innebär att en fortsatt befolkningsökning troligtvis kommer att koncentreras till de områden som redan uppvisat stora ökning.

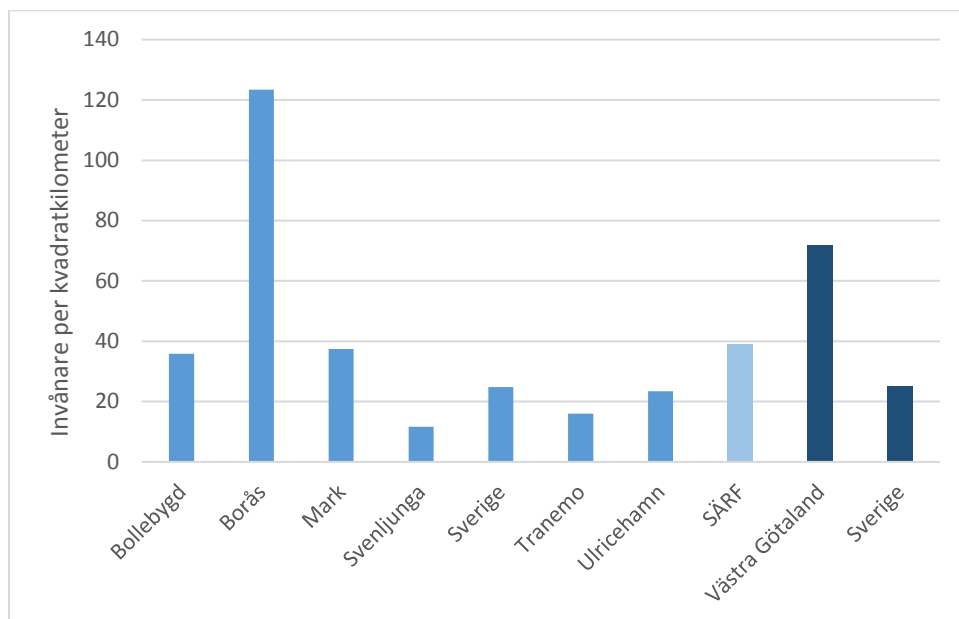

Figur 4: Relativ befolkningsutveckling 2010-2018 (SCB 2, 2019).

2.1.2 Befolkningstäthet

I genomsnitt bor det ungefär 39 invånare per kvadratkilometer i förbundet men befolkningstätheten är ojämnt fördelad över ytan. En stor del av ytan präglas av glesbygd. Borås är den kommun som är mest tätbefolkad. Svenljunga är den kommun som är mest glesbefolkad, se Figur 5.

I de områden där många bor och verkar inträffar fler olyckor och olyckorna kan ofta medföra större samhällsliga konsekvenser. I glesbygdsområden inträffar desto färre olyckor men å andra sidan är sårbarheten högre i och med större avstånd till all form av samhällsservice, inklusive räddningstjänst.

Figur 5: Befolkningstäthet 2018 (SCB 2, 2019).

2.1.3 Tätorter

Det finns 60 tätorter med fler än 200 invånare i SÄRF år 2010. 79,8 procent av befolkningen bor i någon av dessa orter, se Tabell 1. Resterande andel av befolkningen bor i glesbygd.

En olycka som inträffar i glesbygd kan ta längre tid innan den blir upptäckt och det kan ta längre tid innan räddningstjänsten är på plats. De som bor i glesbygd bör därför ha en högre grad av egen förmåga att själva agera vid en olycka tills samhällets resurser är på plats.

Tabell 1: Befolkning i tätorterna 2018 (SCB 2, 2019).

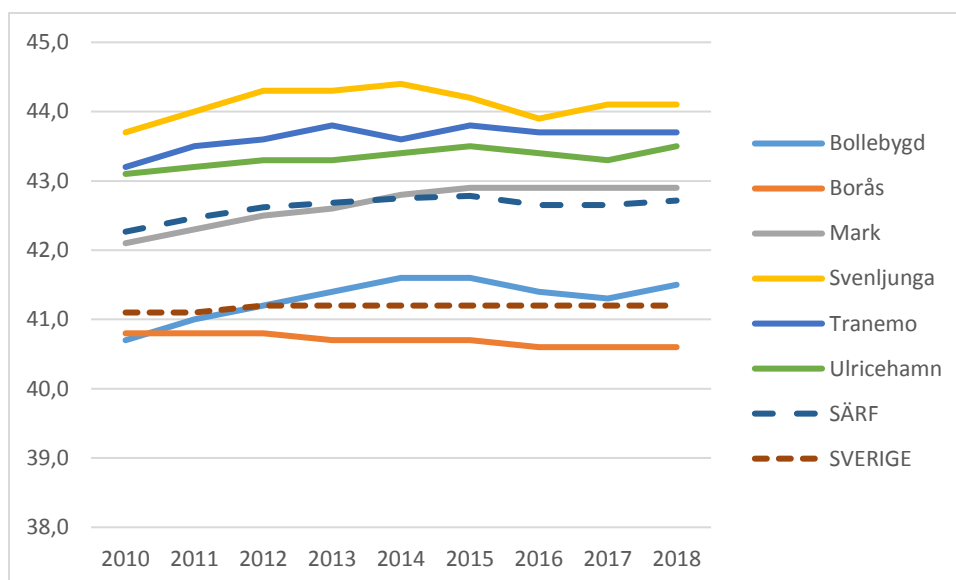
Borås (Borås)	73782	Dalstorp (Tranemo)	714	Torestorp (Mark)	408
Kinna (Mark)	15289	Hyssna (Mark)	700	Berghem (Mark)	374
Ulricehamn (Ulricehamn)	11219	Dalum (Ulricehamn)	670	Nitta (Ulricehamn)	370
Sandared, Sjömarken och Viared (Borås)	7076	Hillared (Svenljunga)	663	Kinnarumma (Borås)	356
Fristad (Borås)	5566	Hökerum (Ulricehamn)	659	Öxabäck (Mark)	339
Bollebygd (Bollebygd)	4264	Olsfors (Bollebygd)	631	Hedared (Borås)	336
Viskafors (Borås)	3725	Gällstad (Ulricehamn)	573	Rånnaväg (Ulricehamn)	334
Dalsjöfors (Borås)	3719	Björketorp (Mark)	572	Hultafors (Bollebygd)	333
Svenljunga (Svenljunga)	3709	Sandhult (Borås)	568	Bredared (Borås)	330
Tranemo (Tranemo)	3337	Vegby (Ulricehamn)	552	Östra Frölunda (Svenljunga)	313
Gånghester och Målsryd (Borås)	2539	Blidsberg (Ulricehamn)	550	Rosenlund (Tranemo)	305
Fritsla (Mark)	2458	Överlida (Svenljunga)	514	Trädet (Ulricehamn)	305
Limmared (Tranemo)	1499	Marbäck (Ulricehamn)	494	Mjöbäck (Svenljunga)	304
Sätilla (Mark)	1285	Dannike (Borås)	453	Åspered (Borås)	302
Horred (Mark)	1269	Aplared (Borås)	450	Ambjörnarp (Tranemo)	299
Långhem (Tranemo)	1119	Bosnäs (Borås)	448	Hulu (Ulricehamn)	239
Rydboholm (Borås)	991	Rydal (Mark)	430	Uddebo (Tranemo)	238

Timmele (Ulricehamn)	809	Borgstena (Borås)	428	Holsljunga (Svenljunga)	225
Sexdrega (Svenljunga)	782	Rångedala (Borås)	421	Ljungsarp (Tranemo)	213
Grimsås (Tranemo)	727	Töllsjö (Bollebygd)	410	Ubbhult norra (MARK)	200

2.1.4 Åldersutveckling

Genomsnittsåldern hos befolkningen i förbundet har ökat något under perioden 2010 till 2018, medan i landet som stort har den bara ökat marginellt. Befolkningen i Svenljunga och Tranemo har högst genomsnittsålder medan befolkningen i Borås och Bollebygd har lägst genomsnittsålder, se Figur 6. Samtidigt visar Figur 4 att befolkningmängden har ökat i samtliga kommuner. Detta betyder att mängden äldre troligtvis också har ökat.

Utmaningen med en åldrande befolkning är att hantera en ökad risk för olyckor. Tänkbara scenarier kan vara fler fallolyckor och bränder där man glömmer stänga av spisen. En åldrande befolkning kommer även att innebära en ökad sårbarhet mot olyckor där konsekvenserna av en olycka blir större för individen. Detta kan tas i uttryck av att äldre lättare får benbrott när de faller, att de kan ha svårt att utrymma på egen hand vid en brand eller förstå att de ska utrymma på grund av demens och så vidare.

Figur 6: Genomsnittsålder över tid 2010-2018 (SCB 2, 2019).

2.1.5 Åldersfördelning

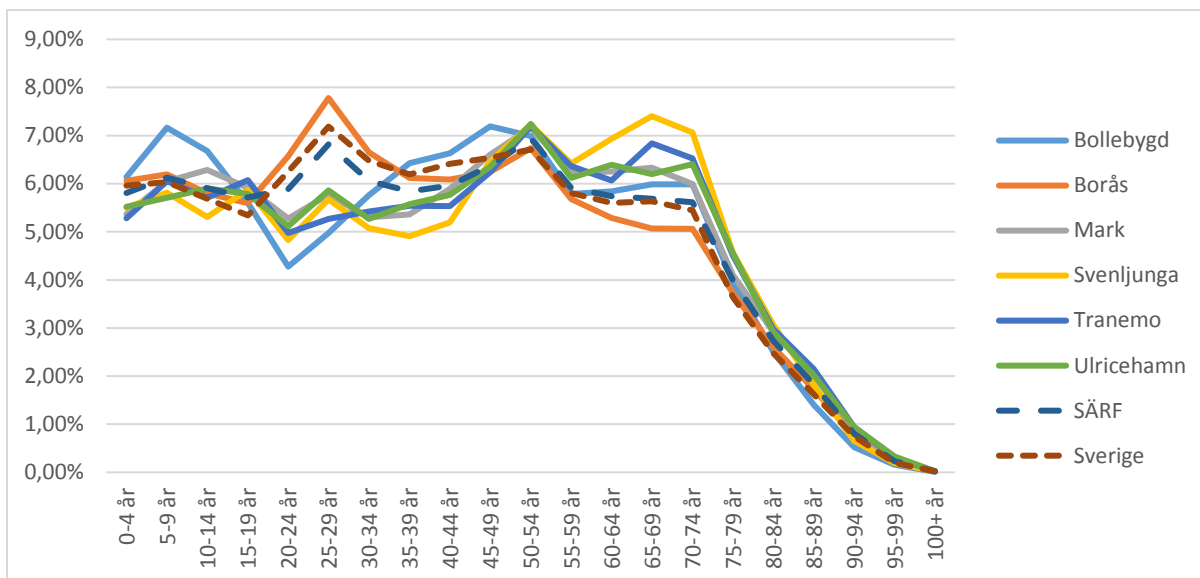
Åldersfördelningen hos befolkningen i förbundet följer ungefär samma mönster som i landet i helhet, se Figur 7 och Figur 8, men SÄRF har något äldre befolkning.

Vissa skillnader mellan kommunerna kan utläsas:

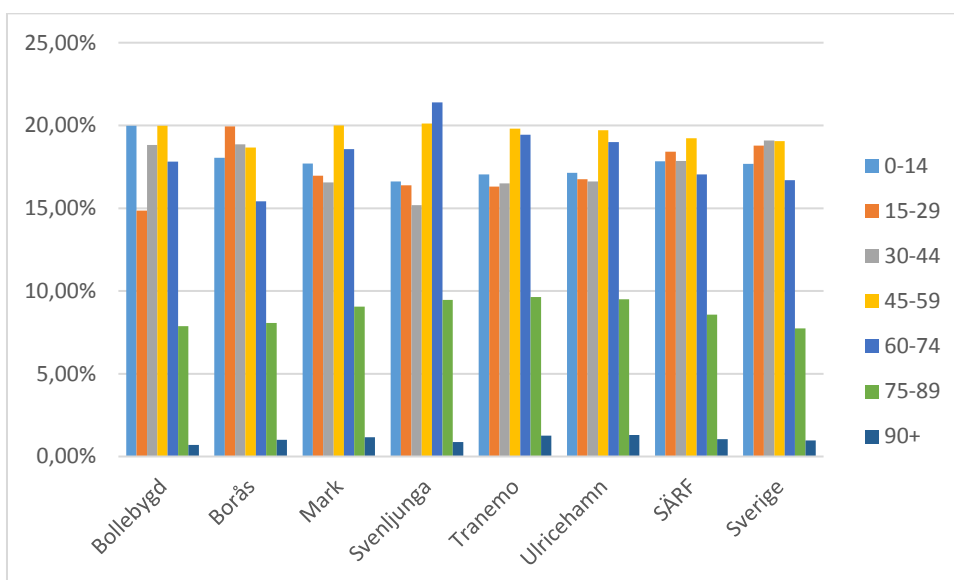
Borås sticker ut med en hög andel i åldrarna 15-39 och en låg andel i åldrarna 55-74.

Bollebygd har en Hög andel i åldrarna 0-14 och en låg andel i åldrarna 15-34.

Svenljunga har generellt en hög ålder på sina invånare.

Figur 7: Åldersfördelning i kommunerna. 5 års intervall 2018 (SCB 2, 2019).

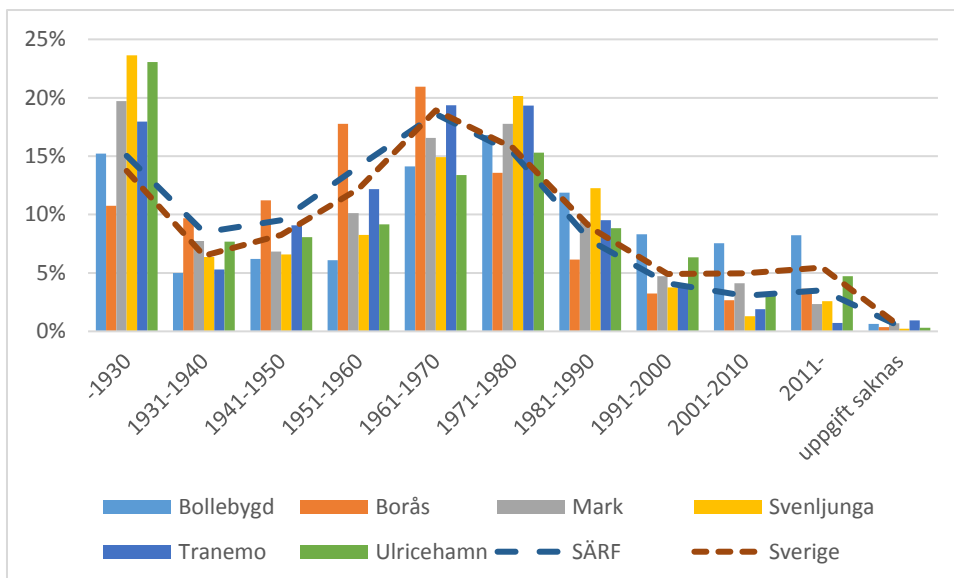

Figur 8: Åldersfördelning i kommunerna. 15 års intervall 2018 (SCB 2, 2019).

2.1.6 Bostadsbyggnadsbestånd

Bostadsbyggnadsbeståndet i förbundet kan ses i Figur 9. En stor andel av bostadsbebyggelsen som finns tillkom mellan år 1951-1980 eller innan 1930. SÄRF har en något äldre bebyggelse än landet i stort. På kommunnivå skiljer sig mönstret åt något där till exempel Borås har en relativt låg andel äldre bebyggelse jämfört med Svenljunga och Ulricehamn. Bollebygd har en relativt stor andel nybyggda bostäder vilket troligen är ett tecken av den relativa befolkningsökningen i kommunen (se Figur 4). Med historiska mått mätt ligger dagens bostadsbyggande inte på särskilt höga nivåer.

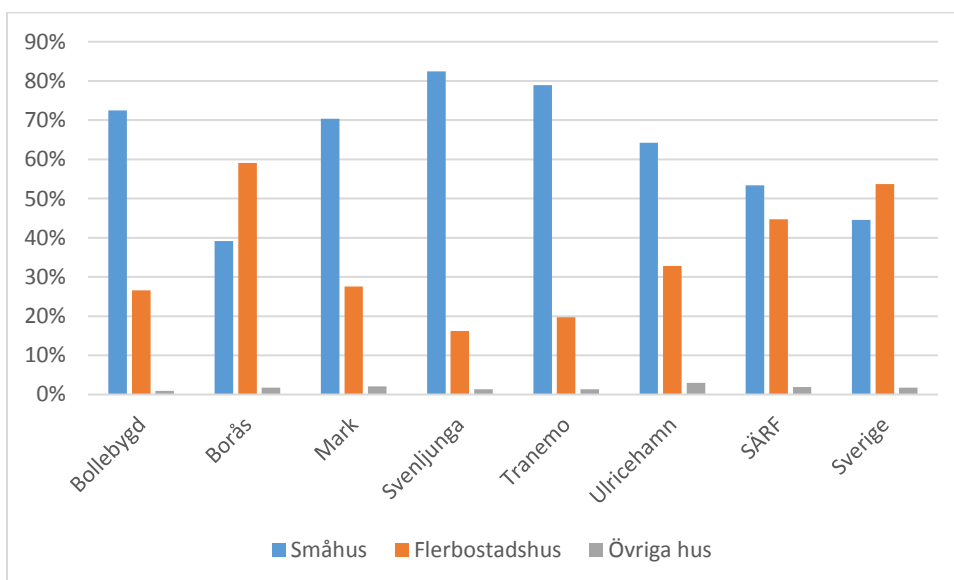
Den äldsta delen av bebyggelsen har ofta både ett lågt inbyggt brandskydd samtidigt som den är värdefull och svårersätlig. De byggmetoder och principlösningar som användes under miljonprogrammet är fortfarande vanligt förekommande och relativt bra ur brandskyddssynpunkt, men med brister på främst ventilationssidan. Eftersom andelen "moderna" byggnader är låg är det få byggnader som uppfyller helt dagens krav på brandskydd eftersom byggreglerna successivt har skärpts och inte är retroaktivt.

Figur 9: Bostadsbyggnadsbeståndets åldersfördelning 2018 (SCB 2, 2019).

Den vanligaste typ av bostadsbyggnad inom SÄRF är småhus, se Figur 10, vilket avser friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus). Detta skiljer sig något från Sverige i stort där den vanligaste bostadstypen är flerfamiljshus, vilket avser bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus. Förbundets kommuner skiljer sig åt en del där Borås är den enda kommun med fler flerfamiljshus än småhus.

Hur människor bor kan skvallra om vilken typ av situation och problematik som kan förväntas vid bostadsbränder och även vad som troligast orsakar en brand. I Borås är det till exempel troligare att räddningstjänsten får rycka ut till lägenhetsbränder och i övriga kommuner är det mer sannolikt med villabränder och soteldar, vilket också insatsstatistiken visar.

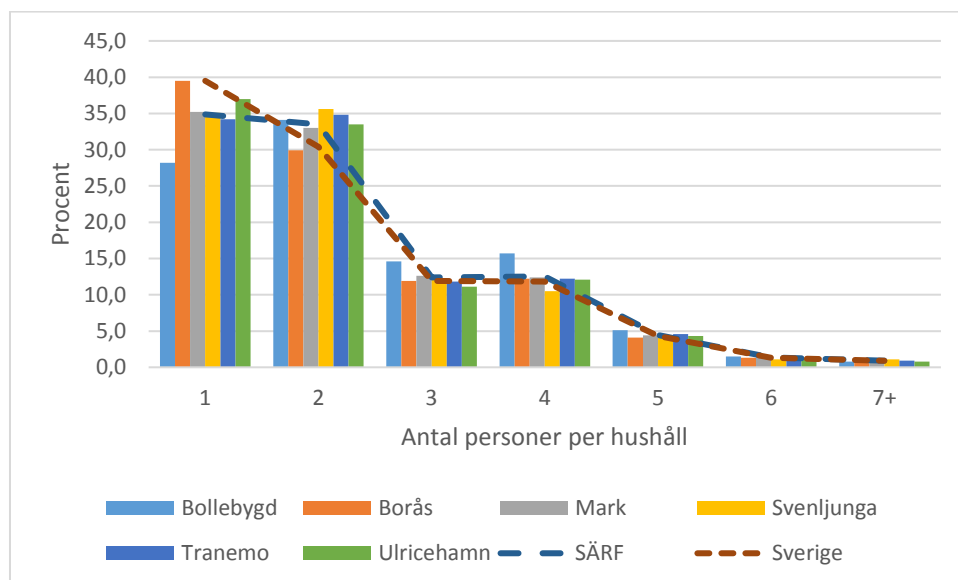
Figur 10: Typ av förekommande bostadsbyggnader 2018 (SCB 2, 2019).

2.1.7 Hushåll

Majoriteten av befolkningen bor i singelhushåll eller parvis, se Figur 11. Andelen hushåll bestående av tre eller fyra personer är lägre men ungefär lika stora. Större hushåll är generellt mer ovanligt. Sverige har cirka 5 procentenheter fler singelhushåll än SÄRF, medan SÄRF har fler parboende. På kommunnivå skillnaderna små. Det som sticker ut något är att det finns en lägre mängd singelhushåll

i Bollebygd och en högre andel singelhushåll i Borås. Bollebygd har dessutom en större andel hushåll med fyra personer än alla andra kommuner.

Hur många som bor ihop kan påverka till exempel en utrymningssituation vid bostadsbränder. Räddningstjänsten kan förvänta sig att det i cirka 9 av 10 hushåll bor det mellan en till fyra personer. Samtidigt finns extremfall, med väldigt stora familjer. Den så kallade Rinkebybranden är ett sådant exempel där 14 personer befann sig i samma lägenhet och sju personer omkom.

Figur 11: Fördelning av antal personer per hushåll 2018 (SCB 2, 2019).

2.2 Infrastruktur

En stor del av trafiken, såväl persontrafik som godstransporter, utgörs av genomfartstrafik på Riksväg 40, 41 och Riksväg 27, Se Figur 12. Järnvägstrafiken i området består främst av persontrafik men också godstransporter.

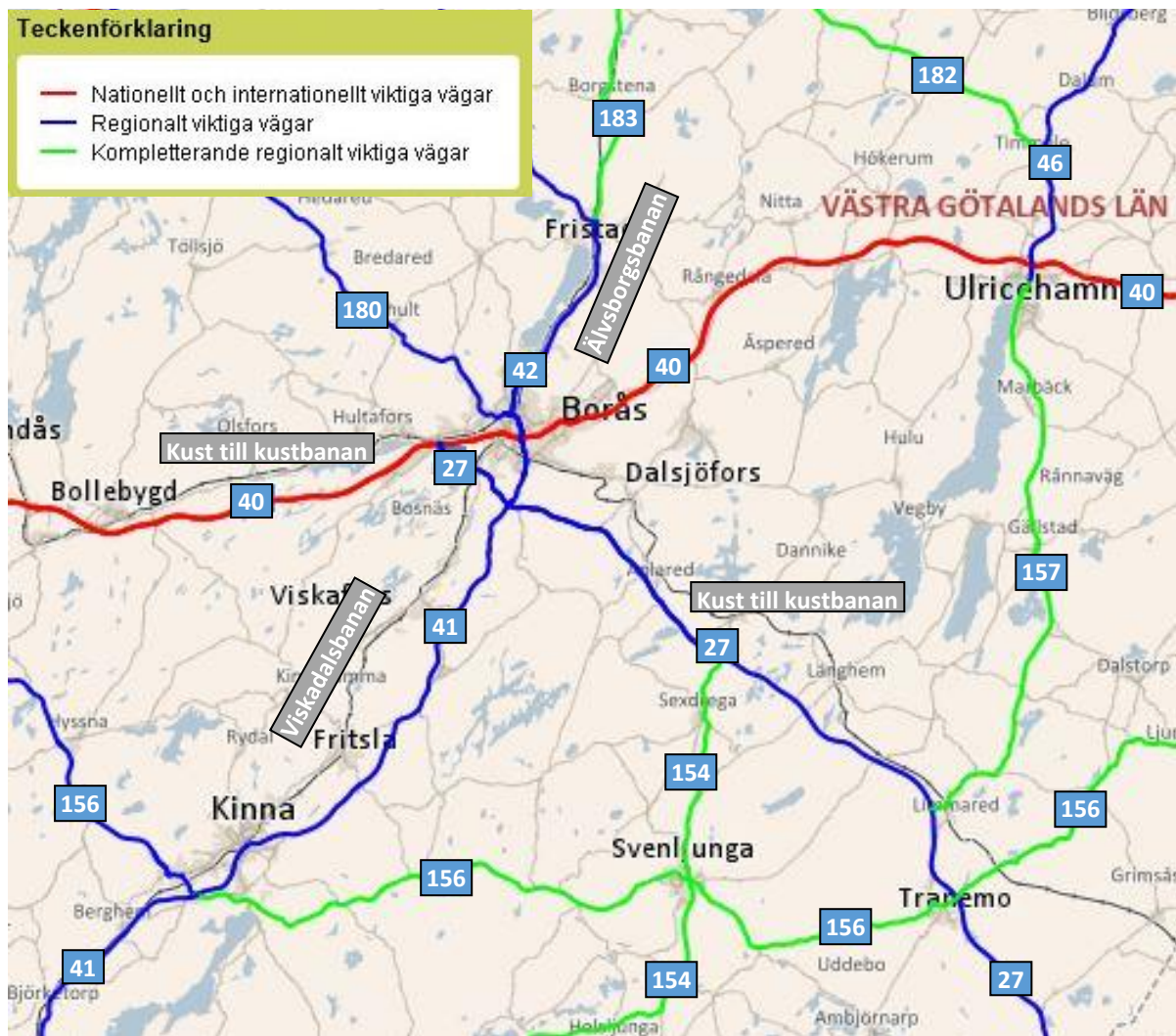
I framtiden kommer den nya höghastighetsjärnvägsbanan Götalandsbanan vara klar vilket kommer förändra riskbilden i regionen en del. Det kommer inte gå farligt gods på leden, men persontågen kommer frigöra kapacitet på det redan befintliga järnvägssträckorna, vilket kan komma att innebära ökad mängd farligt gods på dem. Höjd för detta har tagits i de övergripande riskanalyserna som är gjorda för Borås stad och Ulricehamns kommun (se kap. 5.2.2 Farligt godstransporter).

De största trafiklederna är:

- Riksväg 27 (Borås-Tranemo-Gislaved)
- Riksväg 40 (Göteborg-Bollebygd-Borås-Ulricehamn-Jönköping)
- Riksväg 41 (Borås-Mark-Varberg)
- Riksväg 42 (Borås-Vårgårda)
- Riksväg 46 (Ulricehamn-Falköping)
- Länsväg 154 (Rv27-Svenljunga-Ullared)
- Länsväg 156 (Rv40-Mark-Svenljunga-Tranemo)
- Länsväg 157 (Ulricehamn-Tranemo)
- Länsväg 180 (Borås-Alingsås)
- Länsväg 182 (Ulricehamn-Vårgårda)
- Länsväg 183 (Fristad-Herrljunga)

Järnvägsnätet korsar förbundet med linjerna:

- Kust till kust-banan (Göteborg-Borås-Alvesta-Kalmar)
- Viskadalsbanan (Borås-Mark-Varberg)
- Älvsborgsbanan (Borås-Herrljunga-Uddevalla)

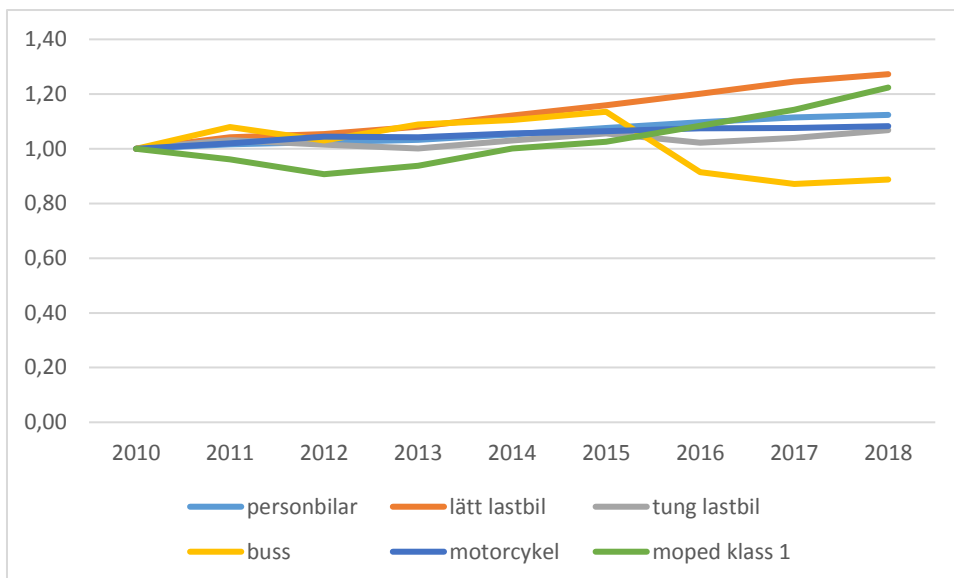

Figur 12: Viktiga vägar inom förbundet (Trafikverket, 2019).

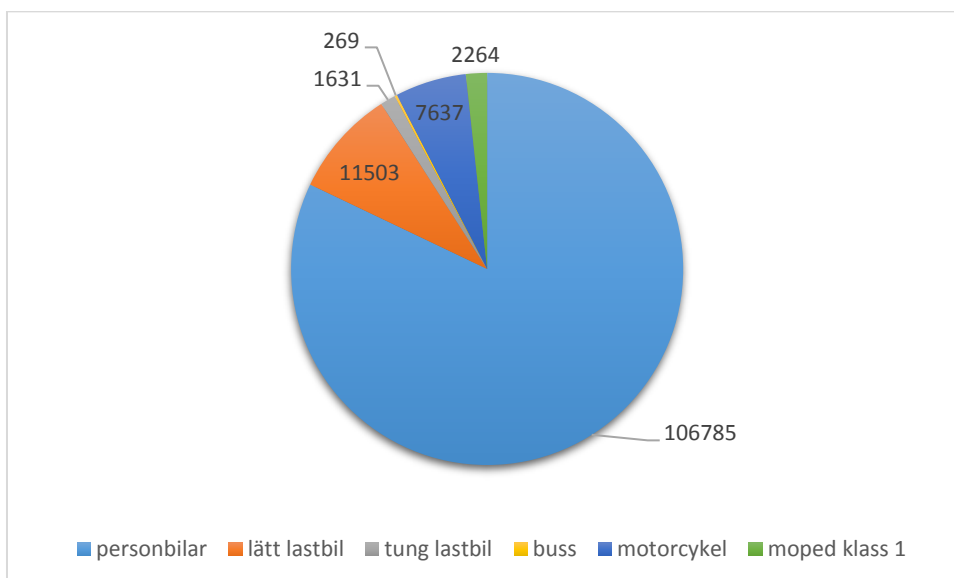
2.2.1 Trafik

Antalet fordon som är registrerade i trafiken har under den senaste tioårsperioden ökat, med undantag för bussar. Den totala ökningen för antal fordon har varit cirka 13 %. Utvecklingen över tid för olika fordonsslag kan ses i Figur 13. Lätt lastbil (totalvikt $\leq 3,5$ ton) och moped klass 1 har ökat mest under perioden. Idag finns ungefär 107000 registrerade personbilar inom SÄRF (se Figur 14).

Mängden trafik på väg och järnväg bedöms öka med tiden med 1,1 % årligen (Trafikverket, 2018).

Figur 13: Relativ utveckling över antalet registrerade fordon i trafik i SÄRF 2010-2018 (SCB 2, 2019).

Figur 14: Andel fordon i trafik registrerade inom SÄRF 2018 (SCB 2, 2019).

2.2.2 Pendling

Det förekommer en stor mängd arbetspendling inom förbundet, främst utmed Riksväg 40 och 41 där Borås har stor mängd arbetspendling in till kommunen Se Tabell 2.

Tabell 2: Mängden pendlare inom SÄRF 2017 (SCB 3, 2019).

Kommun	Inpendlare	Utpendlare	Bor och arbetar i kommunen	In-ut
Bollebygd	1322	3267	1491	-1945
Borås	13905	9797	44707	4108
Mark	2615	7375	9735	-4760
Svenljunga	1258	2419	2729	-1161
Tranemo	2001	1921	4046	80
Ulricehamn	2025	4224	7891	-2199

2.2.3 Övrigt

Ovanstående rubriker utgör ett axplock för att beskriva samhällsförhållanden som kan och kommer att påverka räddningstjänstens verksamhet. Det finns fler områden som kan ha en påverkan men som inte tas upp mer här, till exempel:

- Folkhälsa
- Sysselsättning
- Social oro
- Samhällsviktiga funktioner
- Integration
- Samhällsplanering
- Övrig infrastruktur
- Ekonomi
- Brottslighet
- Väder
- Särskild bebyggelse
- Naturområden

3 Olycksbild

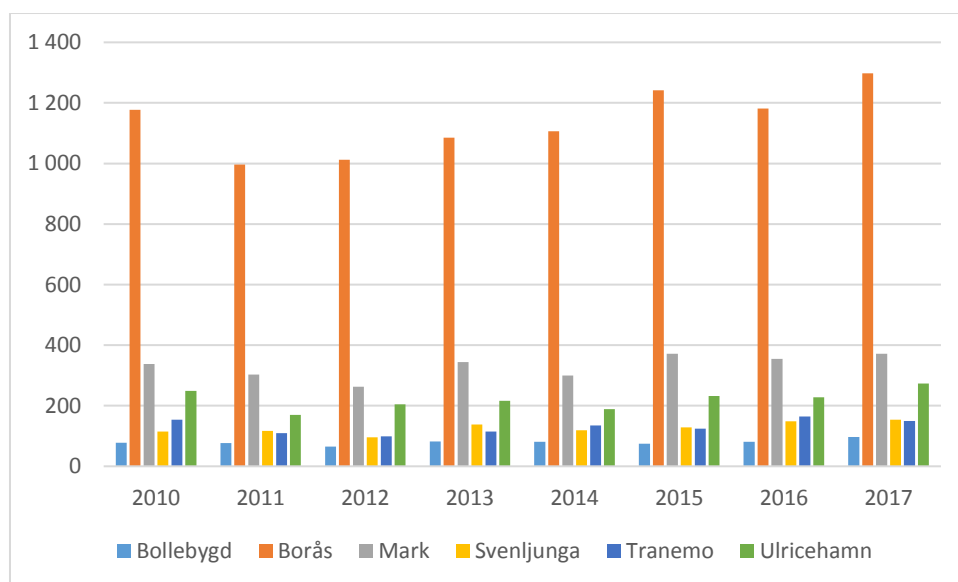
I detta avsnitt presenteras de händelser som har föranlett räddningsinsatser de senaste åren. I några fall tas andra uppdrag med, vilket i huvudsak handlar om IVPA-uppdrag (i väntan på ambulans).

3.1 Antal olyckor

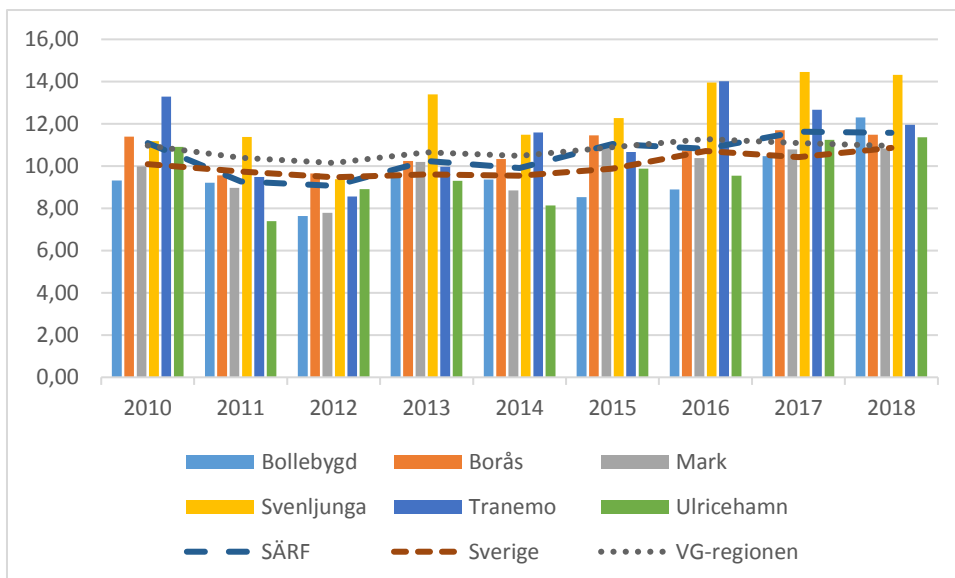
År 2018 larmades räddningstjänsten till 2354 räddningsinsatser enligt definitionen i lagen om skydd mot olyckor (LSO). Utöver detta utförde räddningstjänsten ungefär 397 övriga uppdrag där merparten var IVPA (i väntan på ambulans). Jämfört med 2010 så har antalet LSO uppdrag i förbundet ökat med 11,5 %. Tar man hänsyn till den ökande folkmängden så har ökning varit 4,3 % per 1000 invånare mellan 2010 och 2018. Sverige i stort har haft en total ökning på 16,9 % och en ökning med 7,6 % per 1000 invånare.

Antal insatser varierar stort mellan kommunerna där Borås sticker ut med 55 % av alla larm inom förbundet, se Figur 15. Flest antal LSO insatser per 1000 invånare har dock Svenljunga och Tranemo, se Figur 16. Alla kommuner förutom Tranemo har haft en ökning av antal LSO insatser jämfört med 2010, se Figur 17.

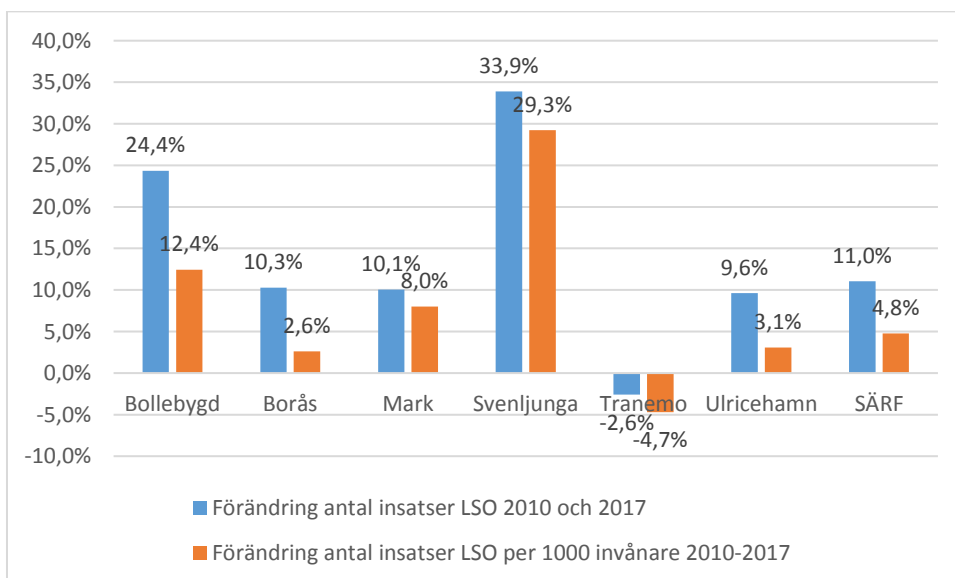
Detta beskriver endast att mängden insatser ökat, inte skadeutfallet. Förändring i antal larm kan variera stort mellan åren. Att Tranemos larm har minskat mellan år 2010 och 2018 beror till stor del på att de hade ganska mycket larm just 2010. Antal larm totalt i förbundet har dock ökat och bör ses som en följd av den positiva utvecklingen med fler invånare inom förbundet. Det är svårt att utan en djupare analys bedöma varför antalet insatser per invånare varierar geografiskt. Det finns förmodligen flera anledningar till detta. Något som kan tänkas påverka är om det är glesbefolkat men samtidigt har mycket genomfartstrafik på relativt skadedrabbade vägar vilket genererar förhållandevis många trafikolyckor.

Figur 15: Antal insatser LSO mellan 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 16: Antal insatser LSO per 1000 invånare mellan 2010-2018 (MSB 2, 2019).

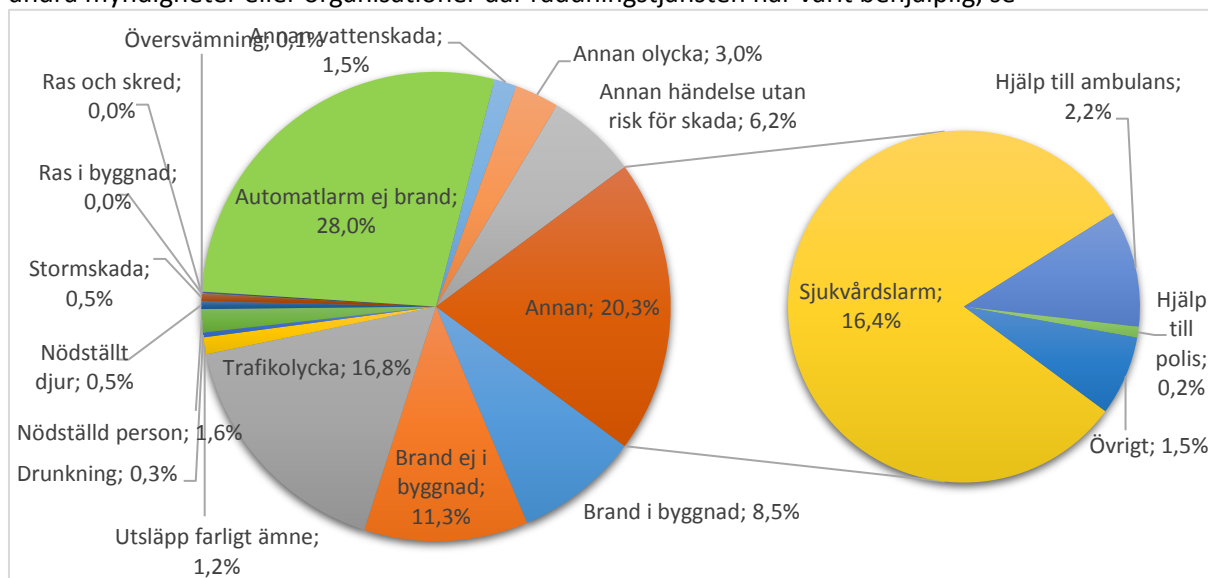

Figur 17: Förändring av antal insatser LSO per kommun mellan åren 2010 och 2018 (MSB 2, 2019).

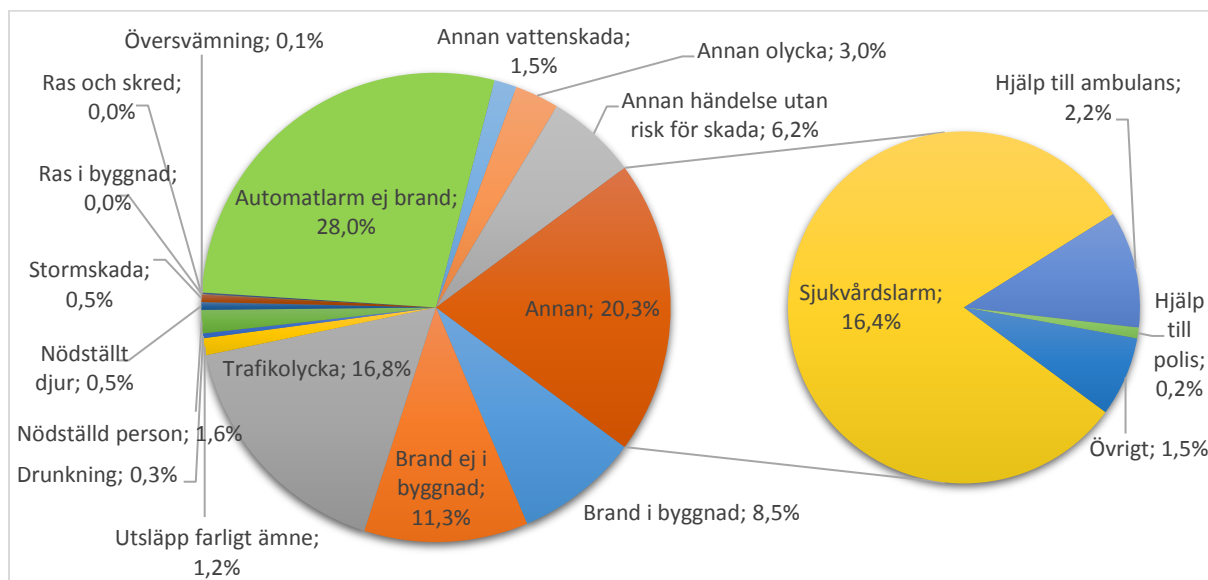
3.2 Typ av olyckor

Räddningstjänsten larmas när en olycka har inträffat, riskerar att inträffa, befaras ha inträffat eller när någon uppsåtligt larmar räddningstjänsten i onödan. 80 % av larmen som räddningstjänsten larmas är initialt larm enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO). De andra 20 % är larm kopplade till

andra myndigheter eller organisationer där räddningstjänsten har varit behjälplig, se

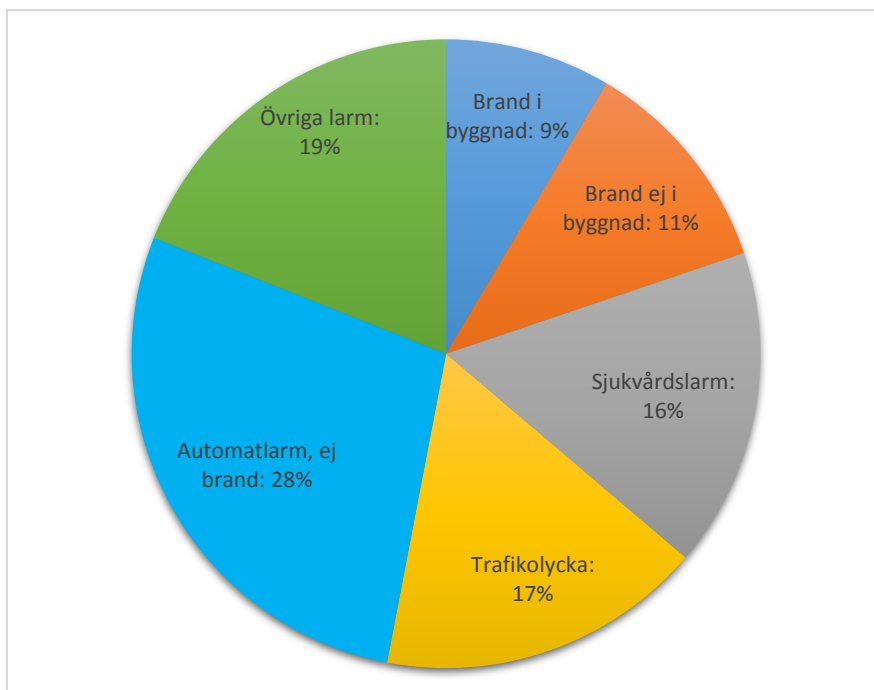

Figur 18.

Figur 18: Fördelning av insatser efter insatstyp i SÄRF. Den högra cirkeln är larm som inte direkt klassas som LSO uppdrag. Genomsnitt för 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Den vanligaste larmtypen (28 %) är ett "onödigt larm", ett automatlarm där ingen brand har inträffat. Sjukvårdslarm (16 %) är larm där räddningstjänsten larmas ut på grund av att räddningstjänsten är snabbare på plats än ambulansen (IVPA). Detta tillhör inte grunduppdraget som räddningstjänsten har, utan regleras via särskilt avtal med sjukvården på vissa orter. Sett till de olyckstyper som räddningstjänsten ska larmas ut på i grunduppdraget så är trafikolyckor, bränder utomhus och byggnadsbränder de allra vanligaste. Dessa utgör 37 % av alla larm. Se Figur 19.

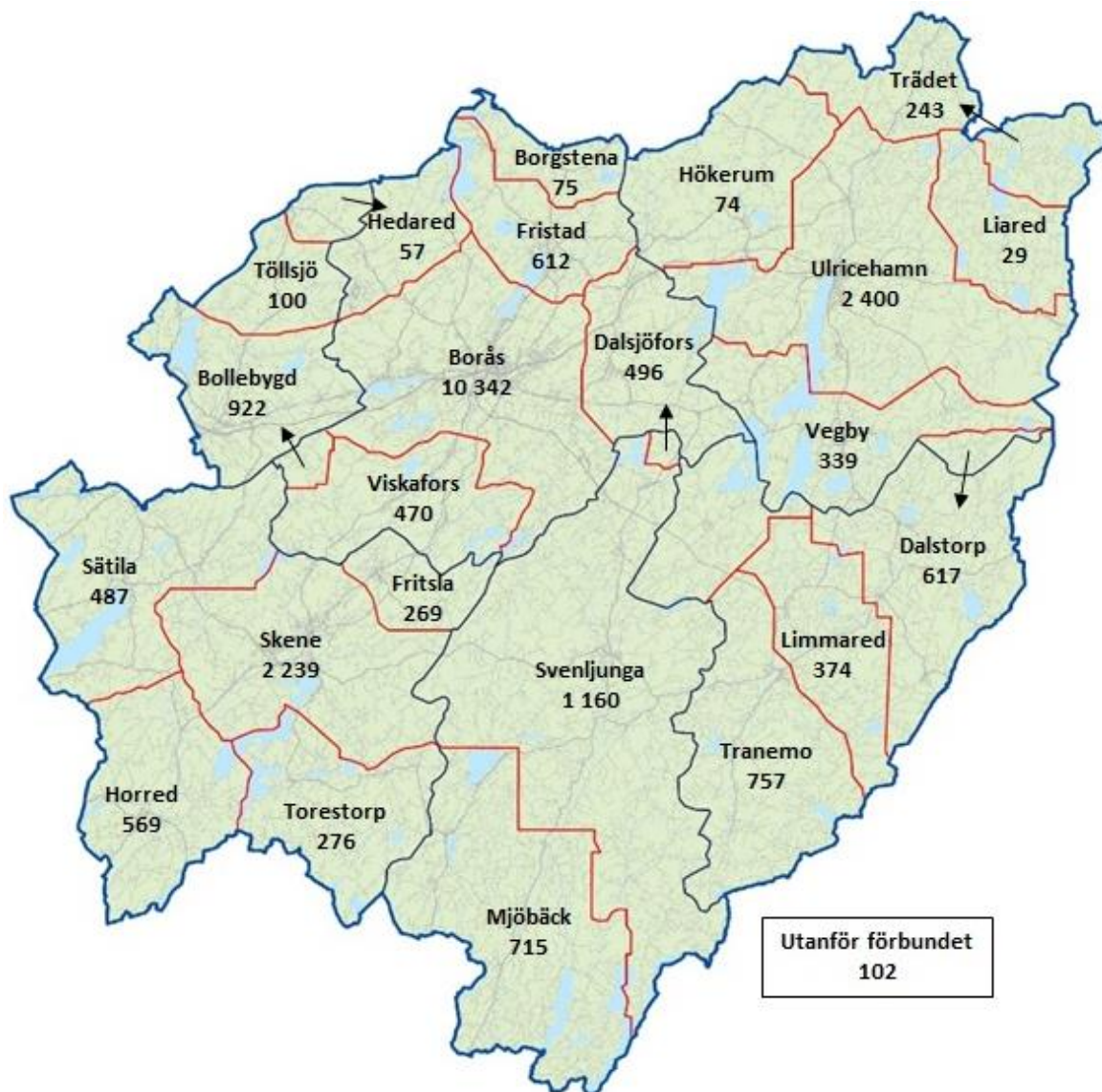

Figur 19: Fördelning av larm under perioden 2010-2018 (MSB 2, 2019).

3.3 Var olyckorna inträffar

Den geografiska spridningen av de olyckor som inträffar är stor. Flest olyckor inom stationsområdet har Borås brandstation fått (43,4 %) därefter Ulricehamns brandstation (10,1 %) och Skene brandstation (9,4 %). På kartan i Figur 20 visas i vilket geografiskt stationsområde olyckorna har inträffat, vilket inte ska förväxlas med vilken station som har larmats ut.

En enkel förklaring till den geografiska spridningen av olyckorna är att de inträffar i de områden där flest människor vistas. Men det kan finnas andra faktorer så som olycksdrabbade vägar med mera.

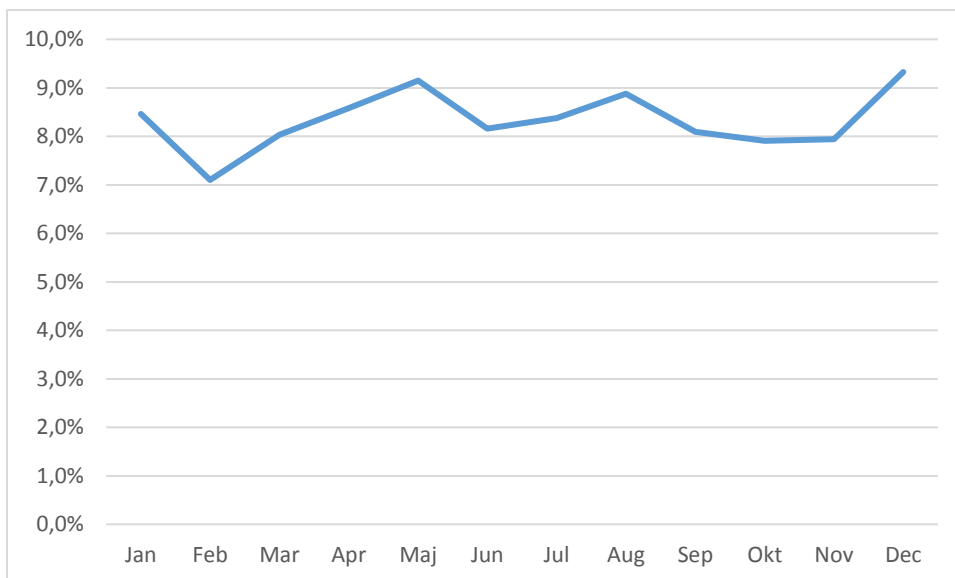
Figur 20: Antal insatser till per stationsområde mellan 2010-2018 (SÄRF, 2019).

3.4 Tid olyckorna inträffar

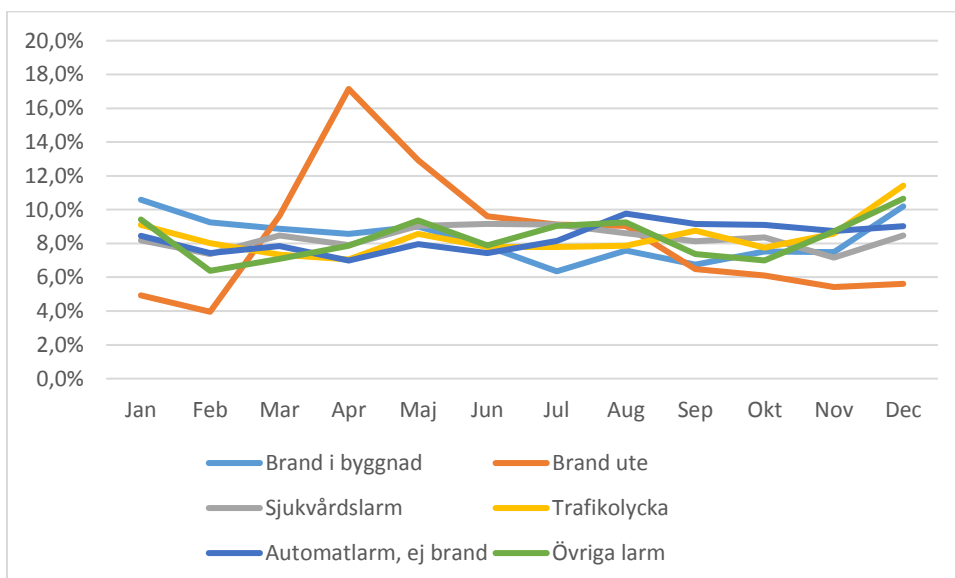
Sannolikheten för att en olycka ska inträffa beror på vilken månad det är, vilken dag det är och vad klockan är. Förenklat kan man utläsa att det sker flest olyckor klockan 16 på fredagar i december månad.

3.4.1 Månader

Det finns ett säsongsmönster när på året olyckor inträffar. De flesta larm sker under maj, augusti och december, se Figur 21. Typ av larm varierar under året där främst brand ute toppar under gräsbrandssäsongen under april månad, för att sedan vara relativt låg under vintermånaderna, då brand ute till stor del består av brand i fordon, containrar och papperskorgar. En generell ökning av trafikolyckor, brand i byggnad och övriga larm kan ses i december månad, se Figur 21 och Figur 22. Automatlarm, ej brand, är relativt stabil under året med en liten topp i augusti, när semestern är slut och verksamheterna drar igång igen. Mängden sjukvårdslarm är relativt samma under året, med en liten ökning under sommaren.

Figur 21: Procentuell fördelning av SÄRF:s insatser per månad under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

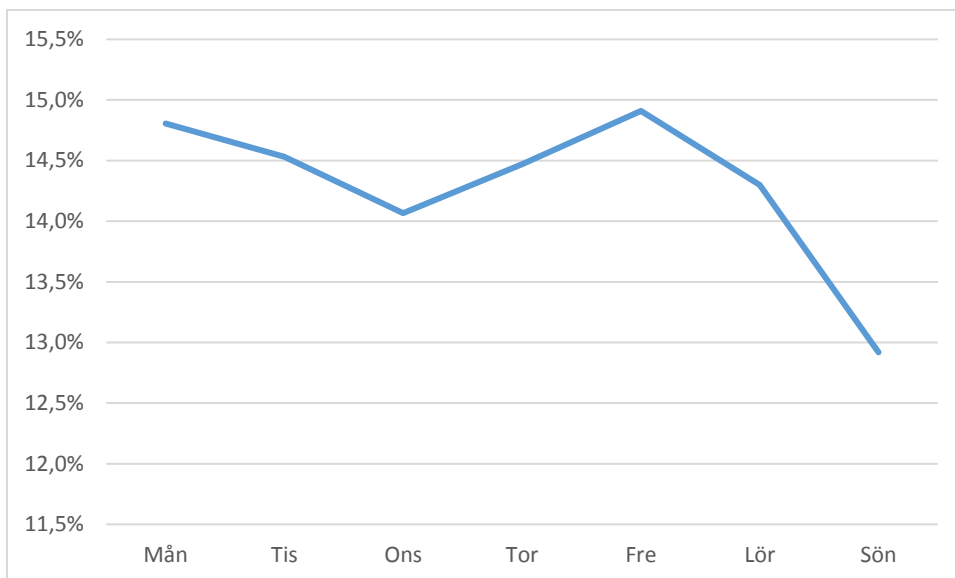

Figur 22: Procentuell fördelning för varje insatstyp per månad under åren 2010-2018. (Summan för varje enskild insatstyp är 100 %) (SÄRF, 2019).

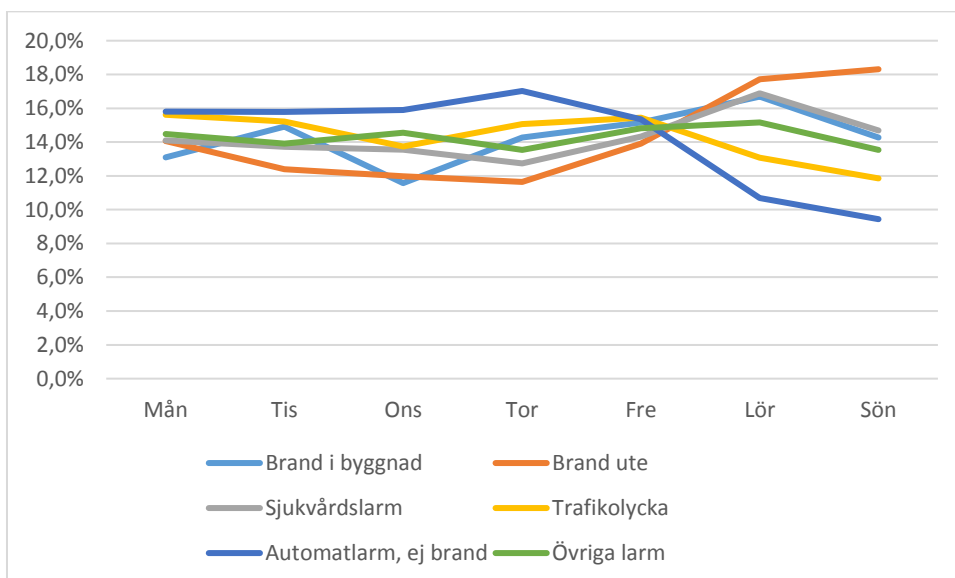
3.4.2 Veckodagar

Över veckodagarna finns inga stora variationer i antalet uppdrag med undantag för söndagar då det generellt är minst antal larm, se Figur 23. Detta beror till stor del på att antalet automatlarm minskar, se Figur 24. Under lördagen ökar dock mängden bränder i byggnad, brand ute, sjukvårdslarm och övriga larm för att sedan sjuka igen till söndagen med undantag för brand ute.

Att automatlarm och trafikolyckor minskar till helgen beror till stor del på att arbetsplatserna håller stängt. Att andra typer av larm ökar under helgen beror troligen på att folk är lediga och vistas mer i hemma miljö med andra typer av risker än på arbetet.

Figur 23: Procentuell fördelning av insatser i SÄRF per veckodag under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

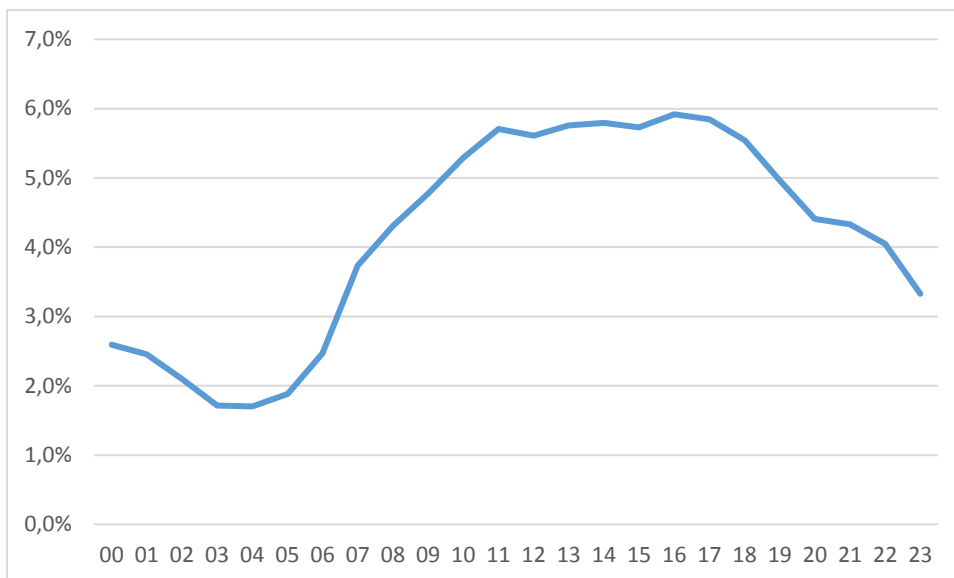

Figur 24: Procentuell fördelning för varje insatstyp per veckodag under åren 2010-2018. (Summan för varje enskild insatstyp är 100 %) (SÄRF, 2019).

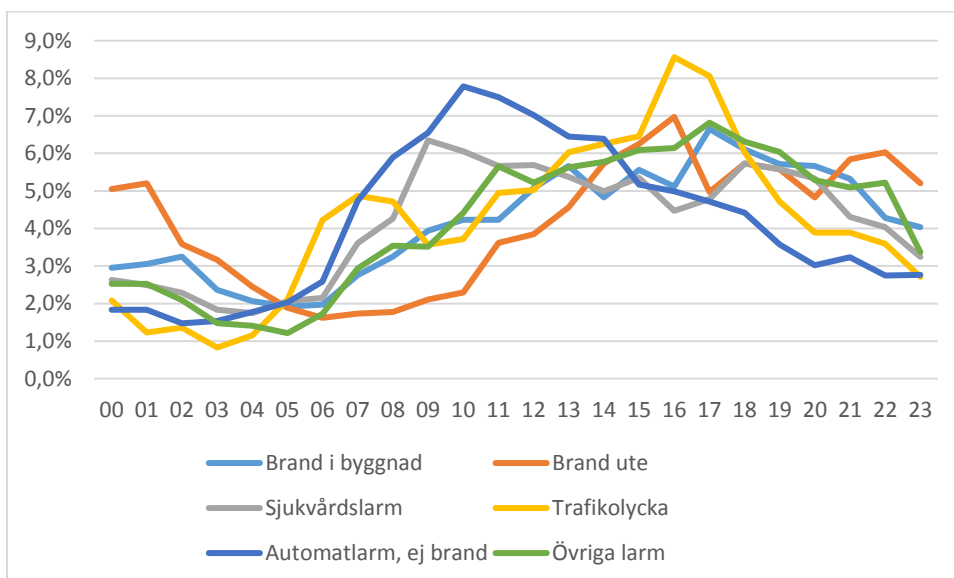
3.4.3 Klockslag

När på dygnet flest olyckor inträffar är tydligt, se Figur 25. Detta sker när människor är vakna och aktiva. Allra flest olyckor sker när folk är på jobbet och minskar sedan under kvällen tills folk går och lägger sig. Mängden trafikolyckor ökar under morgonen och under kvällen när folk ska till och från jobbet, se Figur 26. Antalet automatlarm kulminerar strax innan lunch och ligger högt under de timmar när folk är på jobbet. Brand i byggnad och brand ute ökar under dagen när folk är vakna och minskar när folk sover.

Att brand ute först börjar stiga vid 11-tiden kan ha att göra med att kvällens fukt i markvegetationen inte torkat upp förrän då. Mängden sjukvårdslarm och övriga larm följer dygnets vakna timmar.

Figur 25: Procentuell fördelning av SÄRF:s insatser per timme under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

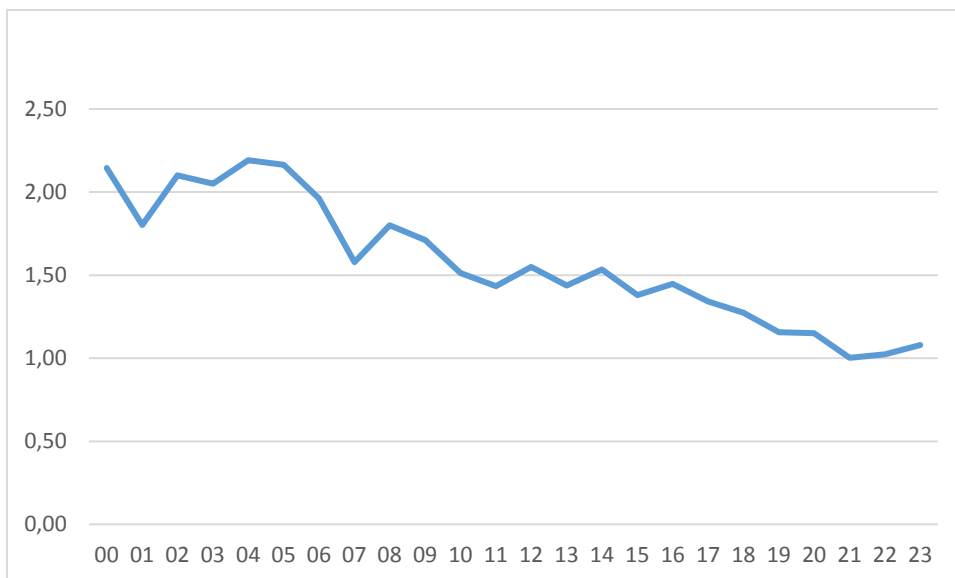

Figur 26: Procentuell fördelning för varje insatstyp per timme under åren 2010-2018. (Summan för varje enskild insatstyp är 100 %) (SÄRF, 2019).

3.5 Olyckors storlek

I Figur 27 kan man se att insatser som sker nattetid generellt tar längre tid än insatser som sker dagtid.

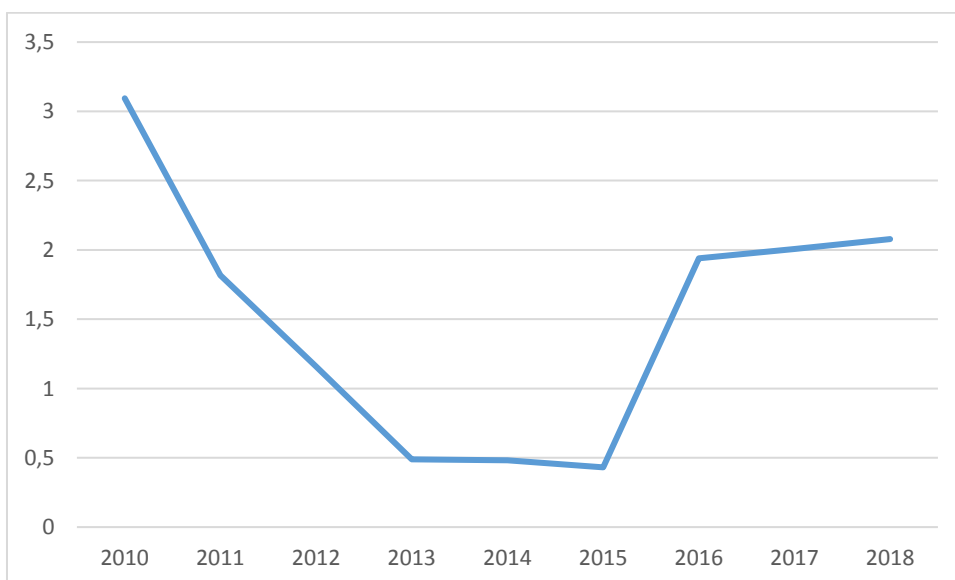
Värdena kan tolkas som att de olyckor som inträffar nattetid generellt är något större. Detta kan bero på att olyckor upptäcks senare p.g.a. att det är färre vaket folk som är i rörelse och kan larma vilket ger t.ex. bänder större möjlighet att växa sig stora. Observera dock att genomsnittlig räddningstjänsttid är ett trubbigt sätt att mäta storleken, komplexiteten eller allvarligheten på de olyckor som inträffar.

Figur 27: Genomsnittlig räddningstjänsttid per insats fördelat över dygnet, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

I Figur 28 visas hur den genomsnittliga räddningstjänsttiden per insats har ändrats mellan åren 2010-2018. Mellan 2010-2013 sjönk tiden avsevärt för att vara stabil 2013-2015. 2016 gjordes en ökning för att sen vara relativt stabil 2016-2018.

Om man fortsätter att tolka räddningstjänsttiden som ett mått på olyckors storlek så kan man se en positiv trend från år 2010 till 2015. 2016 görs dock ett hopp i statistiken vilket kan bero på att man där ändrade i hur insatser rapporterades in, vilket kan generera olika tolkningar av räddningstjänsttid.

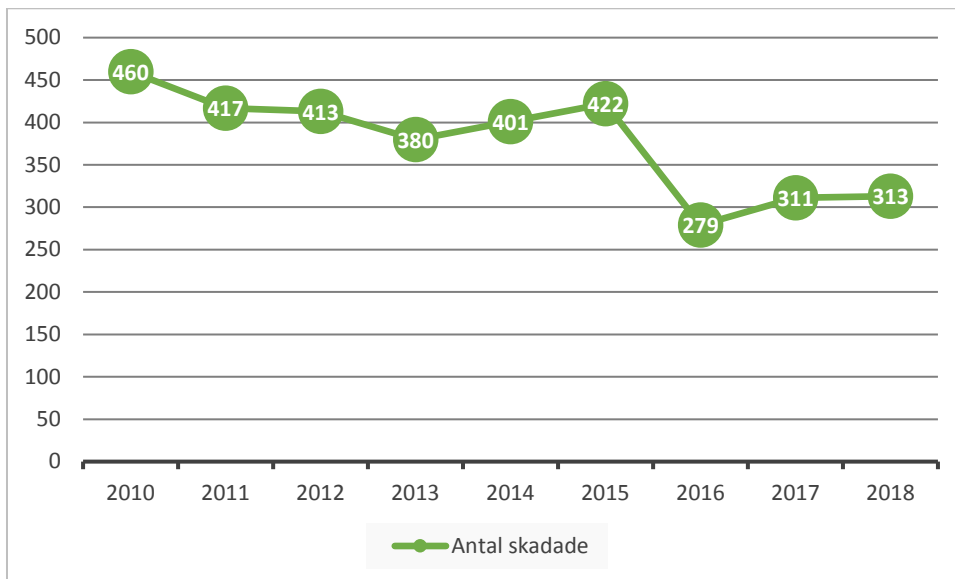
Figur 28: Genomsnittlig räddningstjänsttid per insats fördelat över åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

3.6 Skadeutfall

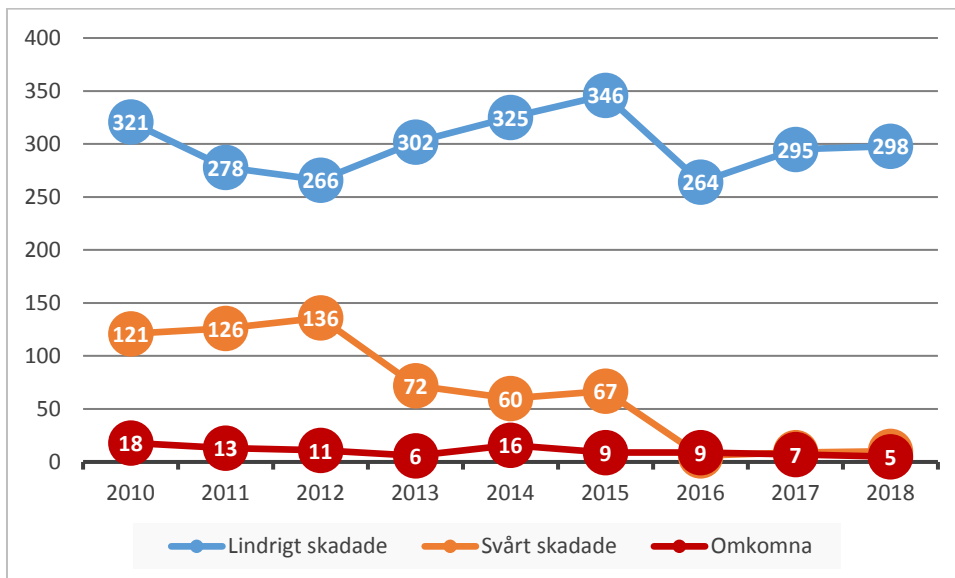
Det råder en positiv trend vad gäller antalet rapporterade skadade i olyckor, som har minskat från år 2010, se Figur 29. Mängden omkomna och svårt skadade har också minskat från år 2010, men kan variera år från år, se Figur 30. Sjukvårdsuppdrag, t.ex. IVPA, inte är inkluderade i statistiken.

Det faktiska skadeutfallet i Figur 30 är väldigt osäkert eftersom personer kan behöva uppsöka vård efter olyckan eller att svårt skadade senare avlider utan att det kommit räddningstjänsten till

kännedom. Tappet i antal svårt skadade 2016 beror till stor del på ändring i hur insatser rapporteras in.

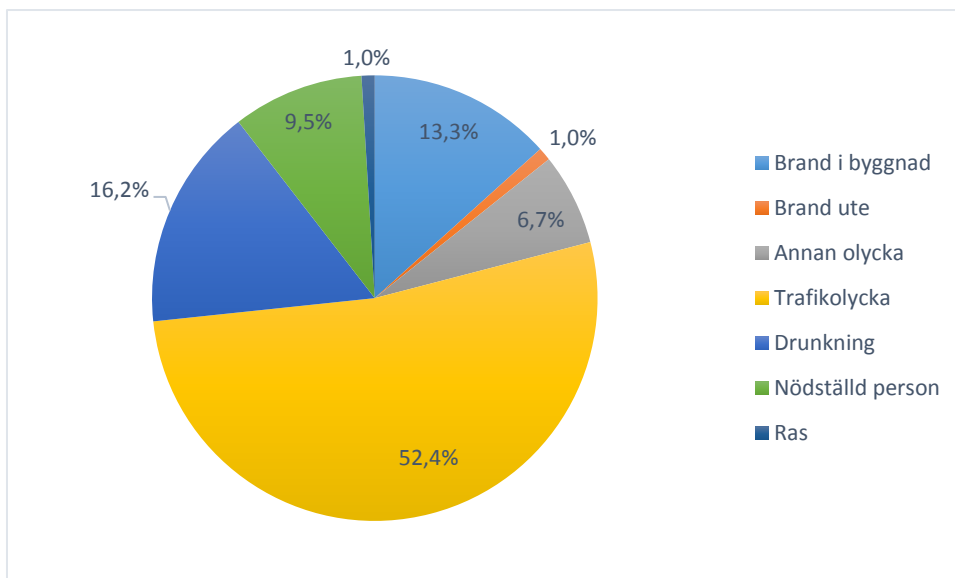

Figur 29: Antal skadade vid insatser inom SÄRF, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

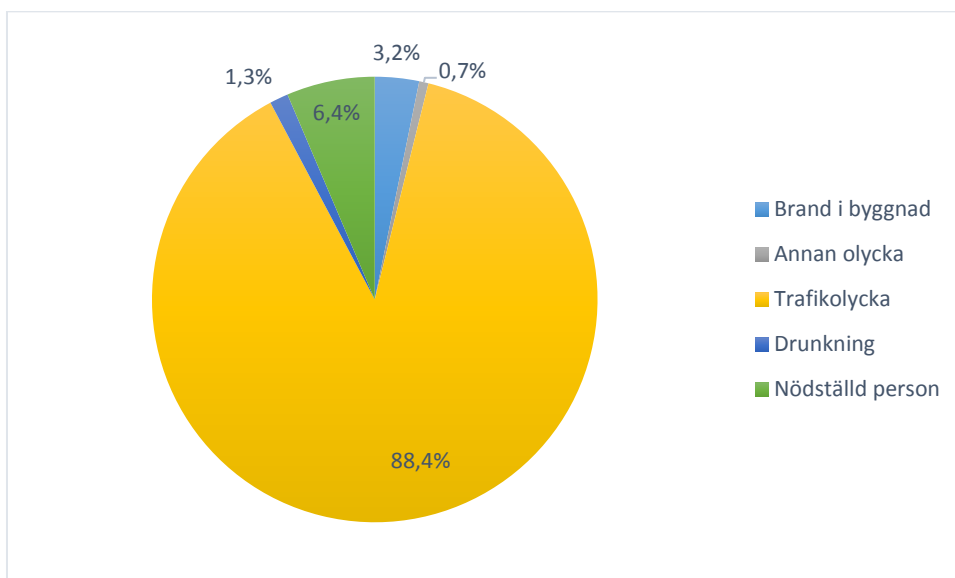

Figur 30: Antal omkomna, lindrigt- eller svårt skadade vid insatser inom SÄRF, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

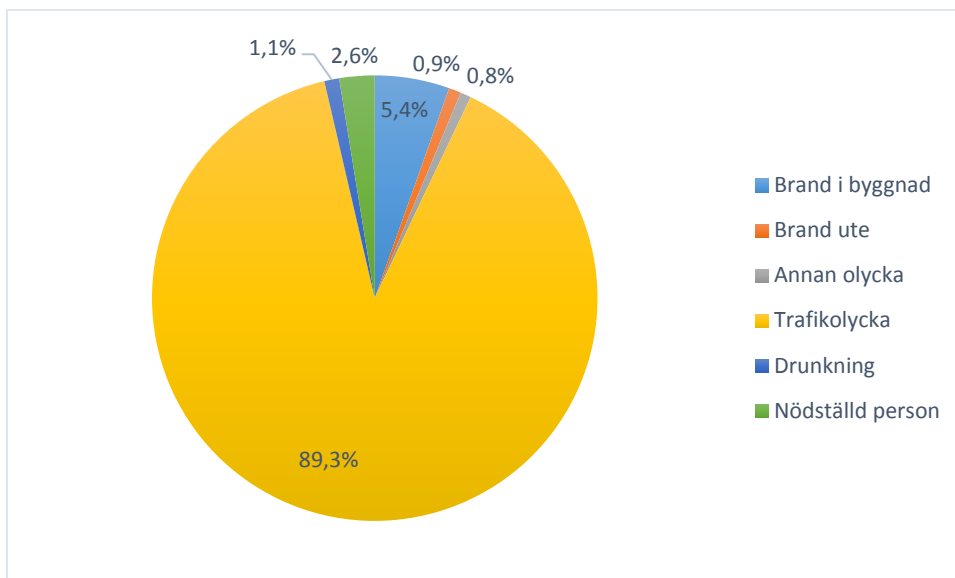
Trafikolyckor är den olyckstyp som räddningstjänsten rycker ut till som orsakar störst skada på människor, både sett till antalet omkomna, svårt skadade och lindrigt skadade, se Figur 31, Figur 32 och Figur 33. Det betyder inte att trafikolyckor är dödligare än andra olyckstyper. Antal omkomna per insatstyp är för drunkning är 19,8 % medan det för trafikolycka och brand i byggnad är 1,4 % respektive 0,7 %.

Figur 31: Fördelning av antal omkomna per insatstyp, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

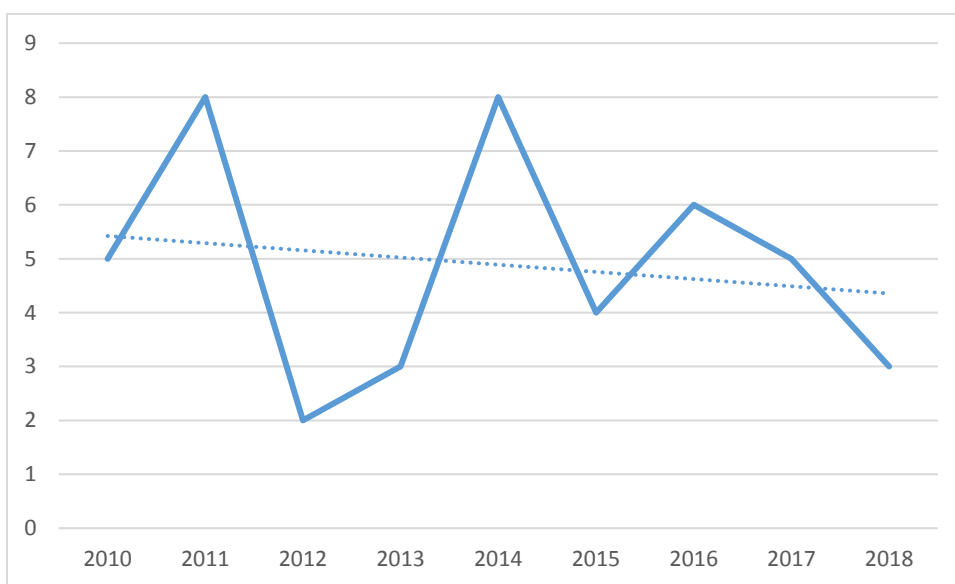

Figur 32: Fördelning av antal svårt skadade per insatstyp, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Figur 33: Fördelning av antal lindrigt skadade per insatstyp, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Antalet omkomna i trafiken har en minskande trend, se Figur 34, men har också en stor variation mellan åren och påverkas lätt om en större olycka skulle inträffa.

Figur 34: Antalet omkomna i trafiken, 2010-2018 (SÄRF, 2019).

4 Fördjupad olycksbild

En fördjupning har gjorts i de vanligaste olyckskategorierna för att ge en djupare förståelse av statistiken ovan. Fördjupning har gjorts av följande kategorier:

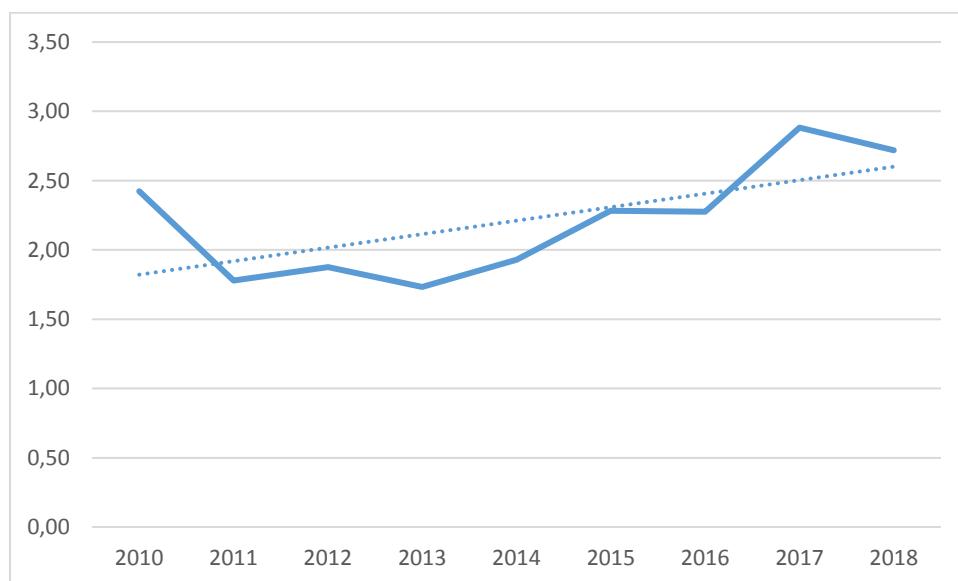
- Trafikolycka
- Brand i byggnad.
- Brand ute, med en egen fördjupning av brand i skog och mark.
- Sjukvårdslarm.

4.1 Trafikolyckor

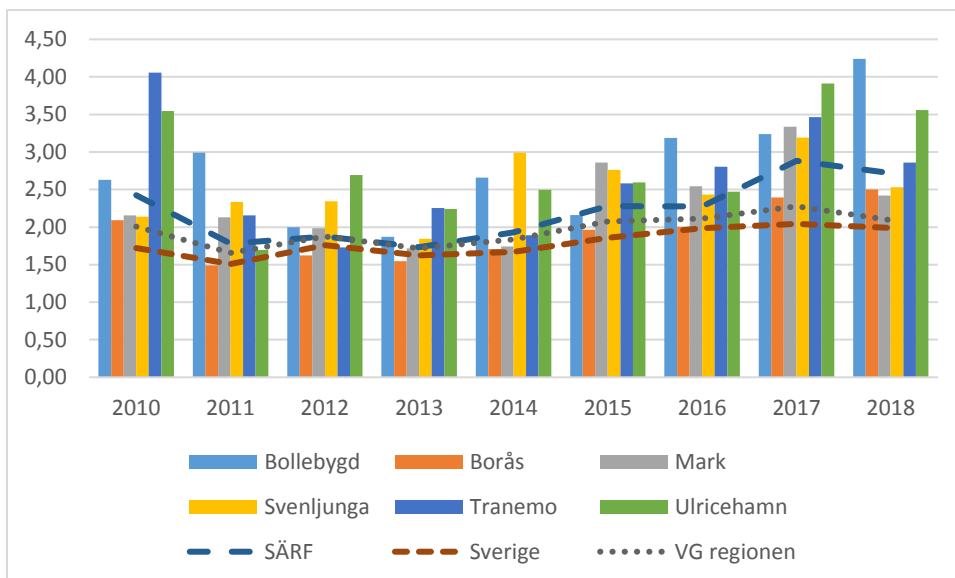
Antalet trafikolyckor har den senaste tiden ökat inom SÄRF (se Figur 35). Liknande utveckling har även skett inom Västra Götaland samt Sverige, men inom SÄRF har utvecklingen varit större. Detta gäller även om man tar hänsyn till den ökande befolkningsutvecklingen, se Figur 36. Flest antal olyckor sker i Borås kommun, se Figur 37.

Att antalet trafikolyckor ökar kan förklaras med att antalet registrerade fordon på väg har ökat med cirka 13 % från 2010 (Se kap 2.1.1), dessutom ökar trafiken med i snitt 1,1 % årligen (Trafikverket, 2018). Mängden dödade i trafiken visar dock på en positiv trend, se Figur 34. Dock är antalet omkomna så pass få per år att antalet kan variera kraftigt mellan åren.

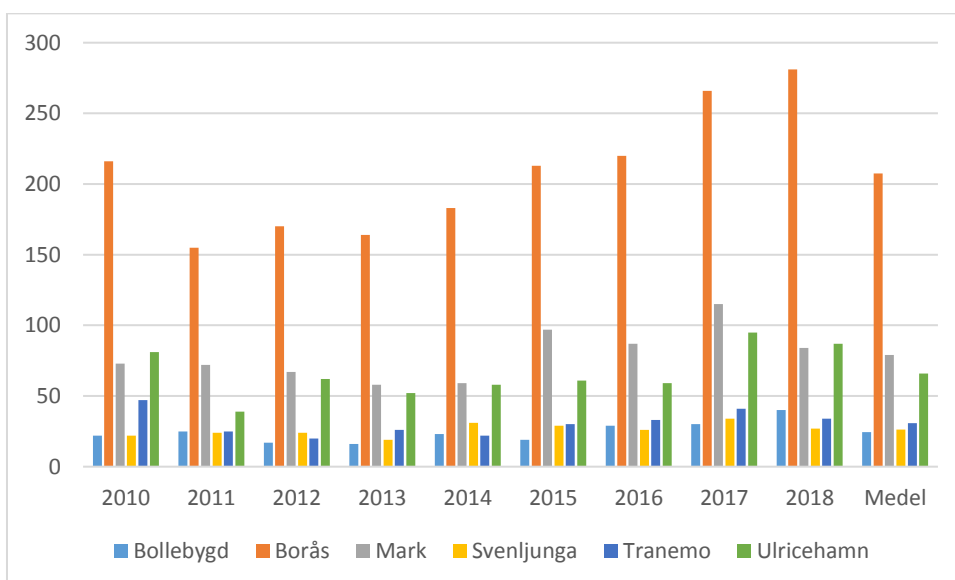
En tänkbar anledning till att antalet trafikolyckor per 1000 invånare ligger något högre än Sverige kan vara att området har mycket trafik, till exempel till och från Göteborg medan området är relativt glesbeott där endast Borås har mer än 100 000 invånare.

Figur 35: Antal trafikolyckor i SÄRF, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 36: Antal trafikolyckor per 1000 invånare, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

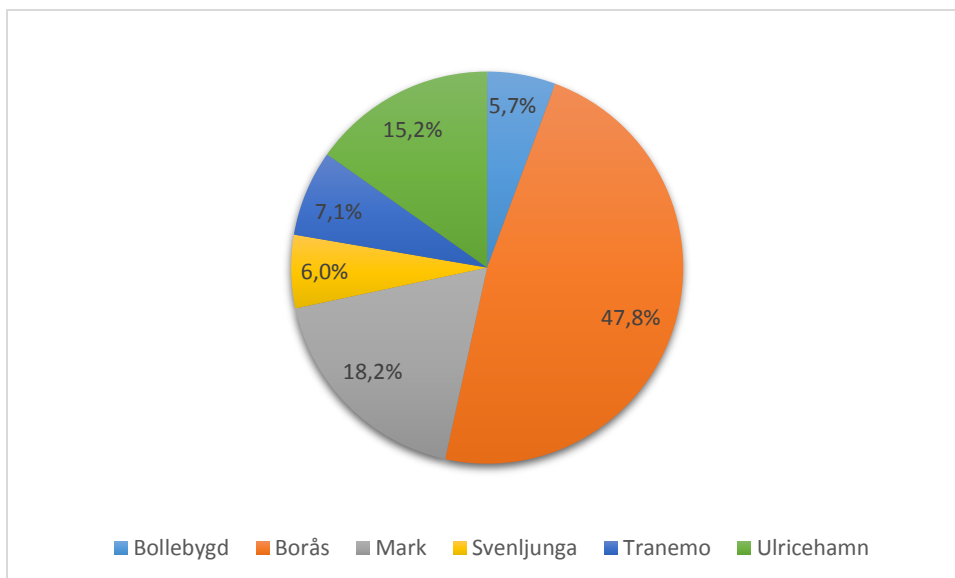

Figur 37: Antal trafikolyckor per kommun, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.1.1 Fördelning

Fördelat per kommun så sker nästan hälften av antalet trafikolyckor i Borås, se Figur 38

En rimlig förklaring är att trafikvolymen har en avgörande inverkan på olycksfrekvensen och inte befolkningsstorleken. Till exempel inträffar 5,7 % av trafikolyckorna i Bollebygd medan endast 4,6 % av befolkningen bor där. Riksväg 40 passerar genom kommunen. Det vore mer relevant att identifiera vilka vägavsnitt som är olycksdrabbade men det är tyvärr svårt att få fram tillförlitliga data för detta med tillgängliga statistikverktyg.

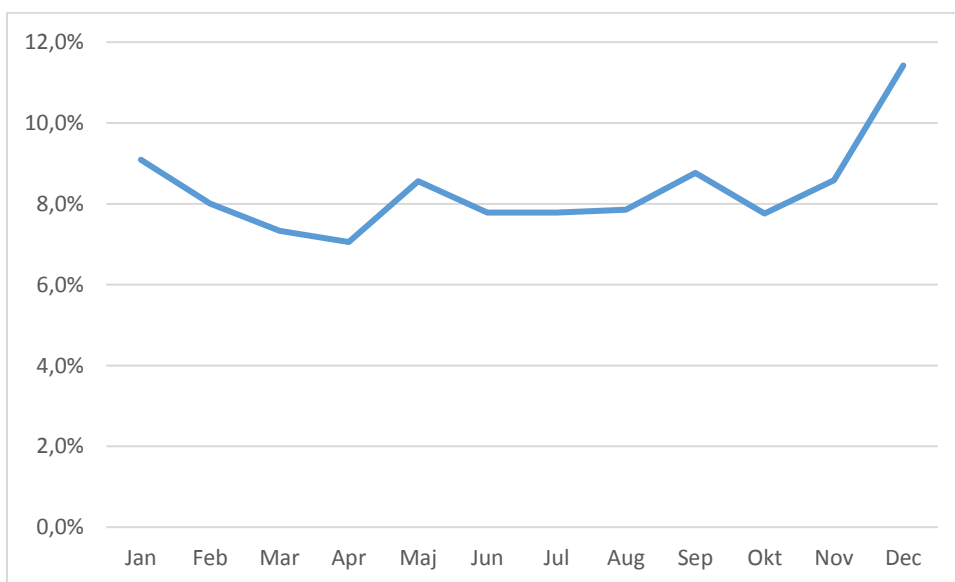

Figur 38: Fördelning av antal trafikolyckor, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

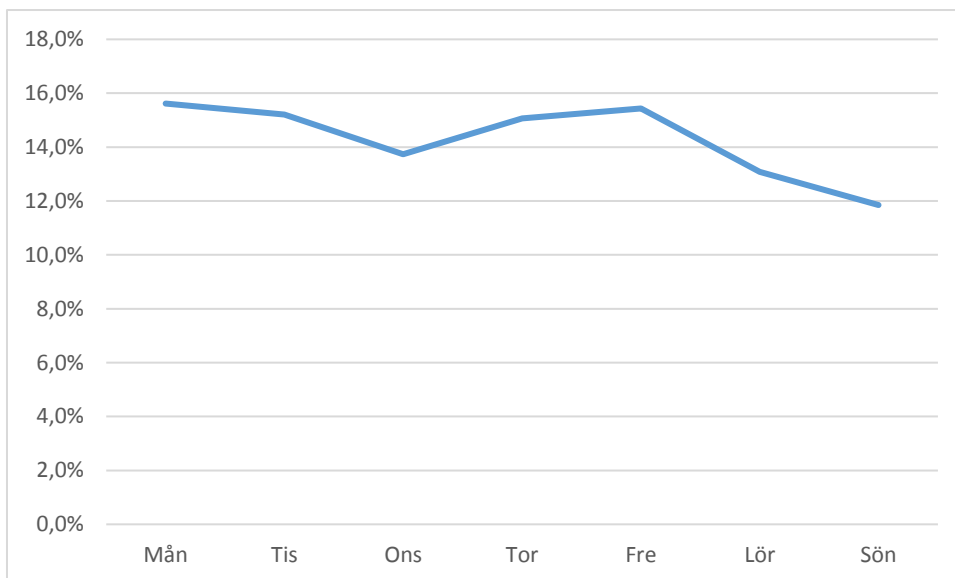
4.1.2 Tidpunkt

Flest trafikolyckor inträffar i december, under veckodagar och under eftermiddagar vid den tiden då folk åker hem från jobbet, se Figur 39, Figur 40 och Figur 41.

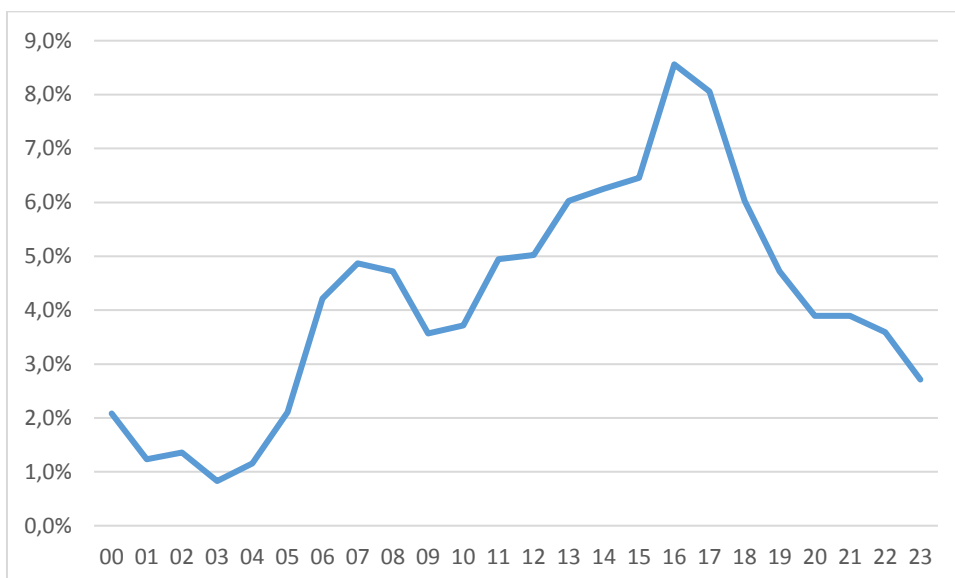
Att flest trafikolyckor inträffar under vinterhalvåret beror troligen på det hala väglaget. Att flest olyckor sker under veckodagarna har troligen att göra med att mängden fordonstransporter ökar under dessa dagar när folk ska till och från jobbet. De är trötta efter en arbetsdag och har kanske bråttom hem, vilket skulle kunna förklara varför det är så många trafikolyckor kring kl 15-18.

Figur 39: Procentuell fördelning av trafikolyckor per månad under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Figur 40: Procentuell fördelning av trafikolyckor per veckodag under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

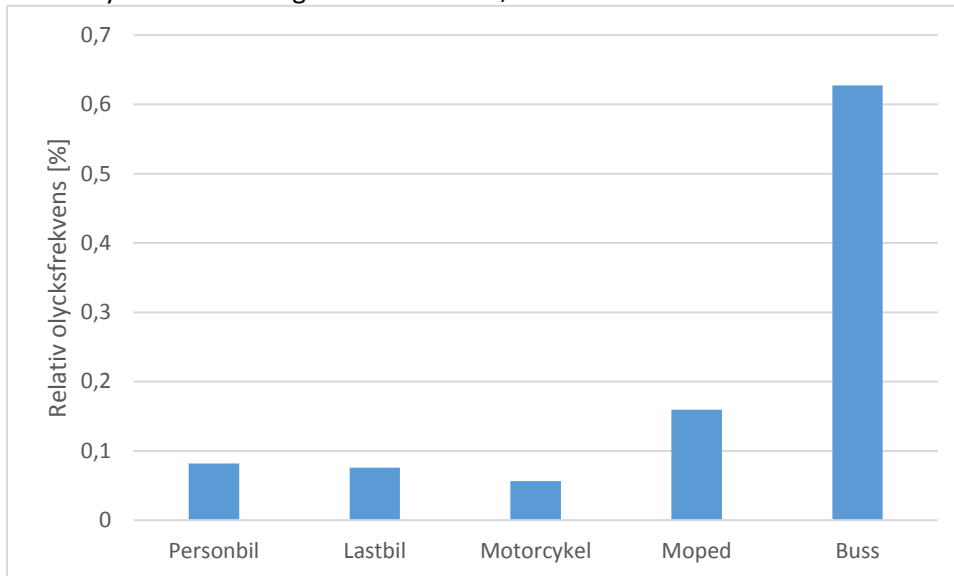

Figur 41: Procentuell fördelning av trafikolyckor per timme under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

4.1.3 Involverade trafikelement

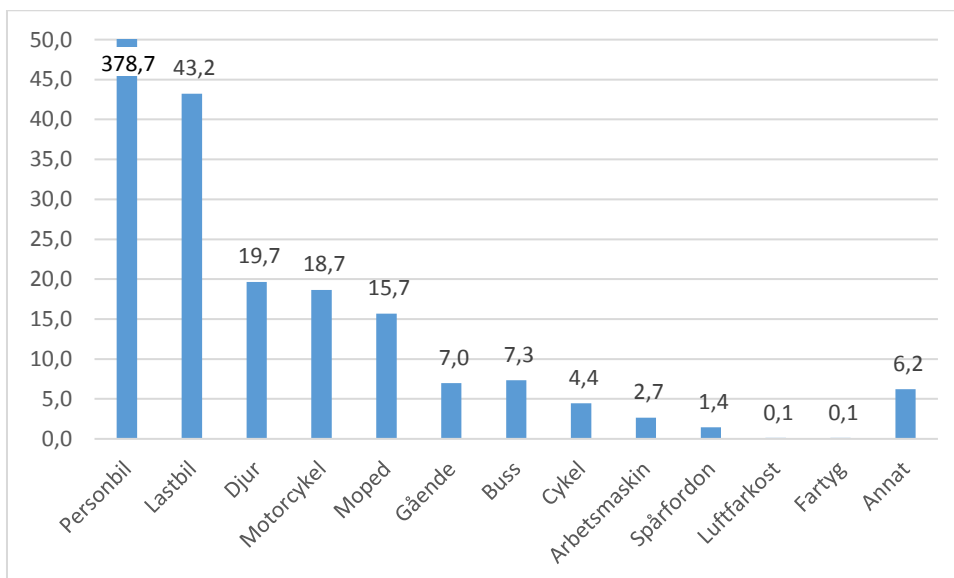
I genomsnitt är 379 personbilar involverade i olyckor varje år vilket överlägset är det mest olycksdrabbade fordonet, se Figur 42. De utgör dock cirka 82 % av antalet registrerade fordon på väg inom SÄRF:s område, se Figur 43, vilket gör att det inte är det mest olycksdrabbade fordonet om man

tar hänsyn till antalet registrerade fordon, se

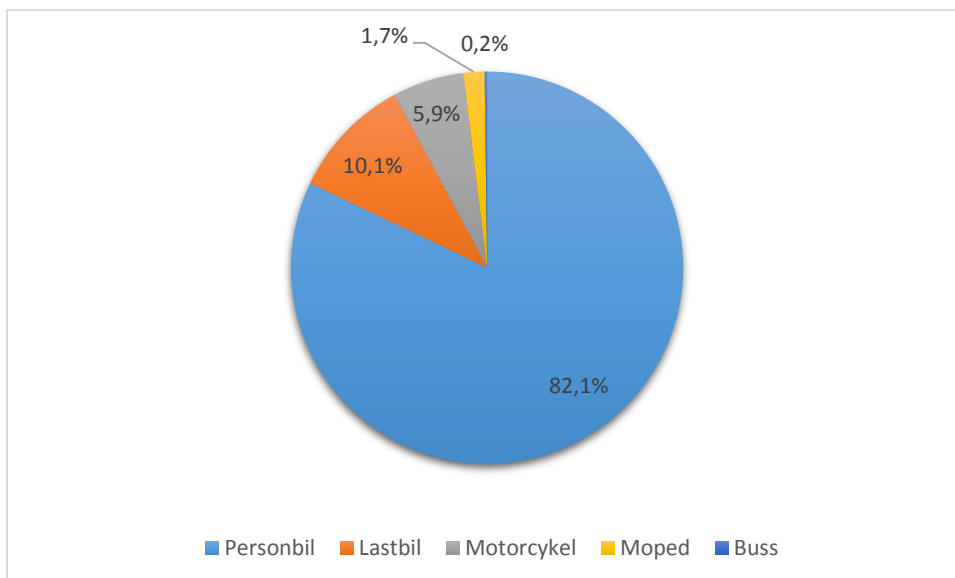

Figur 44.

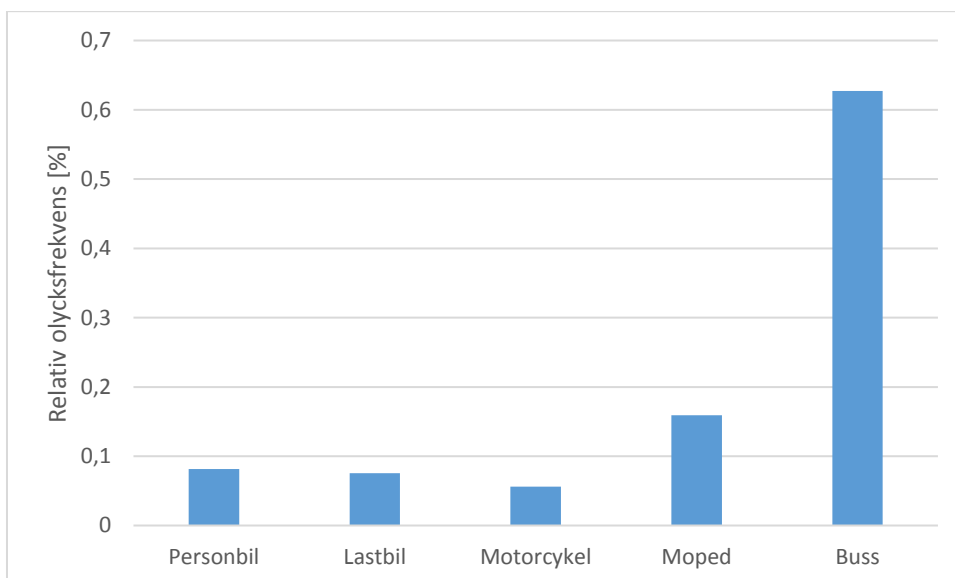
Att det framförallt är personbilar som är involverade i trafikolyckor är inte anmärkningsvärt med tanke på att det till största delen är personbilar som trafikerar vägarna. Om antalet involverade fordon av en viss typ istället sätts i relation till hur många sådana fordon det finns så toppar bussar överlägset statistiken. Detta kan dock bero på att många bussar kan vara registrerade på annan ort. Ett annat trafikelement är mopeder som tycks vara väldigt olycksdrabbade i förhållande till antalet registrerade trafikelement. De är dessutom mer oskyddade jämfört med exempelvis bilister, vilket gör att de riskerar att skada sig allvarligare än t.ex. bilister.

Figur 42: Genomsnittligt antal involverade trafikelement i trafikolyckorna 2010-2018. Flera trafikelement kan vara involverade i en olycka. Observera att stapeln för personbil är oproportionerlig (MSB 2, 2019).

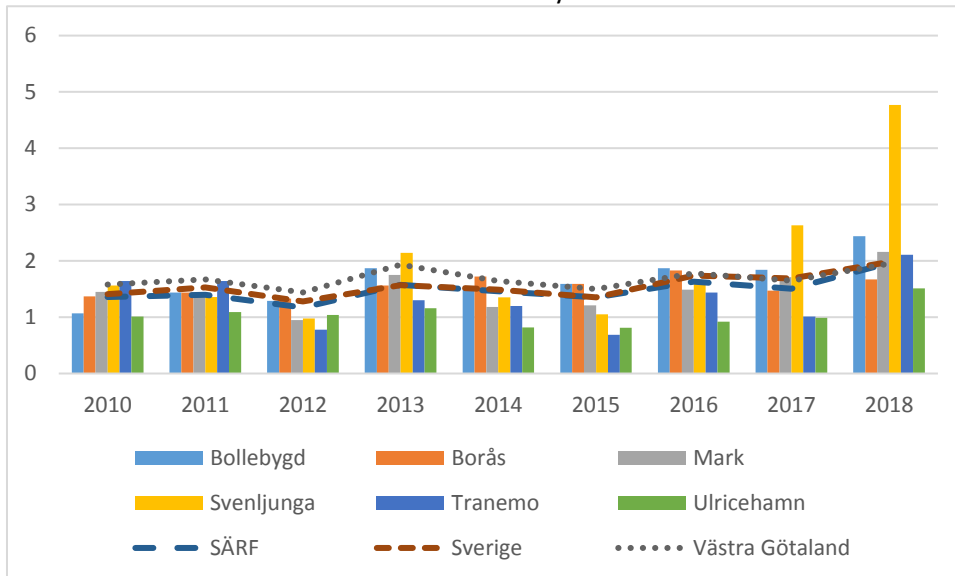
Figur 43: Andel registrerade fordon inom SÄRF:s område 2018 (MSB 2, 2019).

Figur 44: Genomsnittlig relativ olycksfrekvens 2010-2018 [Genomsnittligt antal involverat trafikelement] / [Andel registrerade fordon] (MSB 2, 2019).

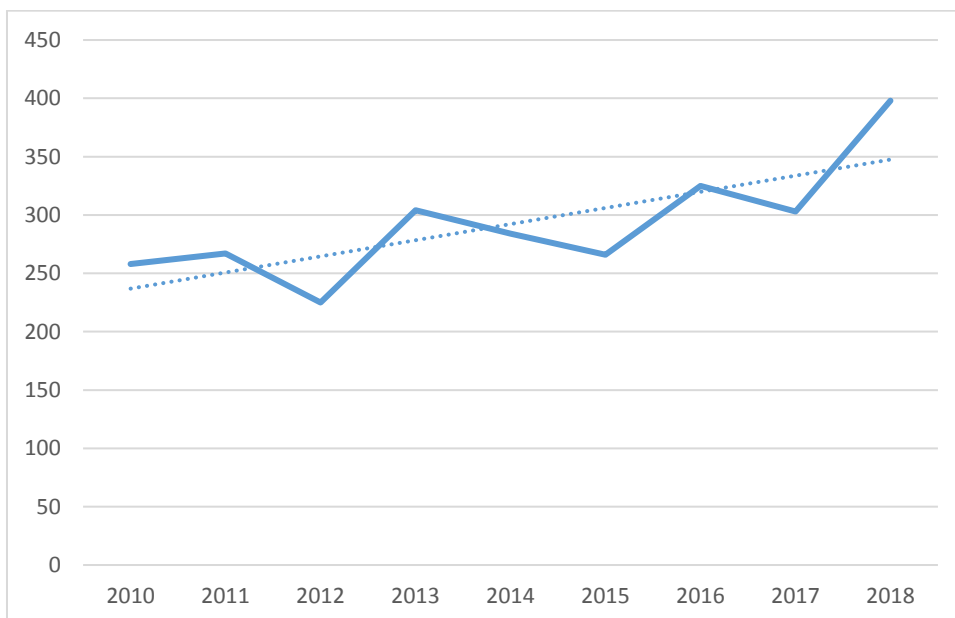
4.2 Utomhusbränder

Antalet bränder utomhus varierar med åren men det råder en ökande trend, se Figur 45. Denna ökande trend återfinns även om man tar hänsyn till antalet invånare och är en trend i hela Sverige, se

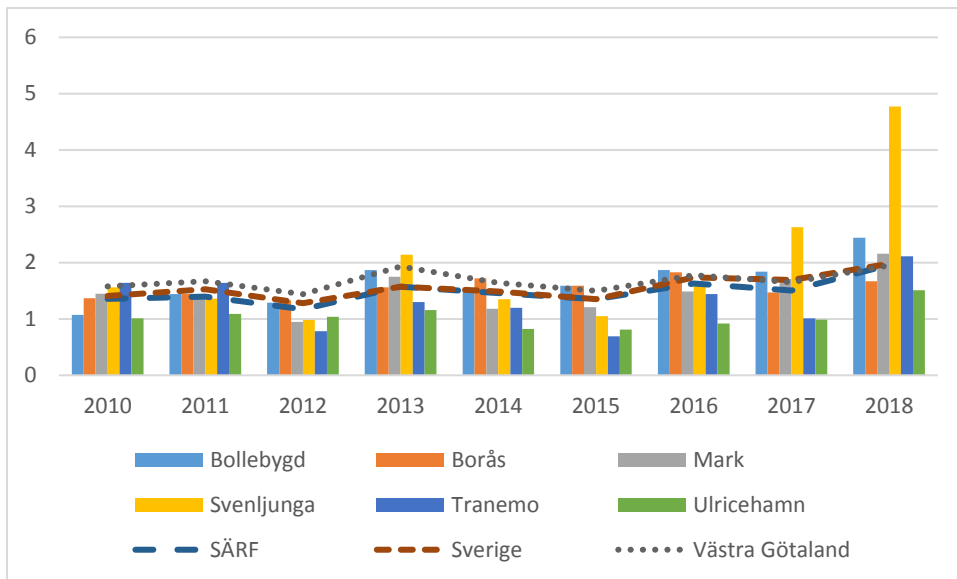

Figur 46. SÄRF har dock något färre bränder utomhus per invånare jämfört med Sverige och Västra Götaland. Observera att även containrar, papperskorgar m.m. som står utomhus är inkluderat i denna statistik. Antalet bränder i skog och mark utgör cirka 29 % av antalet bränder utomhus och redovisas i kapitel 0.

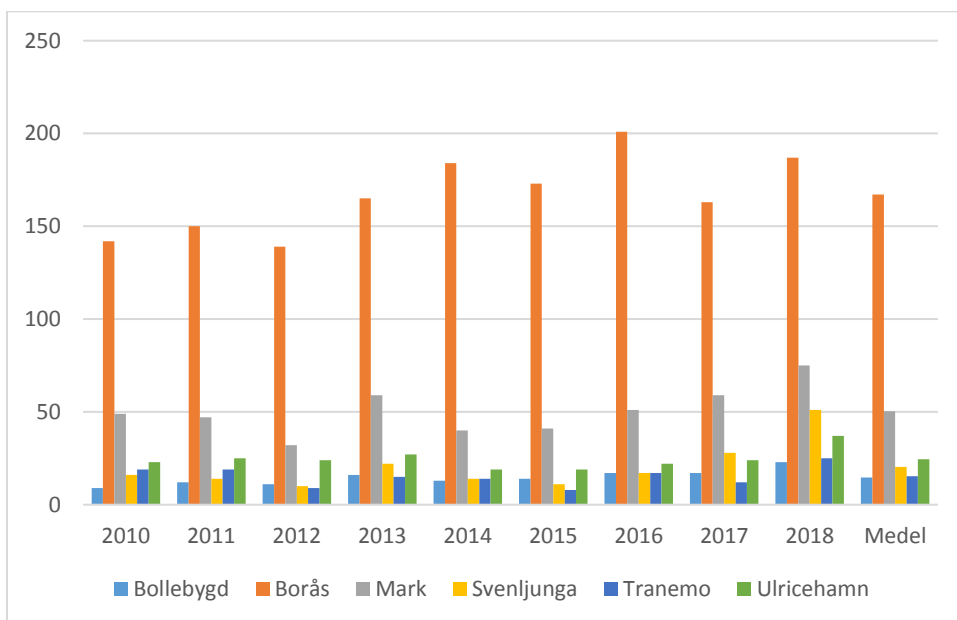
Att antalet bränder utomhus kan förklaras delvis med en ökad mängd bränder i skog och mark (se Figur 53) som i sin tur kan bero på ett förändrat, torrare klimat. Men det kan inte förklara den totala uppgången i bränder ute. En trolig pusselbit skulle kunna vara den växande problematiken med social oro där anlagda bränder i till exempel fordon, har ökat.

Figur 45: Antal utomhusbränder inom SÄRF, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 46: Antal utomhusbränder per 1000 invånare, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

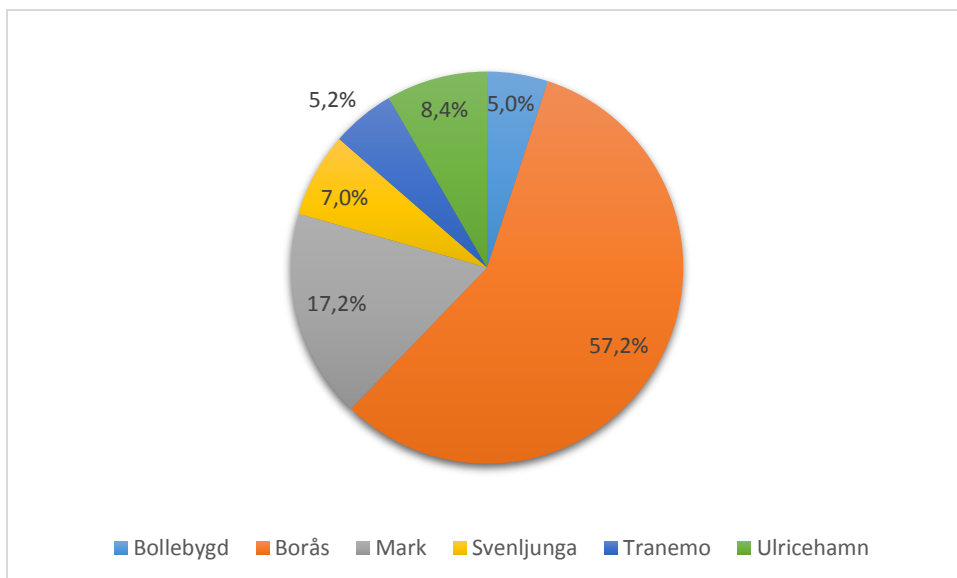

Figur 47: Antal utomhusbränder per kommun, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.2.1 Fördelning

Fördelning av utomhusbränder på kommunnivå fördelas enligt Figur 48.

Fördelningen kan delvis förklaras med att antalet invånare i respektive kommun skiljer sig, men kan troligen också förklaras med invånarnas socioekonomiska situation till viss del, där Borås har fler utsatta områden. Detta kan utläsas om man tar hänsyn till antalet bränder i skog och mark, se Figur 56. Antalet insatser jämfört med invånarantalet är störst i Svenljunga.

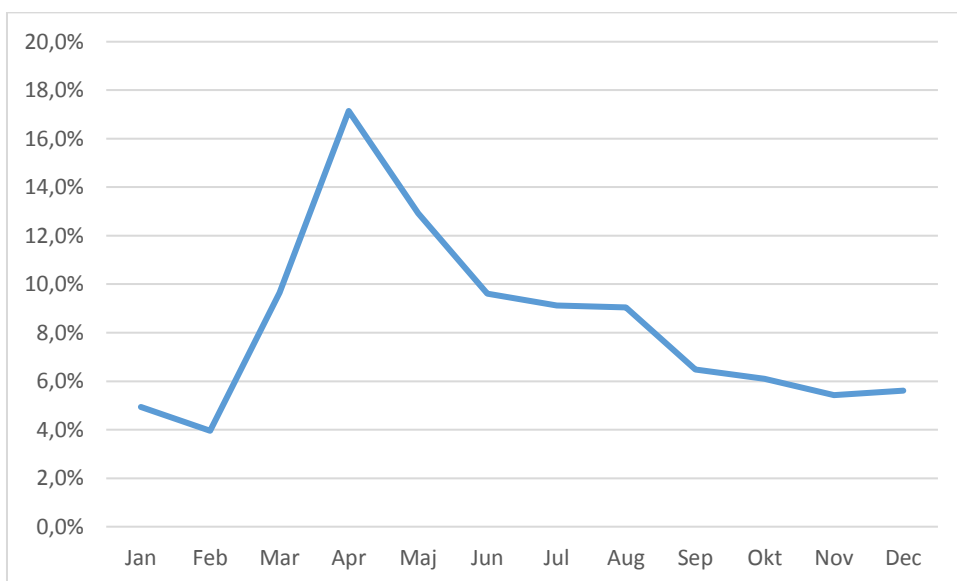

Figur 48: Fördelning av antalet bränder utomhus, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.2.2 Tidpunkt

Klart flest utomhusbränder brukar inträffa i april, då risken för gräsbränder är som störst, se Figur 49. Våren är generellt en tid då det inträffar fler utomhusbränder än på sommaren.

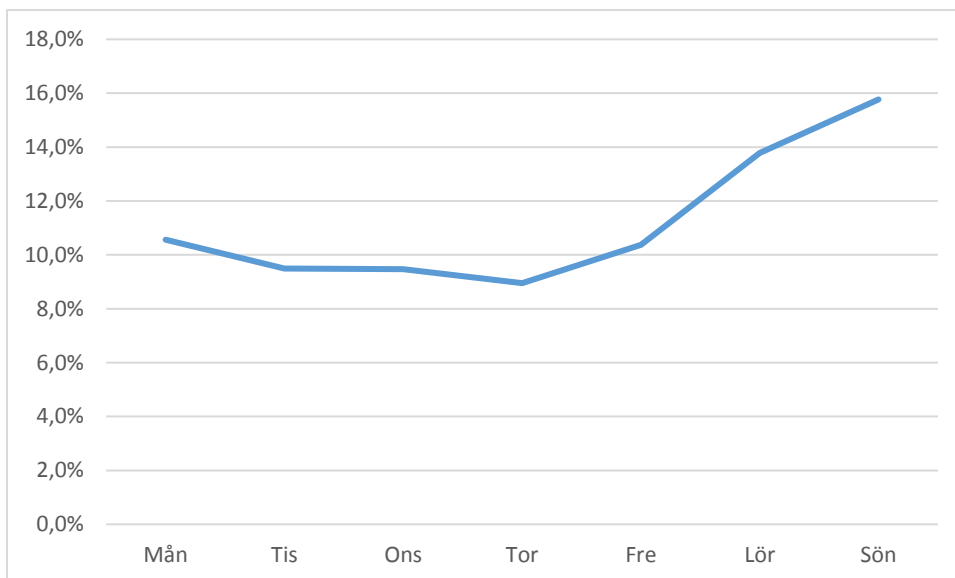
Att skillnaderna mellan sommar-höst-vinter är små kan tänkas bero på att på att antalet bilbränder, containerbränder och liknande inte är säsonsberoende på samma sätt som vegetationsbränder.

Figur 49: Procentuell fördelning av bränder ute per månad under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Det inträffar generellt flest utomhusbränder på helgdagar, se Figur 50.

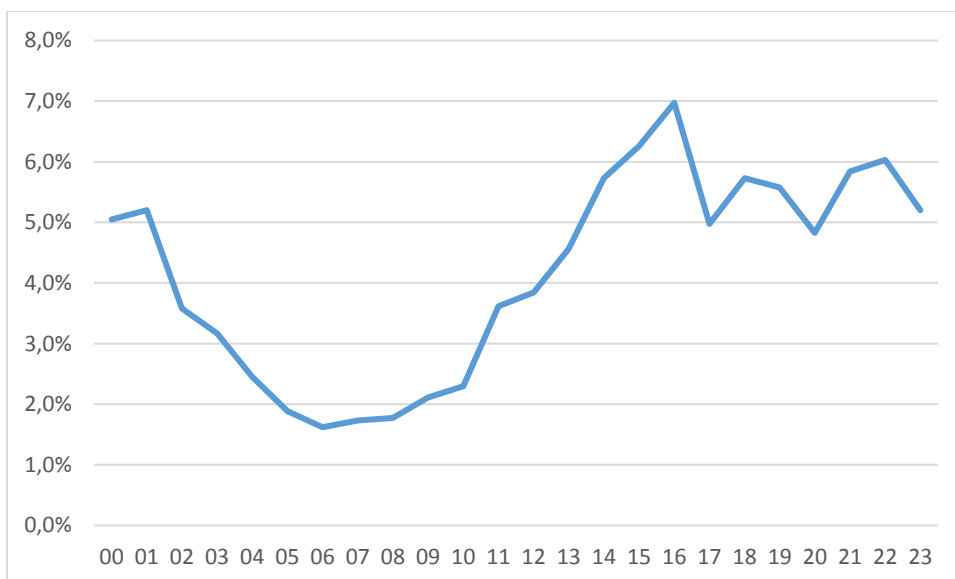
En trolig anledning till veckomönstret är att många är lediga på helgerna och då väljer att t.ex. elda trädgårdsris, lunta med mera.

Figur 50: Procentuell fördelning av bränder ute per veckodag under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

På eftermiddagar och kvällar inträffar flest utomhusbränder, se Figur 51.

Det brukar vara som torrast i marken på eftermiddagarna när solen torkat upp den efter kvällens dagg. Det är också den tid på dygnet folk är hemma från arbete och har möjlighet till t.ex. trädgårdsarbete eller grillning. Under kvällstid/nattetid är det också enklare att anlägga bränder utan att bli upptäckt.

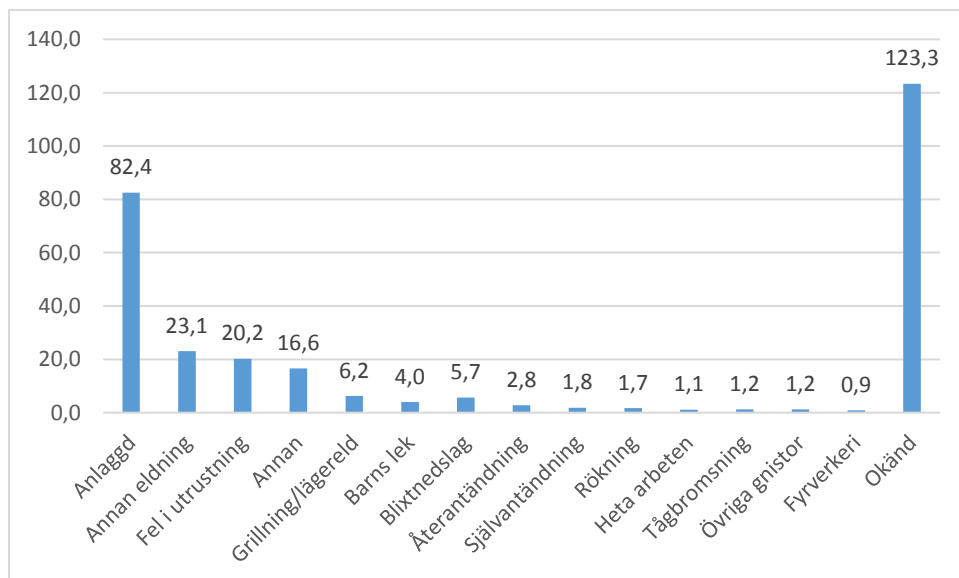

Figur 51: Procentuell fördelning av bränder ute per timme under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

4.2.3 Orsak

Cirka hälften av alla kända bränder utomhus är anlagda, se Figur 52. Därefter kommer annan eldning som inkluderar gräseldning som utgör en stor del av denna kategori. Fel i utrustning inkluderar bland annat elfel och varmgång i bilar som utgör en stor del av denna kategori.

Förekomsten av utomhusbränder tycks vara starkt förknippat med beteende vilket stärks av att det finns ett tydligt samband mellan när bränder uppkommer och när folk är lediga och vakna.

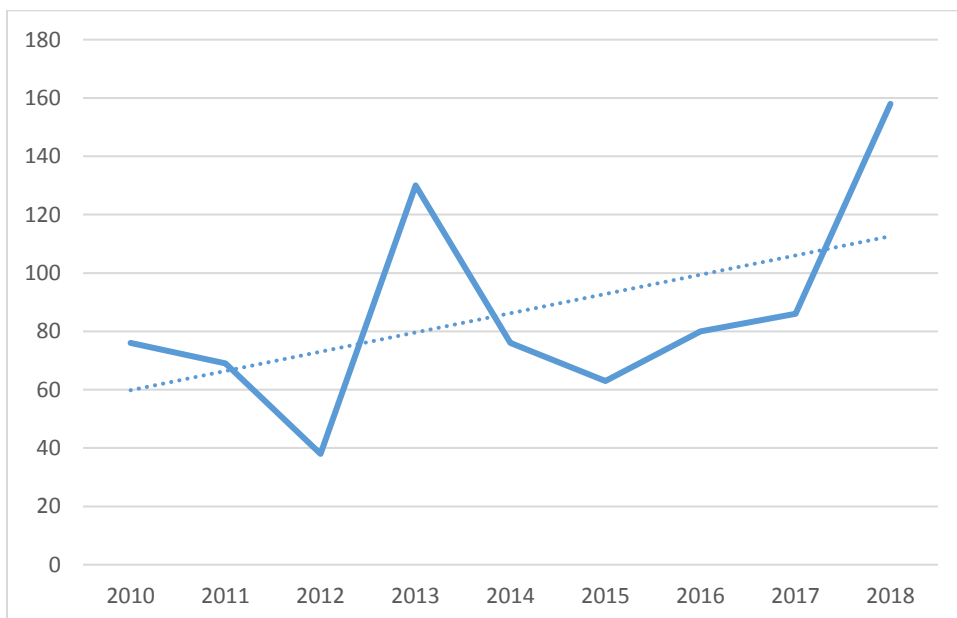

Figur 52: Orsak till brand ute. Medelvärde 2010-2018 (MSB 2, 2019).

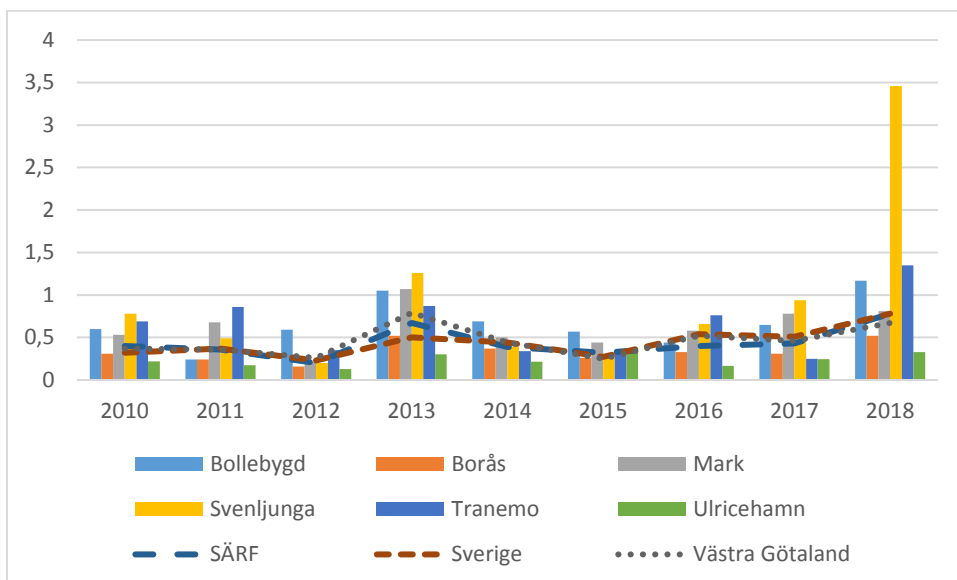
4.3 Bränder i skog och mark

Antalet bränder i skog och mark varierar stort mellan åren men visar på en ökande trend, se Figur 53. Denna ökande trend återfinns även om man tar hänsyn till antalet invånare och är en trend i hela Sverige, se Figur 54. Flest bränder i skog och mark inträffar i Borås och Marks kommun, se Figur 55.

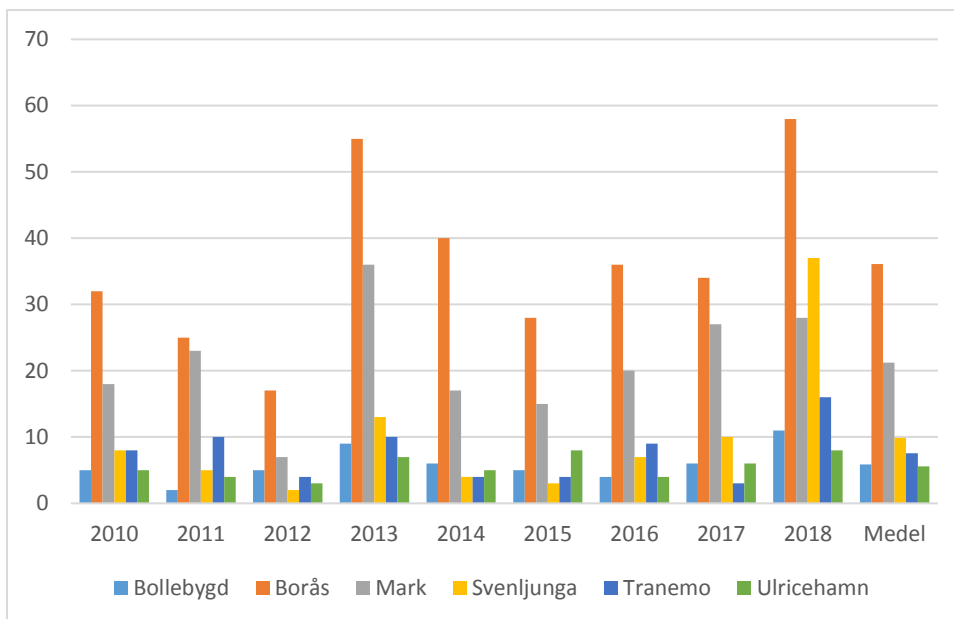
Antalet bränder i skog och mark är kraftigt beroende av hur vädret är de olika åren. Med ett torrare klimat lär vi se allt fler bränder i skog och mark.

Figur 53: Antal bränder i skog och mark inom SÄRF, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 54: Antal bränder i skog och mark per 1000 invånare, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

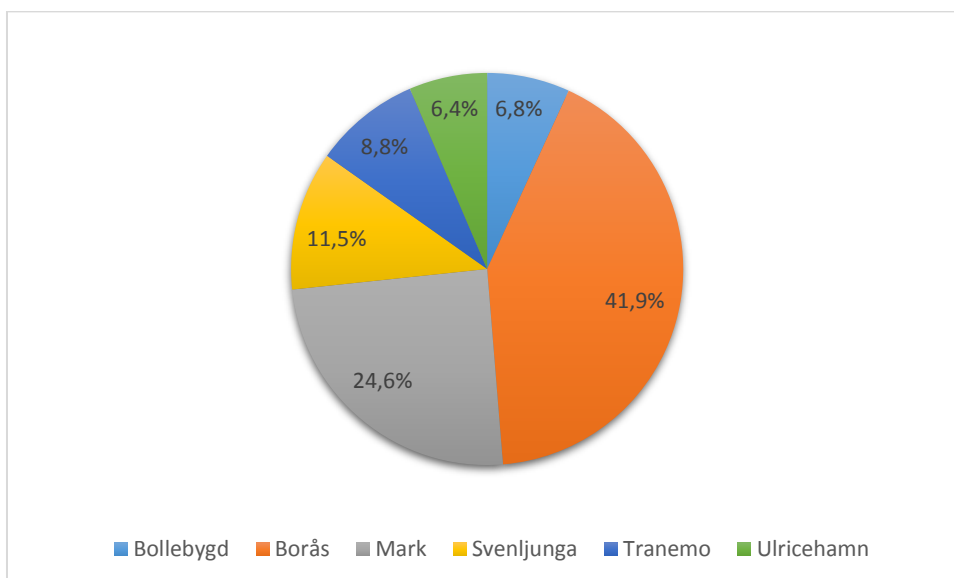

Figur 55: Antal bränder i skog och mark per kommun, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.3.1 Fördelning

Antalet bränder i skog och mark fördelar sig enligt Figur 56.

Antalet bränder i skog och mark kan inte enbart förklaras med antalet invånare i respektive kommun, utan kan snarare förklaras med miljön kommunens invånare bor i, där t.ex. Borås har en stor andel av sin population i stadsmiljö jämfört med övriga kommunerna.

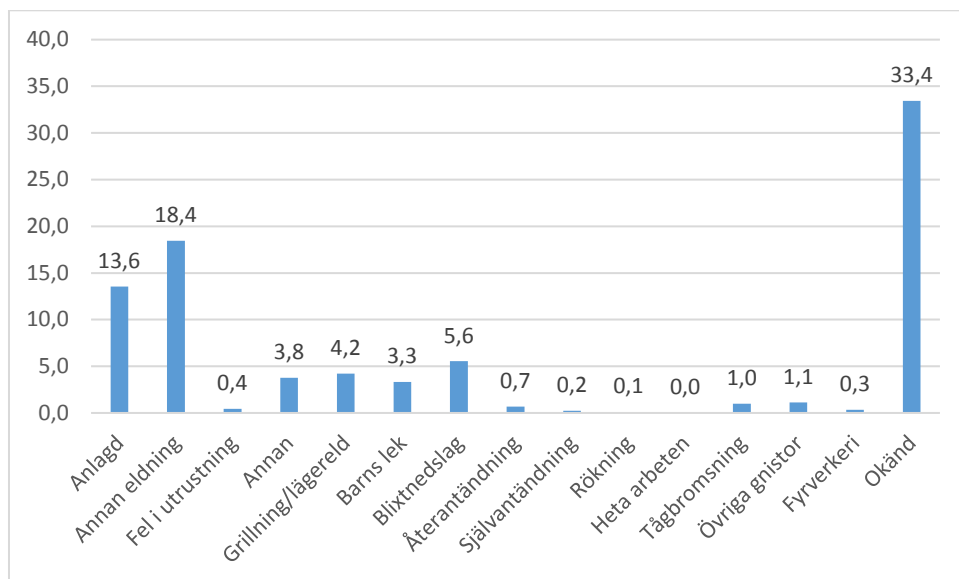
Figur 56: Fördelning av antalet bränder utomhus, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.3.2 Orsak

37,9 % av alla kända bränder i skog och mark, startar med annan eldning såsom gräseldning, se Figur 57. Därefter kommer anlagd brand som utgör 25,7 % av de kända orsakerna. Grillning och lägereldar utgör 8,0 % av det totala antalet bränder som inte startar av okänd anledning. 38,8 % av alla bränder i skog och mark startar av okänd anledning.

Förekomsten av utomhusbränder tycks vara starkt förknippat med beteende vilket stärks av att det finns ett tydligt samband mellan när bränder uppkommer och när folk är lediga och vakna. Grillning

och lägereldar utgör endast 2,1 % av alla bränder utomhus (se Figur 57) och 4,9 % av bränderna i skog och mark. Annan eldning utgör 7,9 % av alla bränder utomhus och 21,4 % av bränderna i skog och mark. Det är främst dessa procent man vill komma åt vid införandet av eldningsförbud.

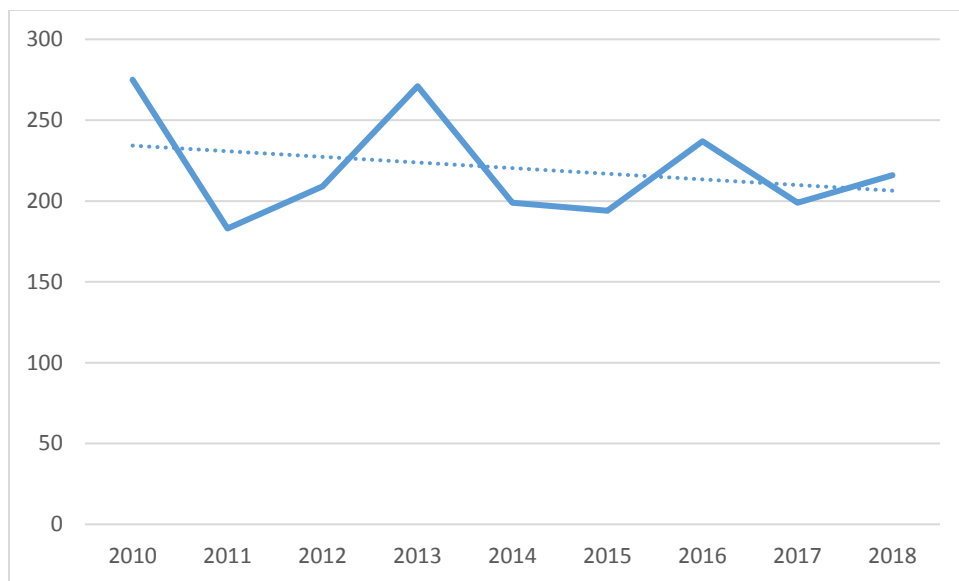

Figur 57: Orsak till brand i skog och mark. Medelvärde 2010-2018 (MSB 2, 2019).

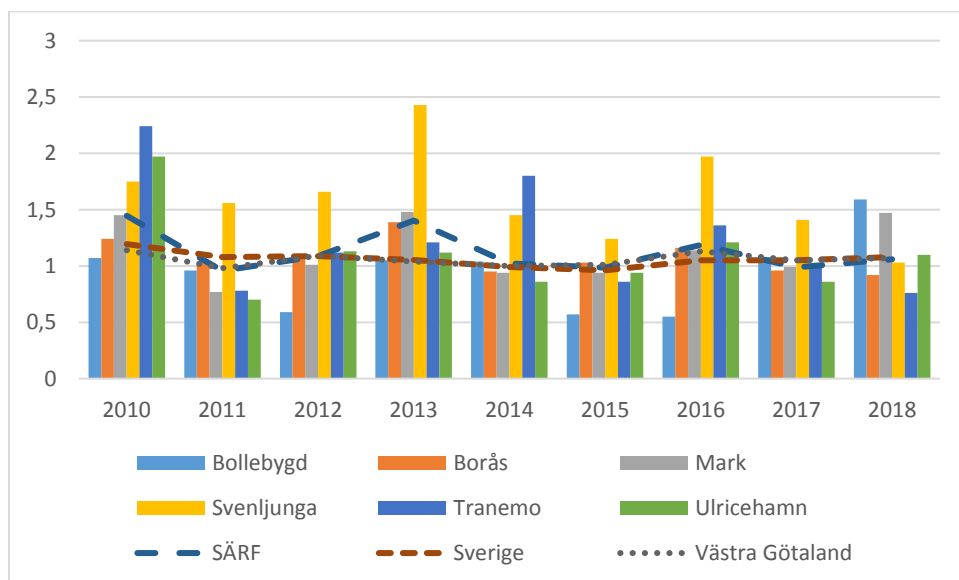
4.4 Brand i byggnad

Antal bränder i byggnader har pendlar ganska så mycket mellan åren men har en minskande trend, se Figur 58. På nationell nivå tycks det råda en svagt nedåtgående trend, se Figur 59. SÄRF:s trendlinje ligger något under denna. Flest byggnadsbränder inträffar i Borås kommun, Figur 60.

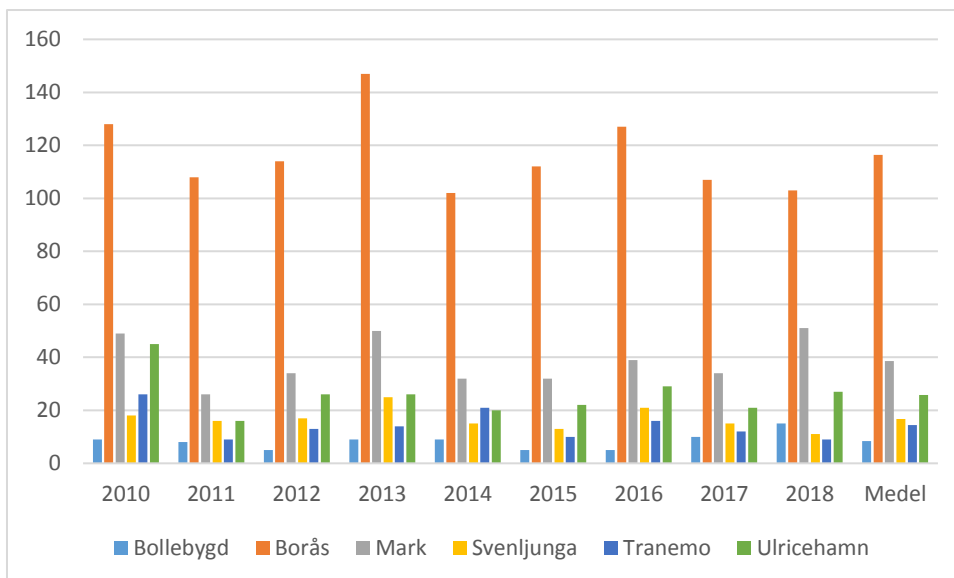
Den minskande trenden kan delvis förklaras med ett utökat förebyggande arbete i form av tillsyn, kommunikation, rådgivning m.m. Både på regional såväl som på nationell basis där mängden brandvarnare och släckutrustning har ökat i bostäderna (MSB 3, 2019). En annan trolig orsak är att mängden eldstadsrelaterade bränder har minskat med cirka 30 % från 2010 till 2018.

Figur 58: Antal bränder i byggnader i SÄRF, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 59: Antal bränder i byggnader per 1000 invånare, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

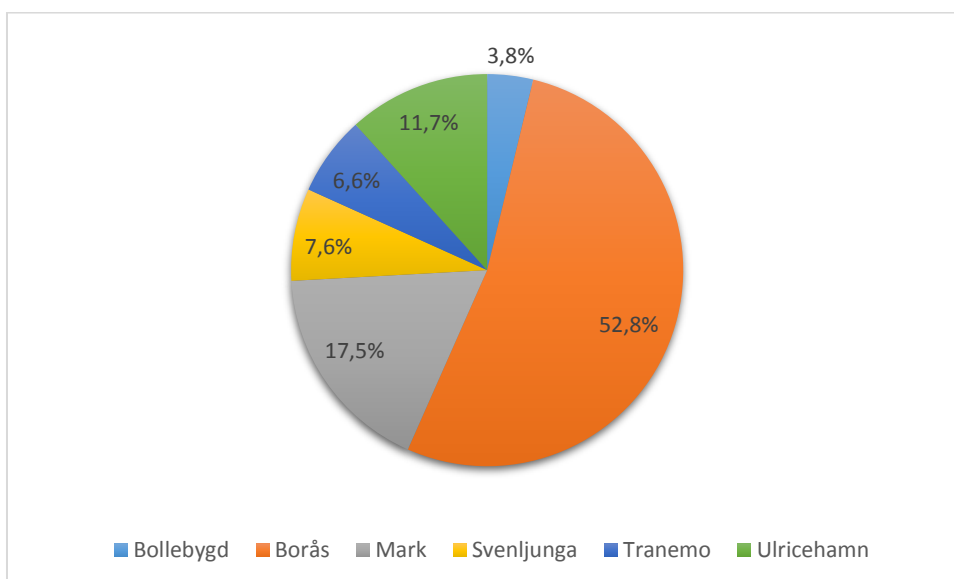

Figur 60: Antal bränder i byggnader per kommun, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.4.1 Fördelning

Borås har 52,8 % av alla byggnadsbränderna i förbundet, se Figur 61.

Antalet byggnadsbränder stämmer relativt väl överens med antalet invånare en kommun har, se Figur 3. Däremot sticker Svenljunga ut med relativt hög frekvens per 1000 invånare, se Figur 59.

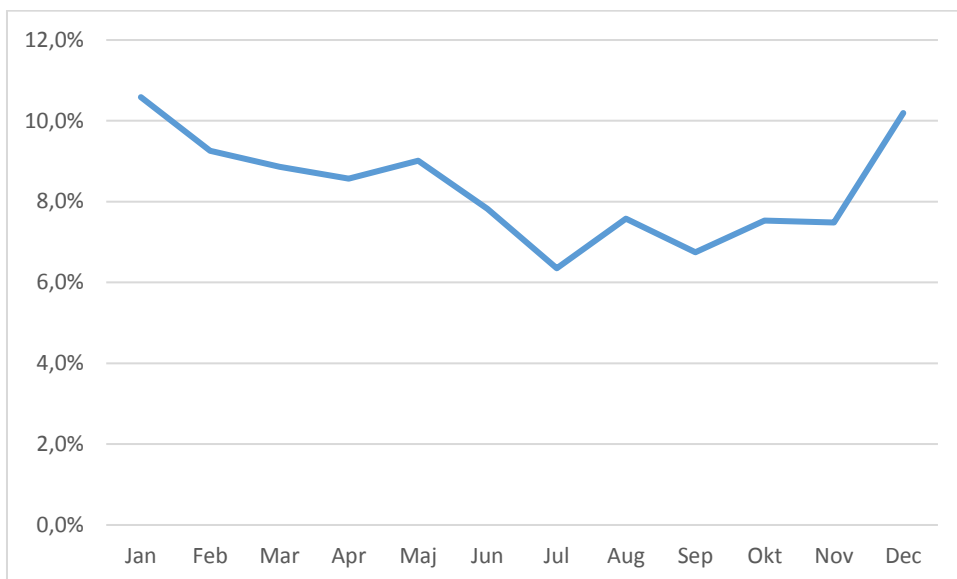

Figur 61: Fördelning av bränder i byggnader, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.4.2 Tidpunkt

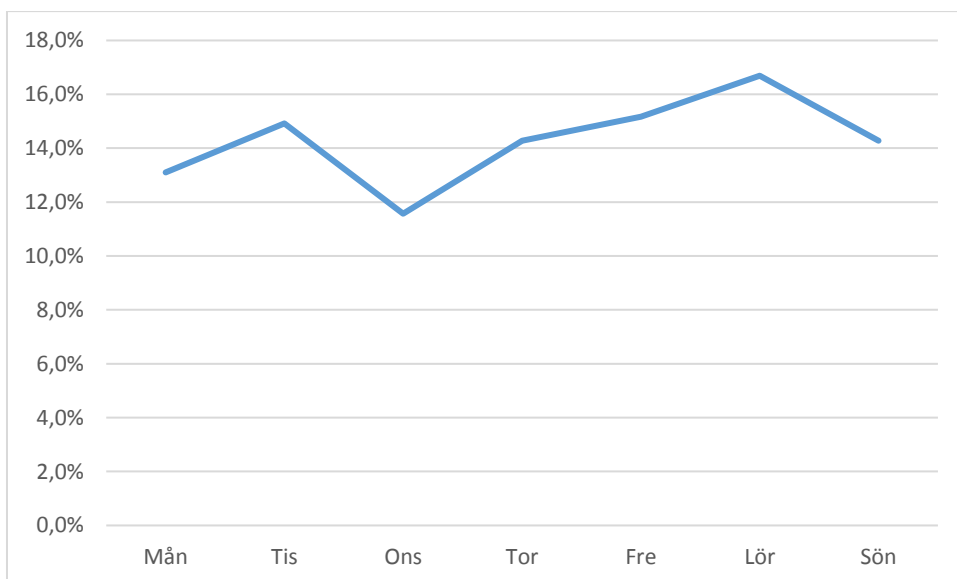
Flest bränder i byggnader inträffar i vintermånaderna januari och december. Det inträffar något fler bränder på våren jämfört med på hösten. Sommartid inträffar normalt minst antal byggnadsbränder, se Figur 62.

Tänkbara anledningar till detta säsongsmönster är att det eldas mer för uppvärmningsbehov vintertid vilket ger fler eldstadsrelaterade bränder. Juletid och vintertid används också mer levande ljus. Att det under sommaren blir färre bränder kan också förklaras av att många har semester och gärna spenderar sin lediga tid utanför förbundet.

Figur 62: Procentuell fördelning av bränder ute per månad under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

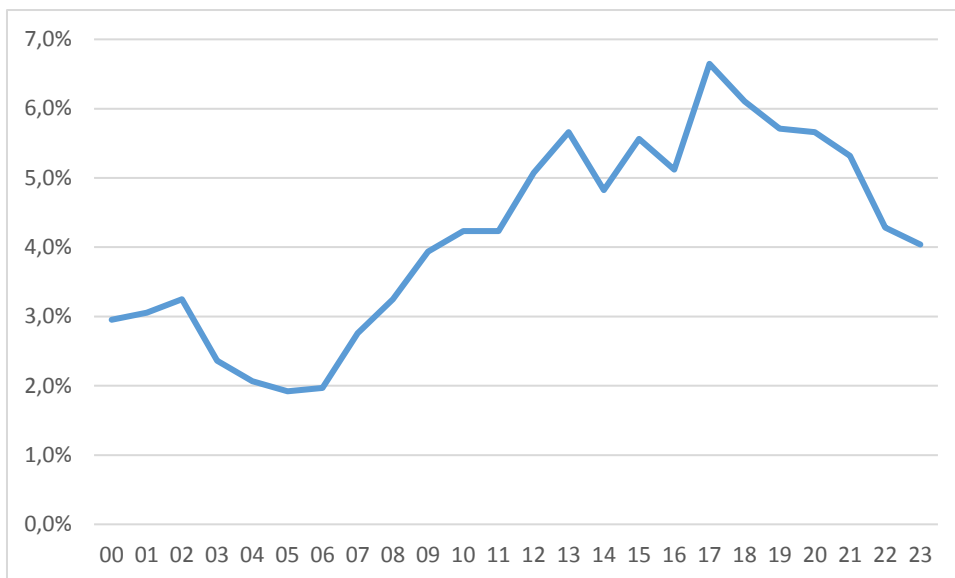
Under en genomsnittlig vecka inträffar flest bränder i byggnader på lördagar. Skillnaderna mellan veckodagarna är inte stora men det finns en tendens till att byggnadsbränderna ökar under veckosluten, se Figur 63.

Figur 63: Procentuell fördelning av bränder ute per veckodag under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Över dygnet inträffar flest antal byggnadsbränder mellan kl. 17-20 samt lunchtid. Nattetid och tidig morgon inträffar minst antal bränder, se Figur 64.

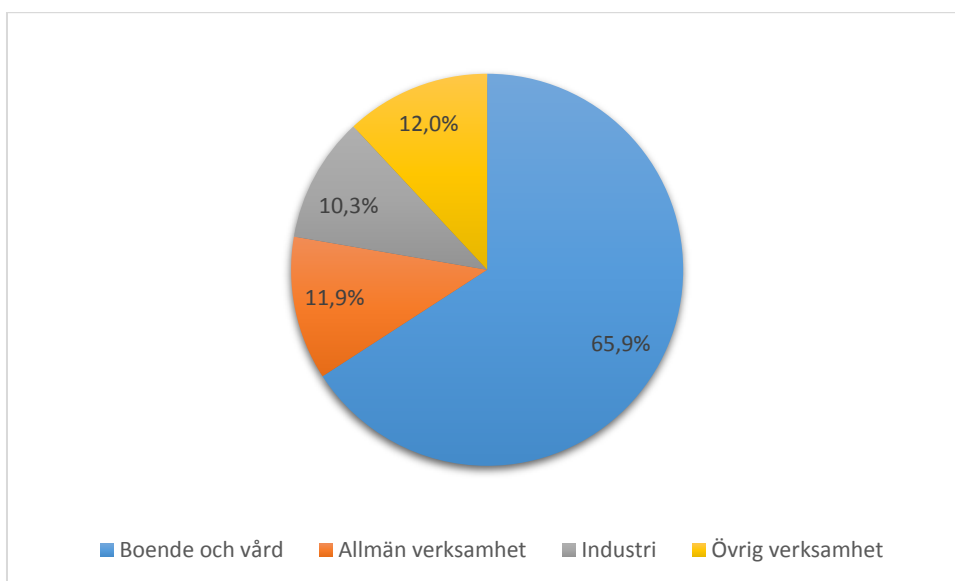
Köksrelaterade bränder hör till bland de vanligaste, se kapitel 4.4.5. Under de tidpunkter då flest bränder infaller lagas en hel del mat vilket kan vara en förklaring till fördelningen. Ökningen vid kl. 17 kan också förklaras med att folk kommer hem från arbete och då kanske börjar elda för uppvärmning vintertid.

Figur 64: Procentuell fördelning av bränder ute per timme under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

4.4.3 Var det brinner

En klar majoritet av byggnadsbränderna inträffar i boendemiljö (65,9 %), se Figur 65. I allmänna byggnader (skolor, kontor, idrottsanläggningar, sjukhus, hotell m.m.) inträffar 11,9 % av bränderna i byggnader. Resterande bränder inträffar på industrier och i övriga byggnader (lantbruk, parkeringshus m.m.).

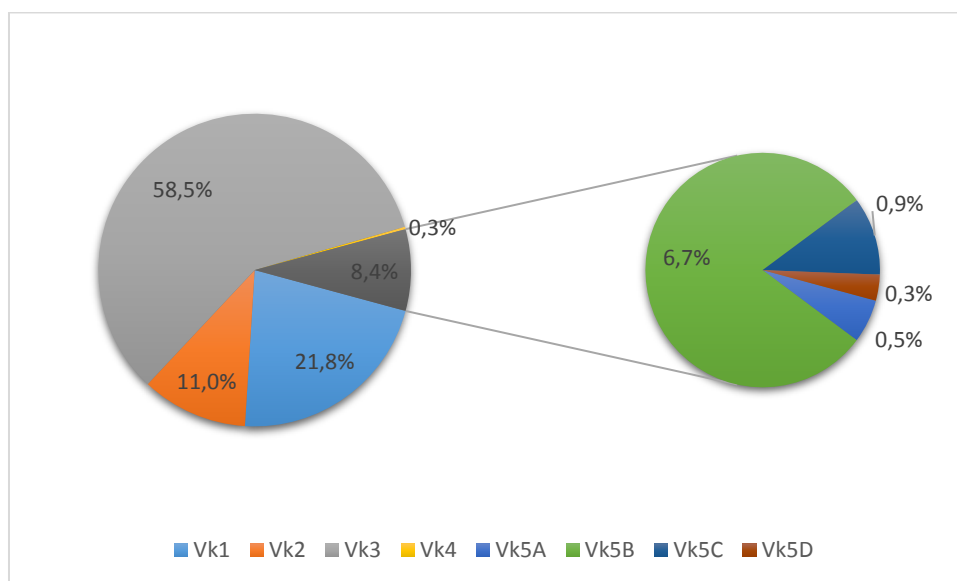

Figur 65: Fördelning av vilken typ av byggnad det brinner i, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Delas antalet bränder upp på verksamhetsklass fördelas det likt Figur 66 där den lilla cirkeln är vårdmiljöer i verksamhetsklass 5.

- VK1 = Kontor, industri m.m.
- Vk2 = Samlingslokaler m.m.
- Vk 3 = Bostäder.
- VK 4 = Hotell m.m.
- Vk5A = Förskola.
- Vk5B = Äldreboende, LSS-boende m.m.

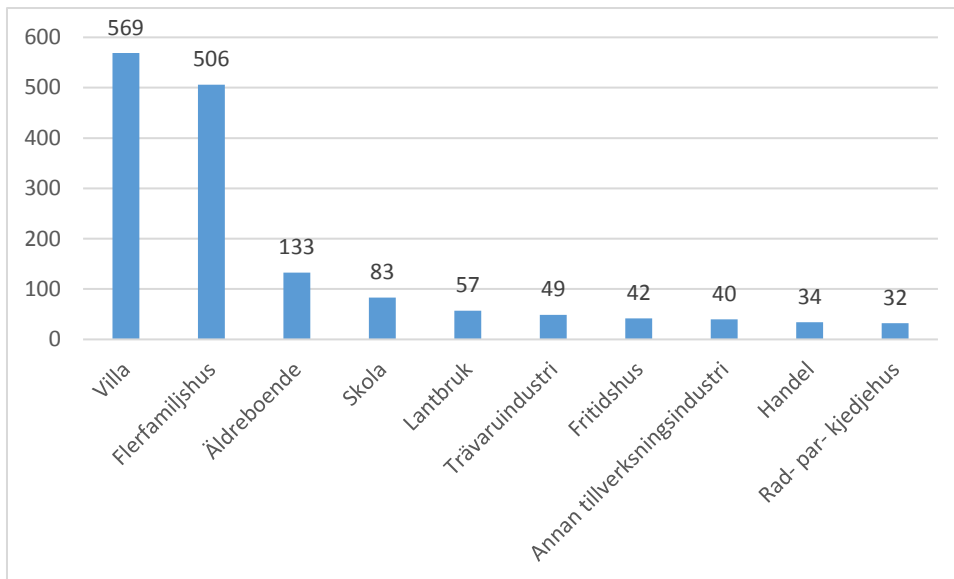
- Vk5C = Hälso- och sjukvård.
- Vk5D = Kriminalvård.

Figur 66: Brand i byggnad fördelat på verksamhetsklass 2010-2018 (MSB 2, 2019).

För att gå in mer i detalj över var det brinner är de mest brandutsatta verksamheterna listade i Figur 67. Villabränder har varit mer förekommande jämfört med lägenhetsbränder tidigare men minskar allt mer. De senaste fem åren har det varit väldigt lika i antal. Villabränderna har minskat med nästan 30 % från 2010 till 2018. Efter bostäder inträffar flest bränder på äldreboenden, skolor och lantbruk. En viss osäkerhet förekommer i statistiken eftersom till exempel tillverkningsindustri är uppdelade i många olika typer.

Denna statistik visar i vilka byggnadstyper och verksamheter som sannolikheten för en brand är som störst. Det betyder nödvändigtvis inte att de värsta bränderna, sett till konsekvenserna, inträffar i villor. Kan fler bränder förebyggas i boendemiljöer kommer det oavsett ge ett kraftigt positivt utslag, både sett till antalet bränder som inträffar och den totala skada som byggnadsbränder orsakar. Vid en djupdykning i statistiken så har antalet villabränder nästan minskat med 30 % från år 2010 till 2018. Detta skulle kunna bero på att allt fler skaffar sig andra uppvärmningsalternativ till eldning, såsom bergvärme. Det kan också bero på den utökade närvaron av brandvarnare och släckutrustning som MSB skriver om i Nationell strategi för stärkt brandskydd (MSB 3, 2019).

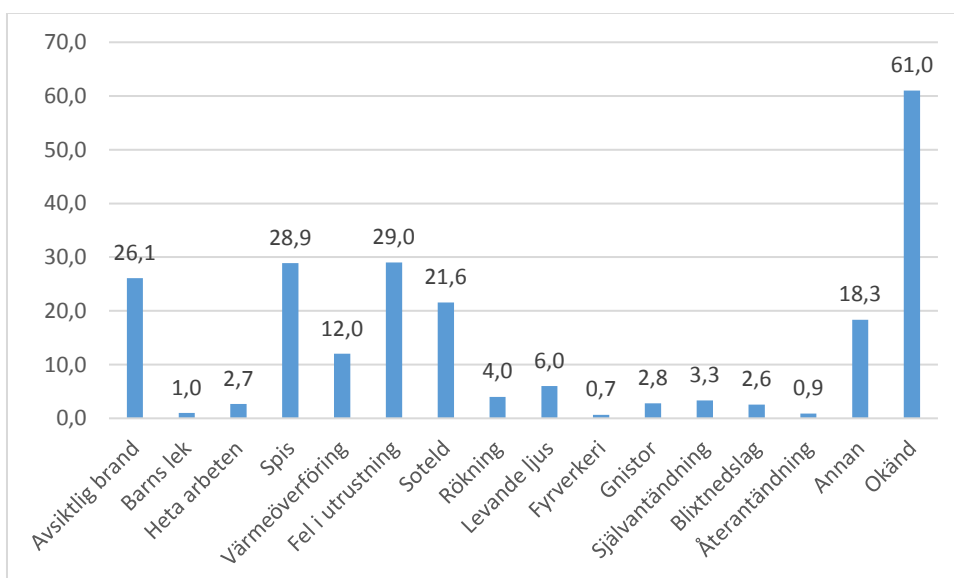

Figur 67: Topp tio över de mest brandutsatta verksamhetstyperna 2010-2018 (MSB 2, 2019).

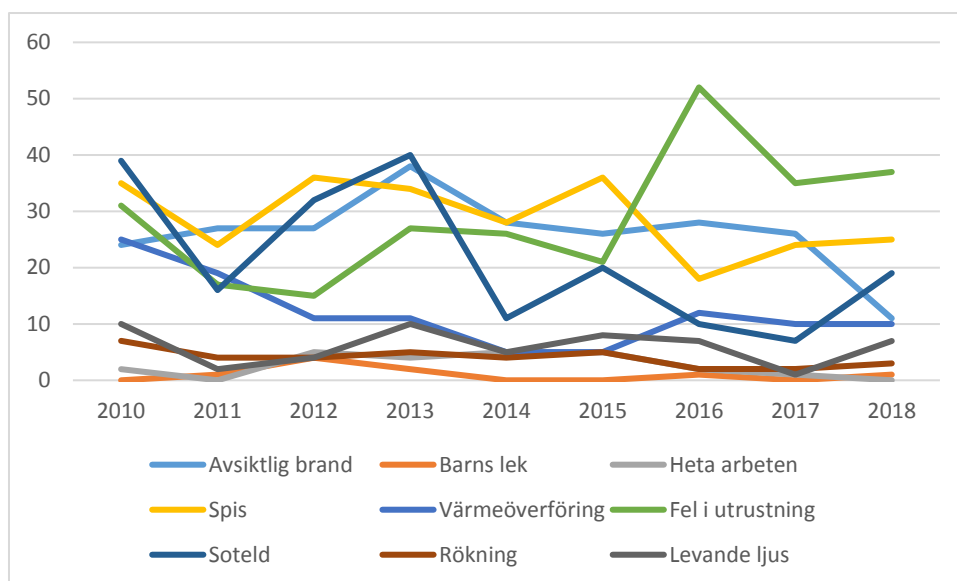
4.4.4 Brandorsak

De absolut vanligaste kända orsakerna till brand är anlagd brand, glömd spis, fel i utrustning och soteld, se Figur 67. Soteld har dock minskat med 51 % mellan år 2010 och 2018, där både 2016 och 2017 hade väldigt få soteldar, se Figur 69. 2016 ökade mängden bränder vars orsak var fel i utrustning.

Det är inte alltid klart vad som orsakade en brand när räddningstjänsten gör sin insats, utan det kanske klarläggs först senare efter att händelserapporten skrivits. Det är därför stapeln okänd är så hög. Att antalet bränder orsakade av fel på utrustning ökade så kraftigt under 2016 beror troligen på att det blev populärt med hoverboards, vilka hade en tendens att börja brinna i samband med laddning. Mängden soteldar beror ofta på hur kalla vintrar vi har, men nergången kan också bero på att allt fler får alternativa uppvärmningssystem såsom bergvärme.

Figur 68: Medeltal av antal brandorsaker till brand i byggnad i SÄRF 2010-2018 (MSB 2, 2019).

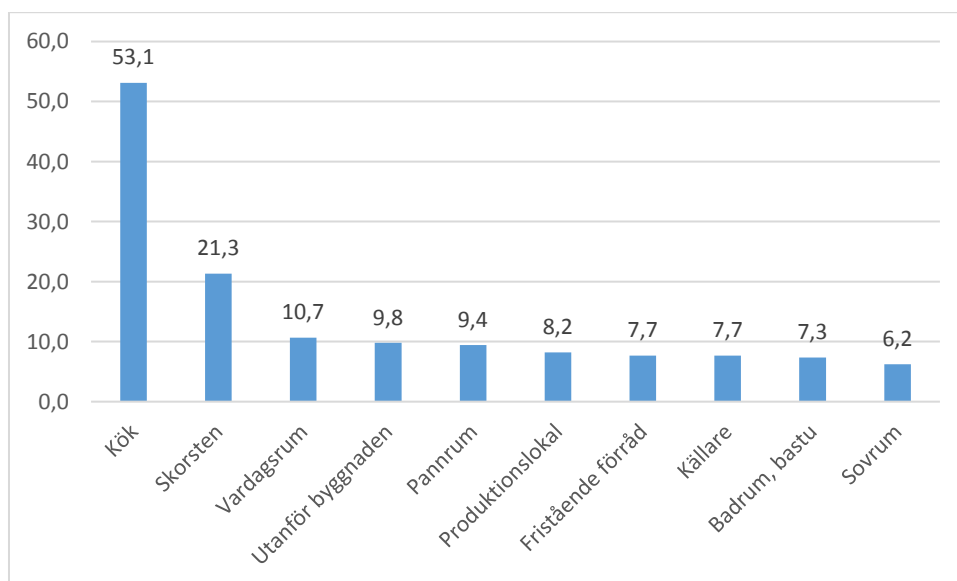

Figur 69: Brandorsaker till brand i byggnad i SÄRF fördelat på åren 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.4.5 Startutrymme

Köket är det utrymme där flest bränder startar, se Figur 70. Därefter är det i utrymmen som hör till husets värmeanläggning att göra, skorstenen och pannrummet som hänger samman.

Utrymmen där man hanterar värme eller eld är de utrymmen som brinner mest. De bränder som inträffar utanför byggnaderna kan tänkas vara anlagda med stöd av hur pass vanligt detta är.

Figur 70: Medeltal av antal startbrandplatser vid brand i byggnad i SÄRF år 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.4.6 Omfattning

En snabb insats kan många gånger vara avgörande för om en brand sprider sig eller inte. Desto större branden är desto svårare är den att släcka och desto större risk är det att den sprider sig vidare. Nedan visas lite av den statistik som finns över bostadsbränder i SÄRF mellan 2010-2018 (MSB 2, 2019).

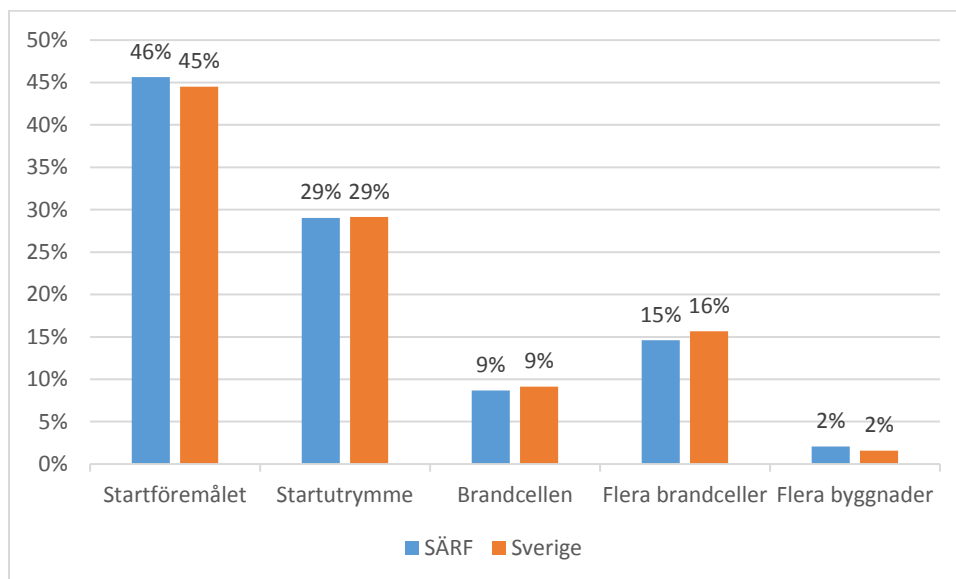
- 78 % av alla bränder som pågår i startföremålet (t.ex. spisen) när räddningstjänsten kommer på plats sprider sig inte vidare.

- 70 % av alla bränder som pågår i startbrandrummet (t.ex. köket) när räddningstjänsten kommer på plats sprider sig inte vidare.
- 41 % av alla bränder som pågår i startbrandcellen (t.ex. lägenheten) när räddningstjänsten kommer på plats sprider sig inte vidare.
- 92 % av alla bränder som pågår i startbrandbyggnaden när räddningstjänsten kommer på plats sprider sig inte vidare till fler byggnader.

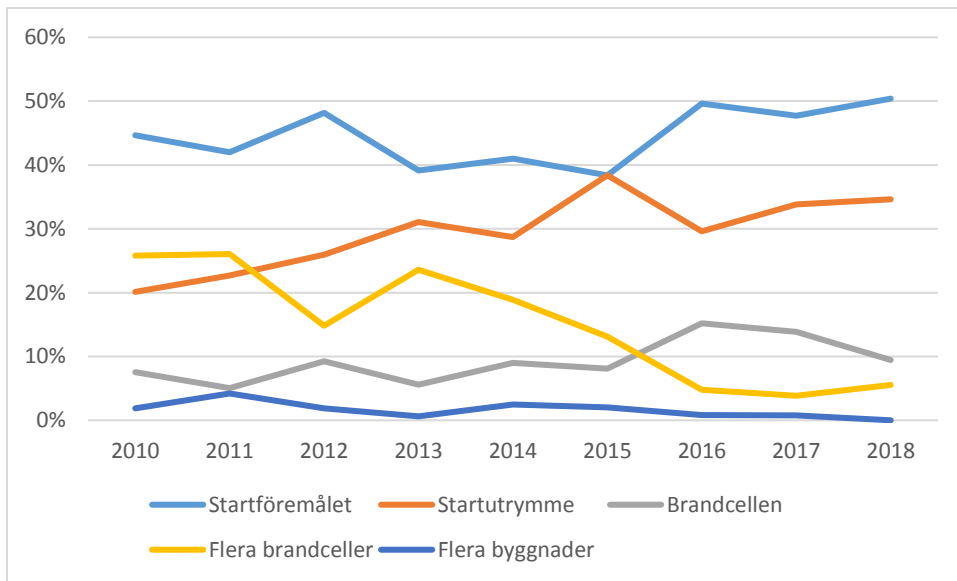
Detta kan sammanfattas till att 70 % av alla bränder begränsas till den omfattning som var när styrkorna kom till platsen.

Studerar den slutliga omfattningen av bostadsbränderna så framgår det att SÄRF ligger relativt jämt med övriga landet, se Figur 71. Av Figur 72 framgår det att antal bränder som involverar flera brandceller i SÄRF har minskat de senaste åren. Vilket resulterar i att statistiken för startföremål, startutrymme och brandcell har gått upp, då bränderna stoppas här innan de går vidare till flera brandceller. Bränder som involverar flera byggnader är väldigt sällsynt.

Statistiken skulle kunna tolka till att SÄRF har blivit bättre på att släcka bränder och förhindra spridning. Vad detta exakt beror på är svårt att säga. Faktorer som kan påverka är framkörningstider, arbetsmetoder, släckteknik, erfarenhet m.m. Observera att detta endast är de insatser där räddningstjänsten blir larmad till platsen. Alla gångerna medborgarna släcker själva utan att larma, är inte med.

Figur 71: Slutlig omfattning av byggnadsbränder i SÄRF och Sverige, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

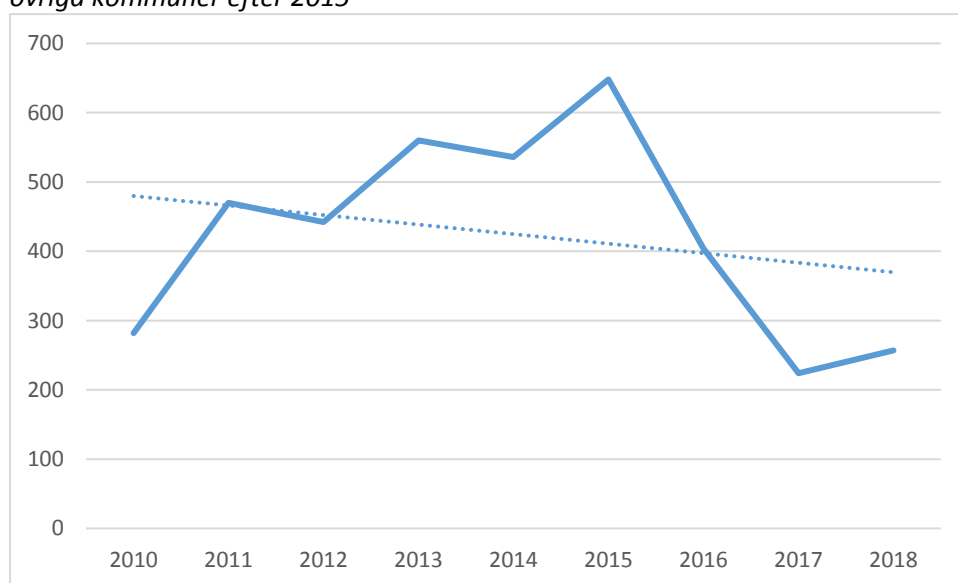
Figur 72: Slutlig omfattning av byggnadsbränder i SÄRF mellan åren 2010-2018 (MSB 2, 2019).

4.5 Akut Sjukvårdslarm

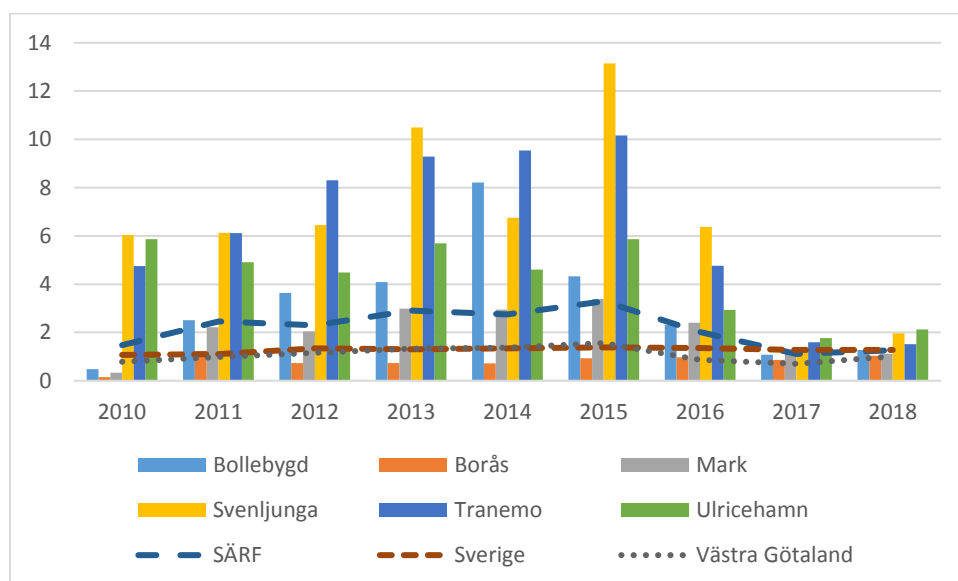
Akuta sjukvårdslarm inkluderar i väntan på ambulans (IVPA), hjärtstoppslarm, sjukvårdslarm under delegation samt andra sjukvårdslarm. Bärhjälp eller liknande till ambulansen är inte inkluderat.

Antal akuta sjukvårdslarm ökade succesivt fram till och med 2015 då kriterierna för när räddningstjänsten skulle larmas, skrevs om, se Figur 73. SÄRF hamnade då i linje med den nationella nivån, se Figur 74. Det har gett upphov till en trend av minskat antal larm. Notera dock uppgången från 2017 till 2018. I medel mellan år 2010 till 2018 så har Ulricehamn haft flest sjukvårdslarm. Men efter 2016 så har Borås haft flest larm och Ulricehamn har minskat betydligt, se Figur 75.

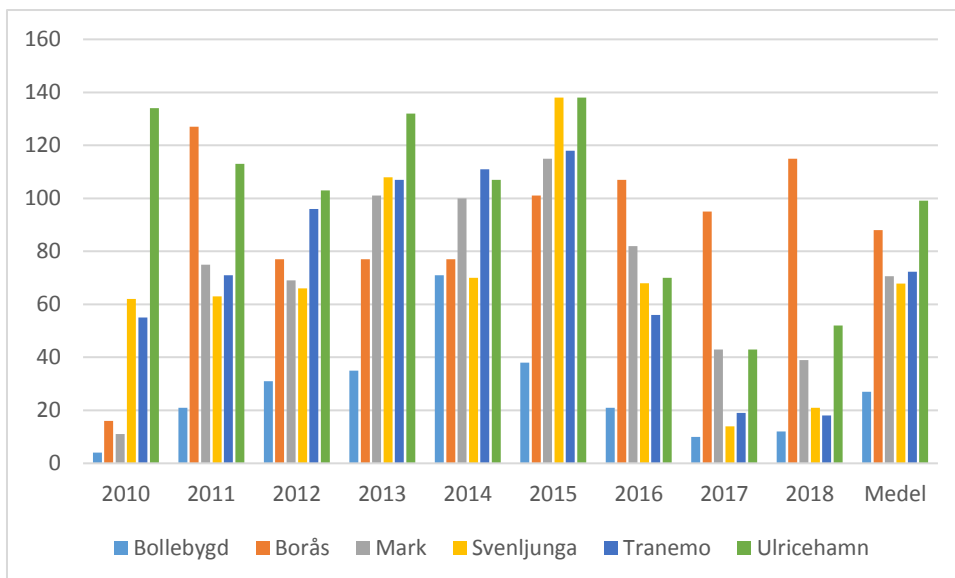
Kriterieförändringen är den stora anledningen till nergången. Dock har trenden alltid pekat uppåt vilket kan förklara den lilla uppgången mellan 2017 och 2018. Uppgångarna tidigare år kan delvis förklaras med att allt fler stationer har börjat åka på så kallade IVPA-larm. Definitionen av larmkriterium är troligen orsaken till varför antalet larm så drastiskt minskade i Ulricehamn och övriga kommuner efter 2015

Figur 73: Antal akuta sjukvårdslarm i SÄRF, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

Figur 74: Antal akuta sjukvårdslarm per 1000 invånare, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

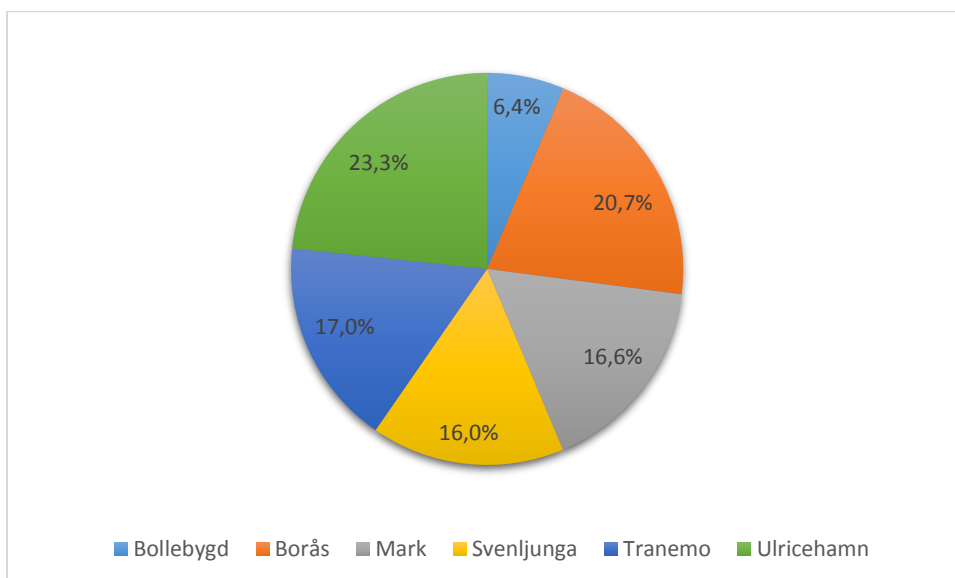

Figur 75: Antal akuta sjukvårdslarm per kommun, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

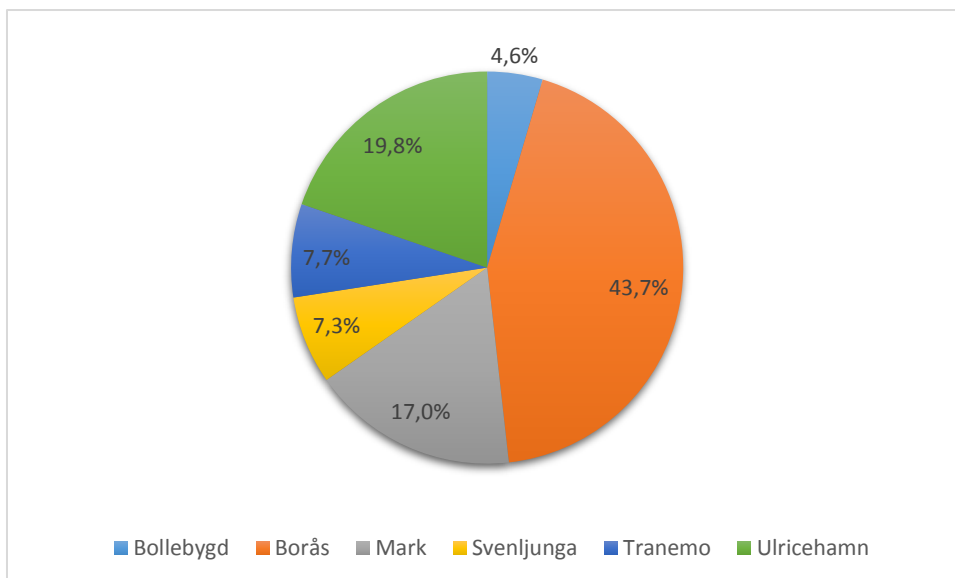
4.5.1 Fördelning

Antal larm är relativt jämt fördelat mellan de olika kommunerna med undantag för Bollebygd som har betydligt färre antal larm, se Figur 76. Fördelningen de senaste åren skiljer sig dock rejält mot medelvärdet, se Figur 77.

Att Bollebygd har relativt få larm kan delvis förklaras med att de har färre antal stationer än övriga kommuner och har en relativt ung befolkning, se Figur 6. Befolkningens mässigt är de dessutom väldigt få, se Figur 3 och Figur 2. Anledningen till att Borås inte har så många akuta sjukvårdslarm trots att befolkningen utgör cirka 55 % beror troligen på närheten till sjukhuset och att det finns fler ambulanser i kommunen. Dock är statistiken i Figur 76 missvisande på grund av den stora förändringen som skedde efter 2015. Figur 77 beskriver fördelningen av akuta sjukvårdslarm mellan åren 2017-2018, vilket är en kort tid. Men skillnaden mellan de båda diagrammen är betydlig.

Figur 76: Fördelning av akuta sjukvårdslarm, 2010-2018 (MSB 2, 2019).

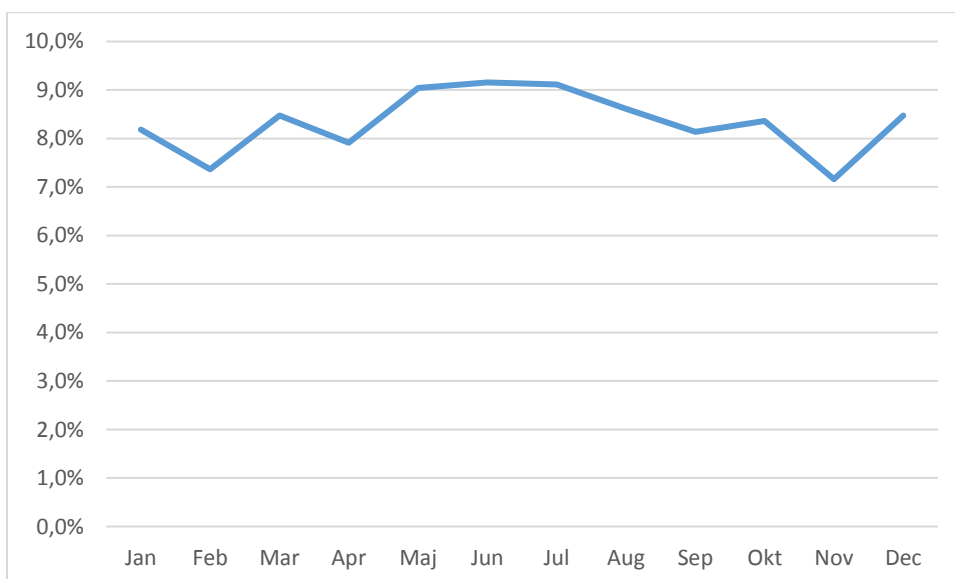

Figur 77: Fördelning av akuta sjukvårdslarm, 2017-2018 (MSB 2, 2019).

4.5.2 Tidpunkt

Akuta sjukvårdslarm inträffar relativt jämt över året, men med en viss övervikt på sommarmånaderna, se Figur 78.

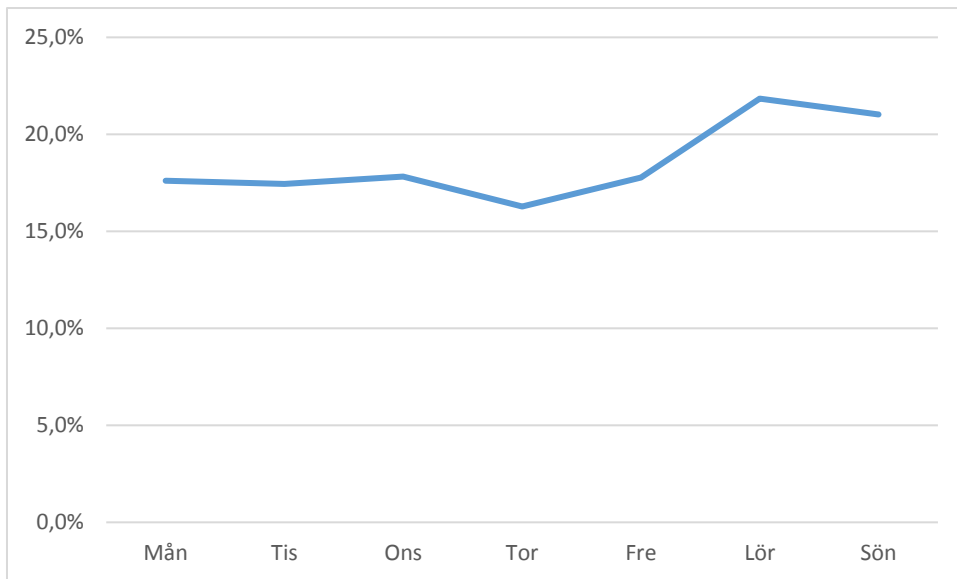
En tänkbar anledning till övervikten under sommarmånaderna kan vara att temperaturen är högre vilket kan påverka äldre negativt. Dessutom är folk i regel mer lediga under sommaren vilket tycks påverka statistiken.

Figur 78: Procentuell fördelning av akuta sjukvårdslarm per månad under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

De allra flesta akuta sjukvårdslarm inträffar på helger när folk är lediga, se Figur 79.

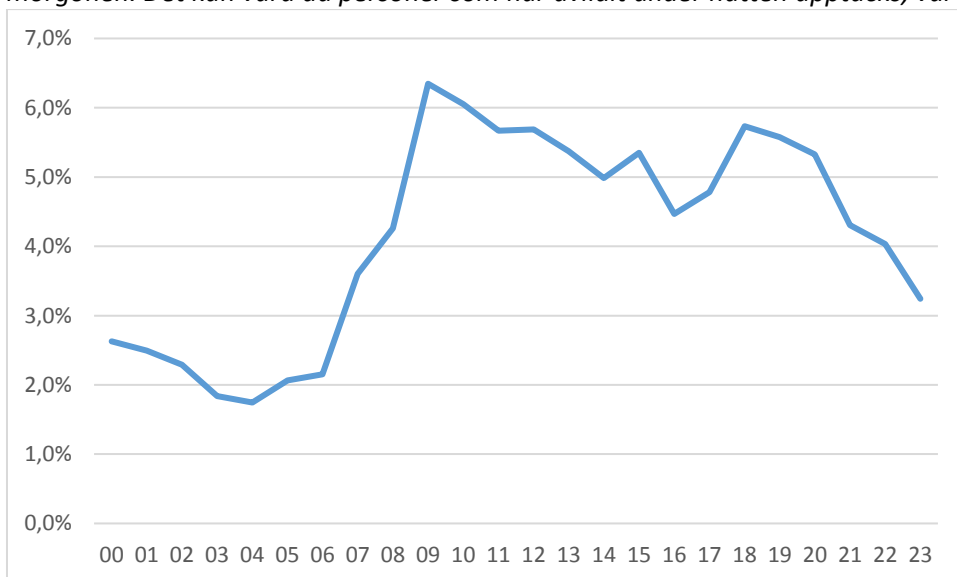
Varför fler akuta sjukvårdslarm inträffar under helger är svårt att säga. En trolig anledning kan vara att ambulansen har minskad bemanning på helger, varvid räddningstjänsten får täcka upp för ambulansen.

Figur 79: Procentuell fördelning av akuta sjukvårdslarm per veckodag under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

Det allra flesta larm inkommer under dygnets vakna timmar, se Figur 80, med en topp precis på morgonen kl 09.00. Sedan är det relativt jämt över dagen fram till kl. 21 när folk i regel går och lägger sig.

Att antalet akuta sjukvårdslarm är störst under dagtid är inte så konstigt då det är då folk är vakna och kan upptäcka när andra får till exempel hjärtstillestånd. Det kan också förklara toppen precis på morgonen. Det kan vara då personer som har avlidit under natten upptäcks, varvid anhöriga larmar.

Figur 80: Procentuell fördelning av akuta sjukvårdslarm per timme under åren 2010-2018 (SÄRF, 2019).

5 Riskbild

Storskaliga olyckor och kriser inträffar sällan och det är därför väldigt svårt att bedöma hur sannolika de är att de ska inträffa. Men när de inträffar kan konsekvenserna för samhället bli omfattande. I detta avsnitt redovisas ett antal megatrender i samhället som kan komma påverka riskbilden samt några av de identifierade riskkällor som kan bidra till omfattande konsekvenser.

5.1 Megatrender

Dagens och morgondagens utveckling formas av en stor mängd förändringar i världen runt omkring oss. När vi söker drivkrafterna bakom dessa förändringar finns det några trender som ofta återkommer som pådrivare till övriga. Vi kallar dessa för megatrender för att de verkar pådrivande på stora delar av utvecklingen på en övergripande nivå. Här presenteras de viktigaste megatrenderna för räddningstjänsten enligt MSB:s rapport Framtidsstudie år 2030 (MSB, 2016).

5.1.1 Klimatförändringar

Klimatförändringar är något som räddningstjänsten har svårt att påverka, men det är något som räddningstjänsten måste förhålla sig till. Nedan listas några av de konsekvenser som klimatförändringar kan ha för SÄRF.

- Längre perioder av torka och därigenom ökad risk för skogsbrand då SÄRF består av stora delar skog samt risk för vattenbrist för både hushåll och näringsliv, inte minst lantbruket.
- Längre perioder med riktigt heta värmeböljor där sjuka och äldre till och med riskerar att dö av uttorkning och utmattning.
- Häftigare stormvindar med ökad risk för stormfällad skog, avblåsta tak och andra stormskador som försvårar framkomligheten.
- Kraftigare skyfall med ökad risk för översvämningar, vattenskador, försämrade vattenkvalité etc.
- Höjd havsnivå med åtföljande risk för översvämningar, vattenskador på egendom och infrastruktur samt inträngande av saltvatten som allvarligt skadar dricksvattentäkter.
- Med högre temperaturer kan vi också riskera att få nya smittsamma sjukdomar som leder till pandemier.
- Matbrist, social oro, flyktingvågor och till och med krig när vissa områden blir obeboeliga och människorna där tvingas söka sig till nya platser.

5.1.2 Äldrande befolkning

Fler lever längre idag vilket leder till att vi får en större andel av befolkningen som har nedsatt rörelseförmåga och kroppen har minskad robusthet. I en nödsituation kan förmågan att själv ta sig från t.ex. en eldsvåda, vara kraftigt begränsad. Om personen har demens kanske personen inte heller förstår att denne behöver sätta sig i säkerhet.

Detta ställer högre krav på samhället att minimera risker och förebygga olyckor. Vid olyckor kan det dessutom behövas personal för att sköta utrymning i större utsträckning.

5.1.3 Postmoderna värderingar

Dagens människor ser inte på livet, sig själva och samhället på samma sätt som för 50 eller ens 25 år sedan. Människor har blivit allt mer fokuserade på sitt eget självförverkligande i motsats till att vara en del av samhället. Detta har också lett till allt mindre auktoritetstroende vilket kan försvåra arbetet vid olyckor. Mindre stöd kan också förväntas av det civila samhället och frivilliga resurser.

5.1.4 Urbanisering

Alltmer av jobb, kultur, makt och resurser koncentreras till de större städerna där en allt större del av befolkningen väljer att bo. Storstäderna växer invånarmässigt avsevärt snabbare än de växer i antal bostäder. Resultatet blir överbefolkning, trångboddhet, social oro m.m. I Sverige försöker man delvis lösa problemen genom förtätningar av bostadsbeståndet med effekten att hela stadsbilden blir allt trängre för både människor och fordon. Räddningstjänsten kan få svårigheter att komma fram på vägar och mötas av allt mer komplexa byggnader.

Glesbygd minskar sin andel av befolkningen, men inte antalet invånare i absoluta tal. Däremot ökar medelåldern genom att majoriteten av de som flyttar från glesbygden är unga vuxna. De som bor kvar måste i allt större omfattning pendla in till städerna för att få jobb och utbildning vilket leder till att det dagtid endast finns ett fåtal i arbetsför ålder kvar i mindre samhällen. Detta kan skapa en fortsatt rekryteringsproblematik av deltidsbrandmän som räddningstjänster i Sverige redan idag känner av.

5.1.5 Allt mer globaliserad och konfliktfylld värld

Krig, och hot om krig, har under de senaste åren ökat i vår del av världen. Krig och konflikter i världen skapar flyktingströmmar som vi inte tidigare sett. Fundamentalistisk och högerextrem terror dödar människor i många länder, även i Europa och Norden. Allt fler auktoritära ledare i länder, både i och utanför Europa, skapar också osäkerhet om framtiden. Vi ser allt fler försök från främmande makt att påverka och styra utvecklingen även i vårt eget land.

Generellt innebär en ökad osäkerhet ett ökat krav på räddningstjänsten att vara beredd på krig och kriser, inte minst eftersom räddningstjänsten har en viktig roll inom civilt försvar. Detta ställer krav på såväl utbildning, förberedelser och materialanskaffning som inte tidigare varit aktuellt.

5.1.6 Digitalisering och ny teknik

Samhället effektiviseras allt mer med den nya tekniken. Om några år kanske den som larmar kan filma olycksplatsen och ge insatspersonalen en första bild av olyckan. Drönare kommer fram autonomt till olycksplatsen och ger en överblick över skadeplatsen som vi inte tidigare sett. Eller så övervakar de stora skogsområden och minskar risken för skogsbränder. Självkörande bilar som drivs på nya drivmedel minskar risken för trafikolyckor osv.

Digitaliseringen ökar dock sårbarheten och skapar nya risker som vi tidigare inte behövs ta i beaktande:

- Dataintrång i räddningstjänstens system kan ställa till stor skada och vara katastrofalt i ett akut läge.
- Risk att man gör sig beroende av systemen och inte längre lär sig t.ex. gatunamn utan helt litar på sin GPS.
- Vilseledande information kan planteras för att vilseleda insatserna.
- Avsiktliga eller oavsiktliga avbrott i datakommunikation och informationsflöde.
- Risk för att beslutsfattare får så mycket information att deras beslut påverkas negativt.

5.2 Riskkällor

En olycka kan inträffa av flera anledningar. Ofta måste flera bakomliggande faktorer samspela och flera skydd falla samtidigt för att en olycka ska inträffa och få allvarliga konsekvenser. I detta kapitel redovisas några av de riskkällor som har identifierats inom förbundet.

5.2.1 Farlig verksamhet

I förbundet finns idag 16 verksamheter som klassas som farlig verksamhet enligt LSO 2 kap 4 § (2:4-anläggningar). De är tre dammar, sex bergtäkter, ett flygfält samt sex industrier.

Om en olycka skulle inträffa vid en av våra större dammar bedöms den uppdämda vattenvolymen kunna orsaka omfattande skador på människor och egendom nedströms vattendraget.

De sex bergtäkterna är klassade som farlig verksamhet på grund av att de har tillstånd till att göra sprängningar på över 10 ton, vilket de gör sällan. Detta betyder att de stora riskerna med verksamheten är väldigt kortvariga.

Flygfältet i Borås tar endast emot mindre flygplan och ett flyghaveri i samband med start och landning bedöms ge mindre konsekvenser på omgivningen.

De sex industrierna som klassas som farlig verksamhet listas nedan. Om en olycka inträffar på någon av dessa anläggningar är det främst närområdet kring anläggningarna och de människor som vistas där som blir utsatta.

Anläggning	Kommun	Verksamhet	Primär risk
Ardagh Glass Limmared AB	Tranemo	Tillverkning av glasförpackningar	Stor mängd gasol
Ludvig Svensson AB	Mark	Textilproduktion	Stor mängd gasol
Brenntag Nordic AB	Borås	Kemikaliedistribution	Flertal kemikalier, främst frätande ämnen
Ryaverket	Borås	Produktion av fjärrvärme, el och fjärrkyla	Stor mängd gasol.
Gässlösa avloppsreningsverk	Borås	Avloppsrening och biogasproduktion	Stor mängd LNG
Sobackens miljöanläggning	Borås	Avfalls- och återvinningsanläggning med produktion av biogas samt produktion av fjärrvärme, el och fjärrkyla	Förvarar stora mängder brandfarlig vätska, gas samt giftiga- och frätande ämnen.

Ur ett nationellt perspektiv har SÄRF en låg risknivå med avseende på den farliga verksamheten, och två av industrierna beräknas avklassificeras inom de närmaste åren på grund av minskad hantering av brandfarlig gas. Dessa är Ludvig Svensson AB och Gässlösa avloppsreningsverk.

5.2.2 Farligt godstransporter

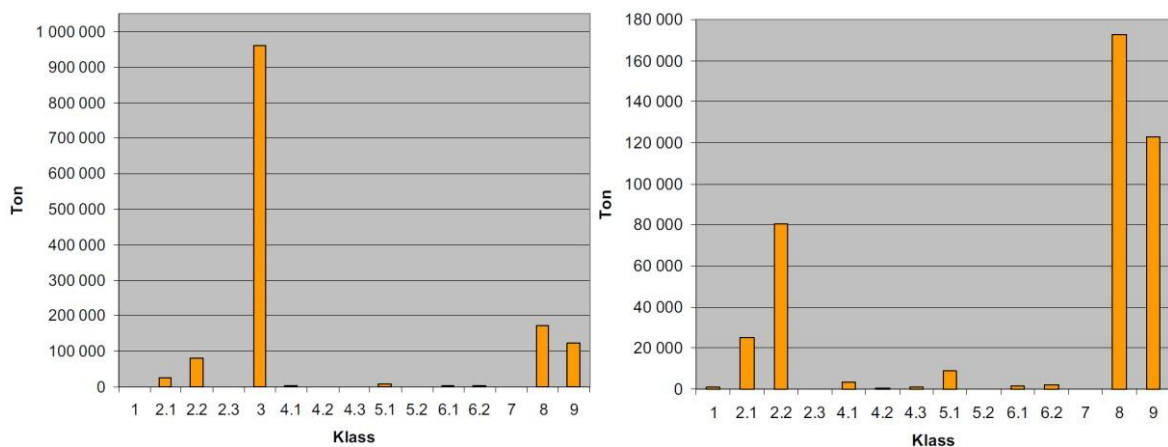
I förbundet transporteras farligt gods på vägnätet och järnvägsnätet. Länsstyrelsen har utsett rekommenderade vägar för farligt gods, uppdelat över primära och sekundära vägar, se Figur 81. Farligt godstransporter kan även gå utanför det rekommenderade vägnätet, om till exempel slutdestinationen ligger utanför. Ur ett riskperspektiv är det mest relevant att studera var farligt

gods-transporterna primärt brukar gå i förhållande till placeringen av det skyddsvärda. Extra sårbara områden är transporter som går genom förbundets tätorter.

Figur 81: Rekommenderade vägar för farligt gods. Gröna vägar är primära och gula vägar är sekundära (Trafikverket, 2019).

Under september 2006 kartlades farligt gods-transporterna i Sverige. Följande mängder transporterades på vägnätet fördelat efter klass, se Figur 82:

Figur 82: Transport av farligt gods på väg i Sverige september 2006. Inklusive och exklusive klass 3 (Räddningsverket, 2006).

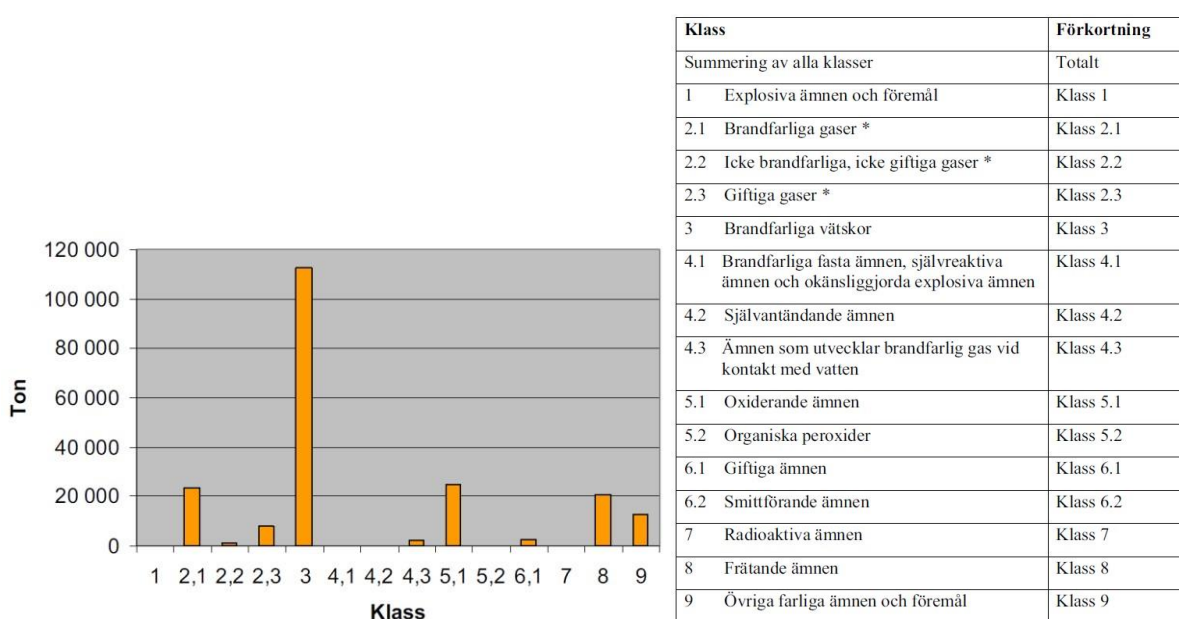
Statistiken kan ge en grov uppfattning om vilka slags farligt gods-transporter som är vanligast.

Brandfarliga vätskor i form av bland annat bensin och diesel är klart mest förekommande (69,6 %). Därefter transporteras det mest frätande ämnen (12,5 %), Gaser (7,7 %) och övrigt farliga ämnen (12,5 %). Observera att variationer finns över geografiska områden och över tid. Ett ämne kan också vara till exempel både brandfarligt och giftigt, i de fallen klassas ämnet enligt den största faran. Mer information om mängder som beräknas transporteras på vägarna genom förbundet år 2040 kan läsas i Borås stads översiktliga riskanalys av transporter med farligt gods på väg och järnväg, (Borås stad, 2016) samt i Ulricehamns översiktliga riskanalys som underlag till riktlinjer för bebyggelseplanering intill transportleder för farligt gods (Ulricehamns kommun, 2018).

För järnväg finns motsvarande statistik, se Figur 83. Till skillnad från vägtransporterna transporteras på järnväg jämförelsevis mer av oxiderande ämnen (12,0 %). Men det är den allra största delen av farliga ämnen som transporteras är fortfarande brandfarliga vätskor (53,9 %), gaser (15,2 %) och frätande ämnen (10,1 %). I förbundet transporteras mest farligt gods på Kust till kust-banan. Men i regel transporteras väldigt lite farligt gods på järnväg genom förbundet. År 2040 är det beräknat att följande mängder transporteras (Borås stad, 2016):

- Älvsborgsbanan 10 vagnar per dag
- Viskadalsbanan 10 vagnar per dag
- Kust till kustbanan 20 vagnar per dag

Då har höjd tagits för en eventuell förändring av godstrafiken i och med utbyggnaden av Götalandsbanan.

Figur 83: Transport av farligt gods på järnväg i Sverige september 2006 samt en förklaring av klassindelningen (Räddningsverket, 2006).

5.2.3 Naturgas

Det finns en naturgasledning (≤ 4 bar) från Gislaved till Limmared. I Limmared används gasen i glastillverkningen som finns på platsen.

5.2.4 Kärnkraftverket Ringhals

Kärnkraftverket Ringhals ligger norr om Varberg och strax väster om Marks kommun. Då Marks kommun ligger inom indikeringszonen definierad enligt förordning (2013:789) om skydd mot olyckor, har de en ständig beredskap och återkommande övningar för att vara förberedd på ett krisläge.

Inom den inre beredskapszonen, cirka 12-15 km kring Ringhals kärnkraftverk, finns detaljerade utrymningsplaner som innebär att tre mottagningsplatser upprättas vid en eventuell utrymning. I Marks kommun är denna plats Kunskapens hus på Textilgatan 1 i Skene.

Indikeringen av radioaktivt nedfall åligger på Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund medan upprättandet ligger helt på kommunens organisation.

I rapporten 2017:27 Översyn av beredskapszoner (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2017), föreslår de att det ska finnas en inre beredskapszon med en ungefärlig utsträckning på 5 kilometer och en yttre beredskapszon med en ungefärlig utsträckning på 25 kilometer. I beredskapszonerna ska det finnas en planering för utrymning, inomhusvistelse och intag av jodtabletter. Dessutom ska information och jodtabletter förhandsutdelas samt varning av allmänheten förberedas. Planeringen för utrymning av allmänheten i beredskapszonerna ska möjliggöra att utrymning av inre beredskapszonen kan prioriteras framför utrymning av yttre beredskapszonen.

Kring kärnkraftverken föreslår Strålsäkerhetsmyndigheten också att det ska finnas ett planeringsavstånd med en utsträckning på 100 kilometer. Inom planeringsavstånden ska det finnas en planering för utrymning som bygger på underlag från strålningsmätning av markbeläggningen, en planering för inomhusvistelse och en planering för begränsad extrautdelning av jodtabletter.

Hur detta förslag konkret kommer att påverka SÄRF:s beredskaps planering är ännu inte utrett.

5.2.5 Översvämning

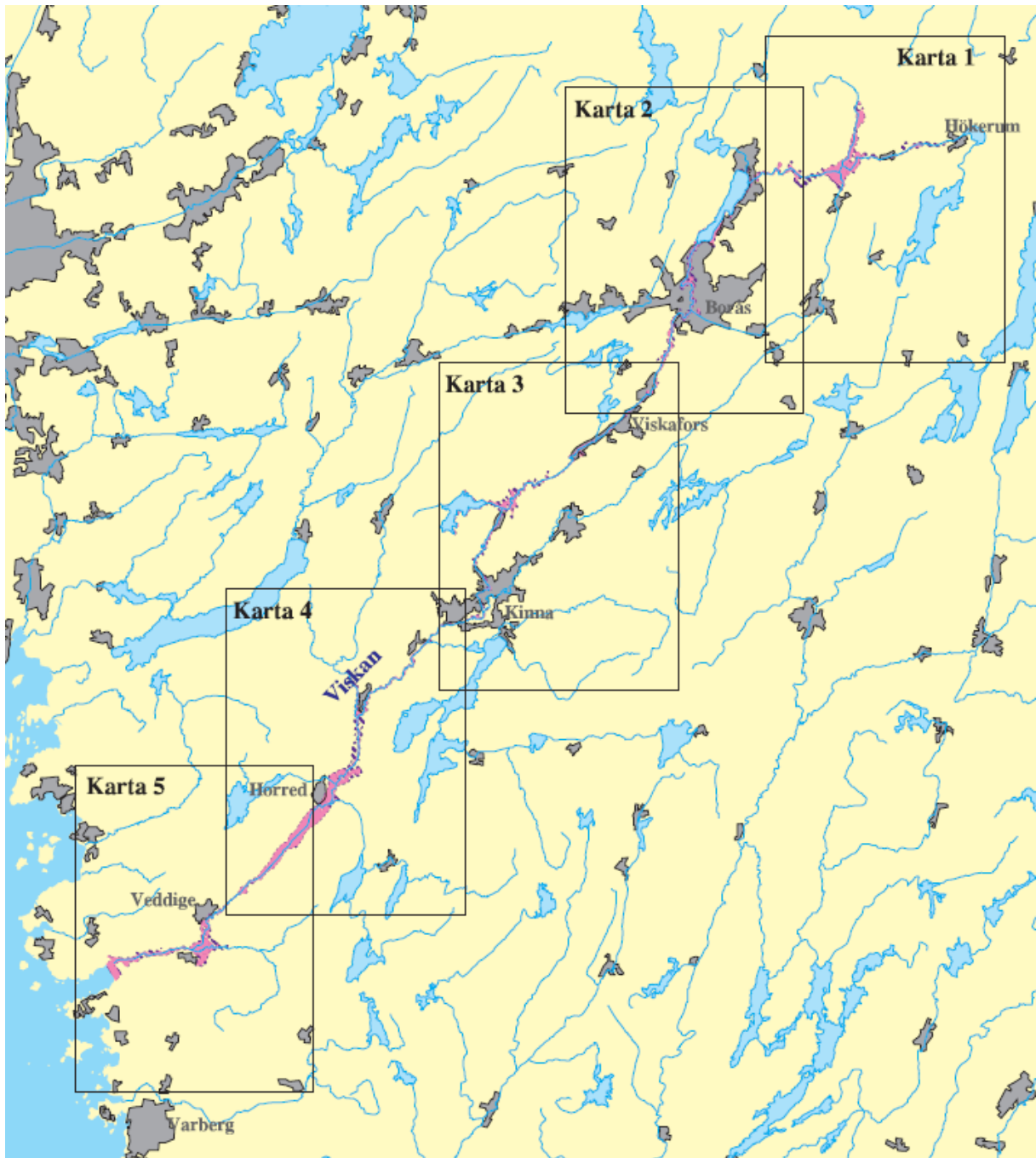
Inom förbundet rinner det två stora åarna Viskan och Ätran. Dessa båda åar riskerar att svämma över vid höga flöden och kan påverka bebyggelsen runt omkring åarna. För dessa åar har riskkarteringar gjorts vilka redovisas övergripande nedan.

För Borås stad har en särskild hot- och riskkarta tagits fram av MSB. Denna kan ses på Översvämningsportalen (MSB 6, 2019).

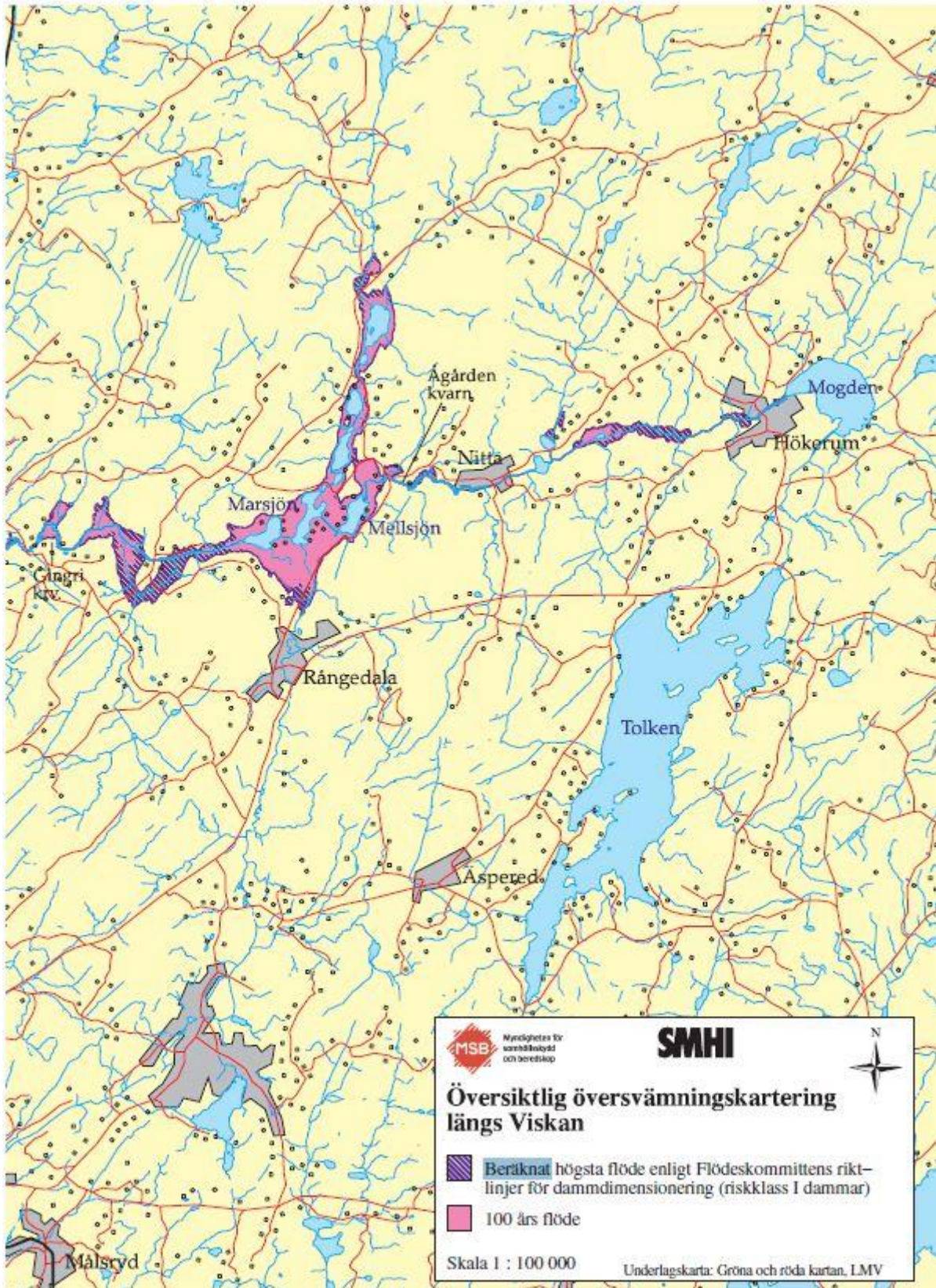
För samhället Kinna så finns det en fördjupad översvämningskartering gjord 2011 där även Häggåntas med. Denna kan hittas är: <https://docplayer.se/7276089-Detaljerad-oversvamningskartering-for-viskan-och-haggan-genom-kinna.html>

Viskan

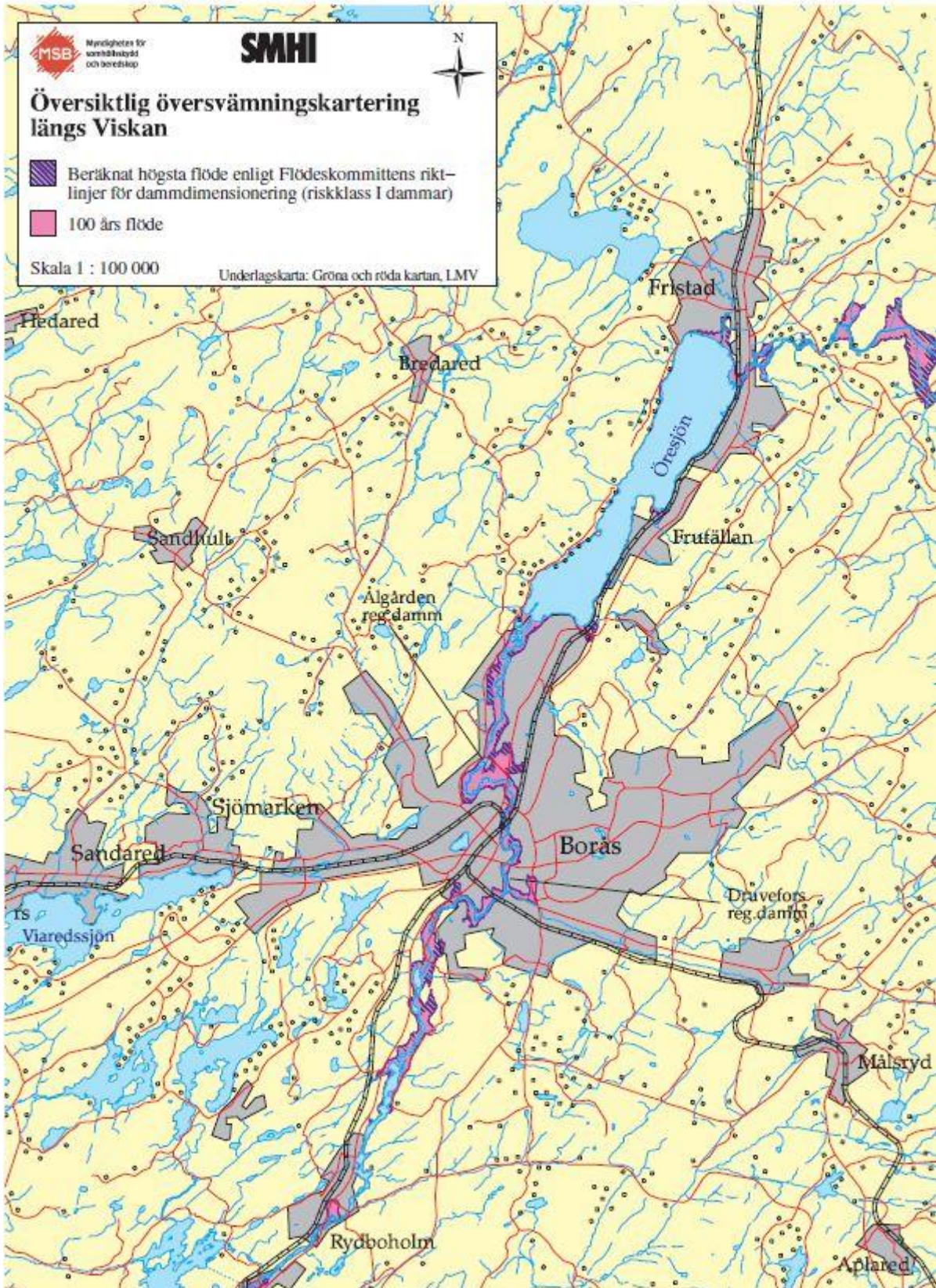
Viskan rinner från sjön Tolken i Ulricehamns kommun, via Borås och Kinna till Veddige och sen ut i havet. Se Figur 84 med efterföljande fördjupningskartor för att få en bild av riskområdena.

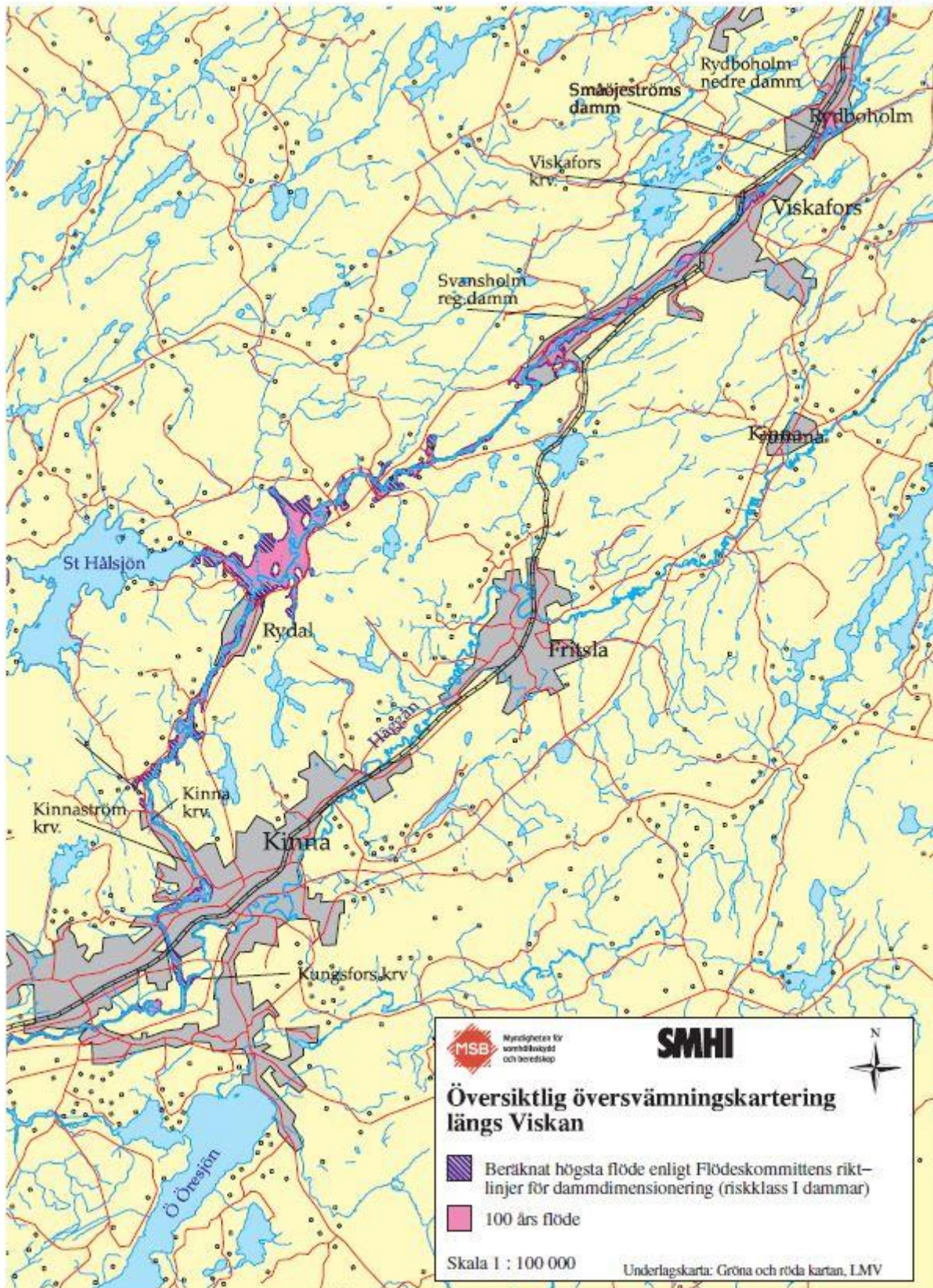
Figur 84: Översvämningskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

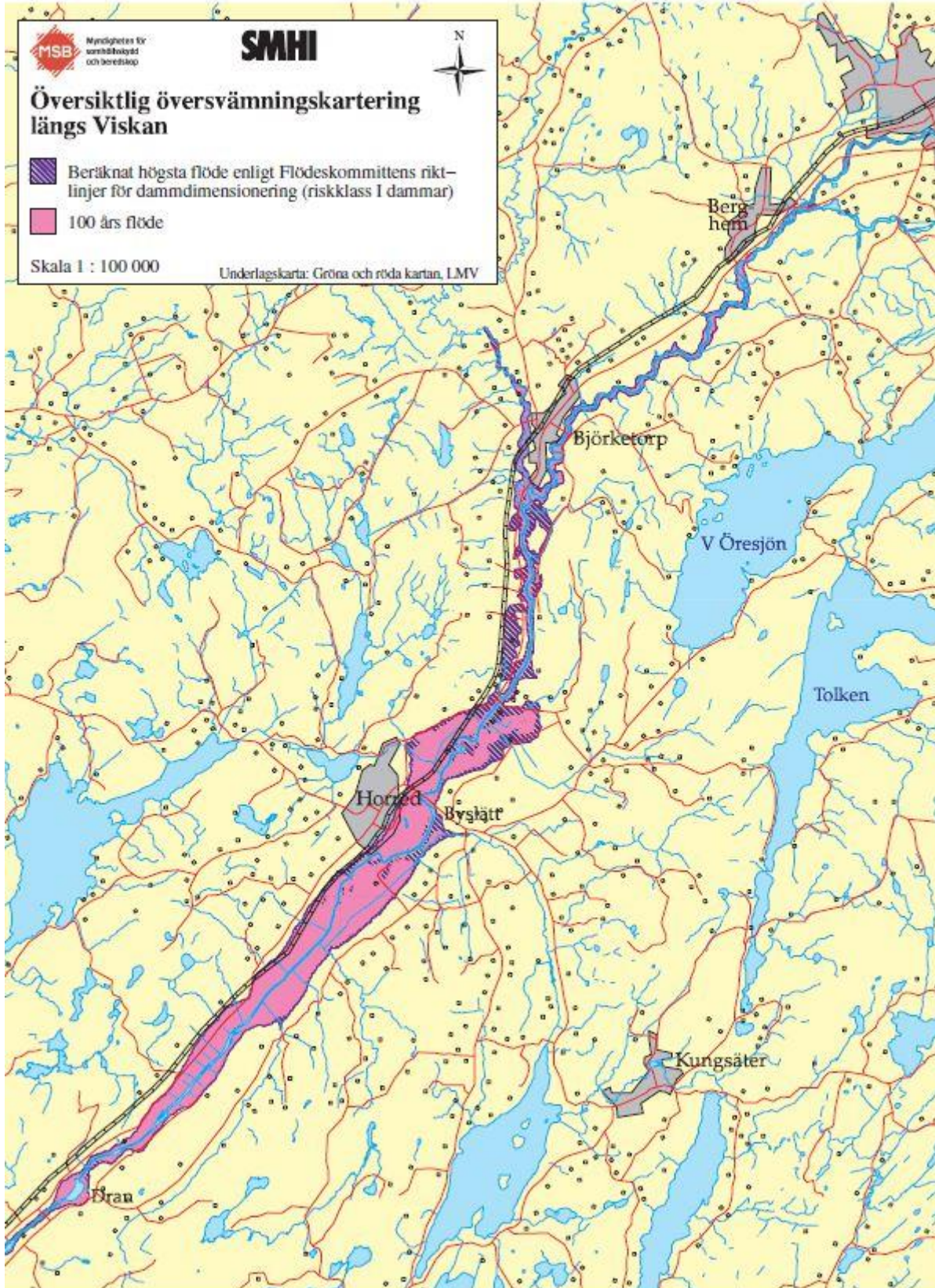
Figur 85: Karta 1 - Översvämningskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

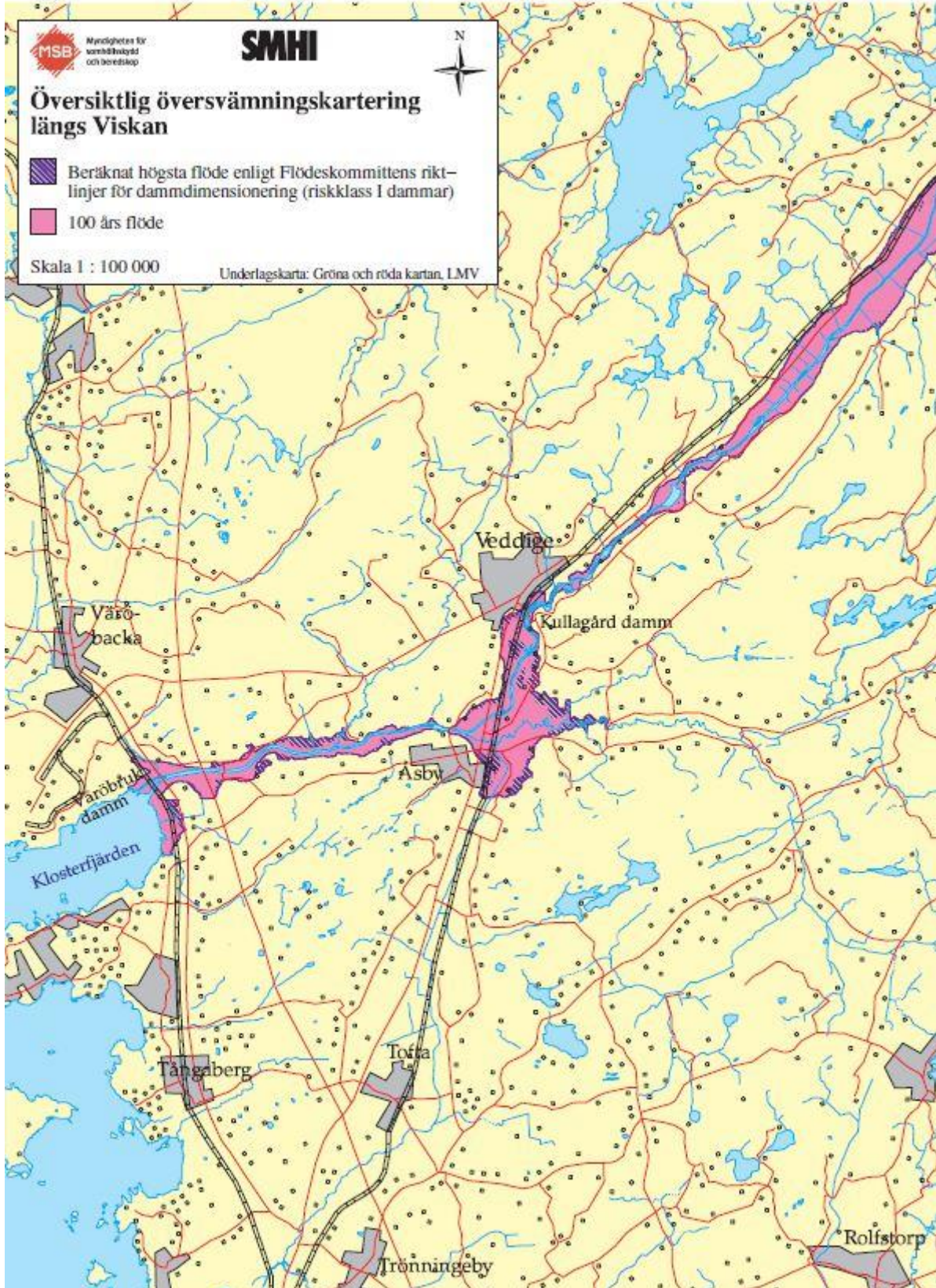
Figur 86: Karta 2 - Översvämningsskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Figur 87: Karta 3 - Översvämningskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

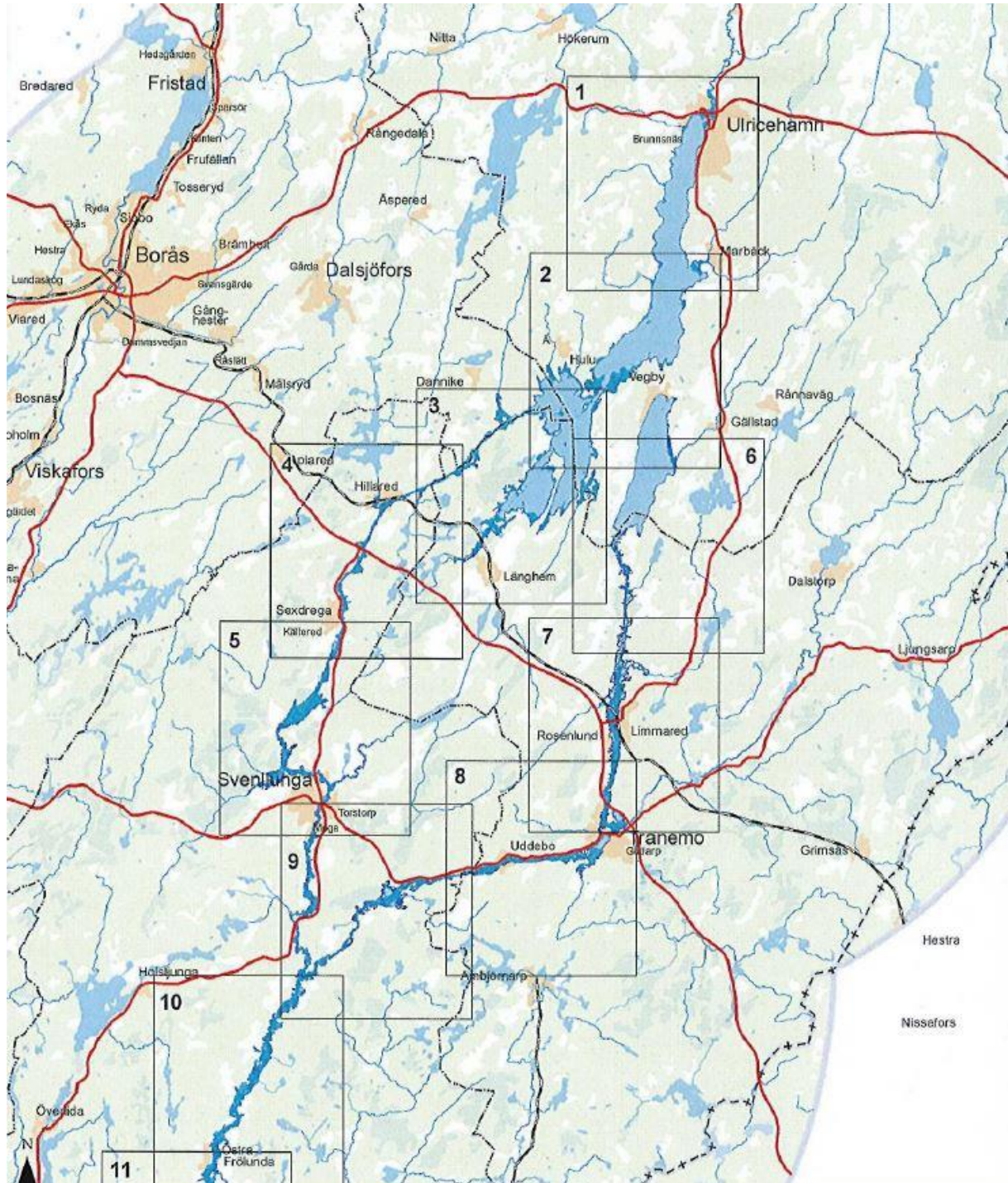
Figur 88: Karta 4 - Översvämningskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Figur 89: Karta 5 - Översvämningskartering över ån Viskan (MSB 4, 2011). Rosa = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Ätran

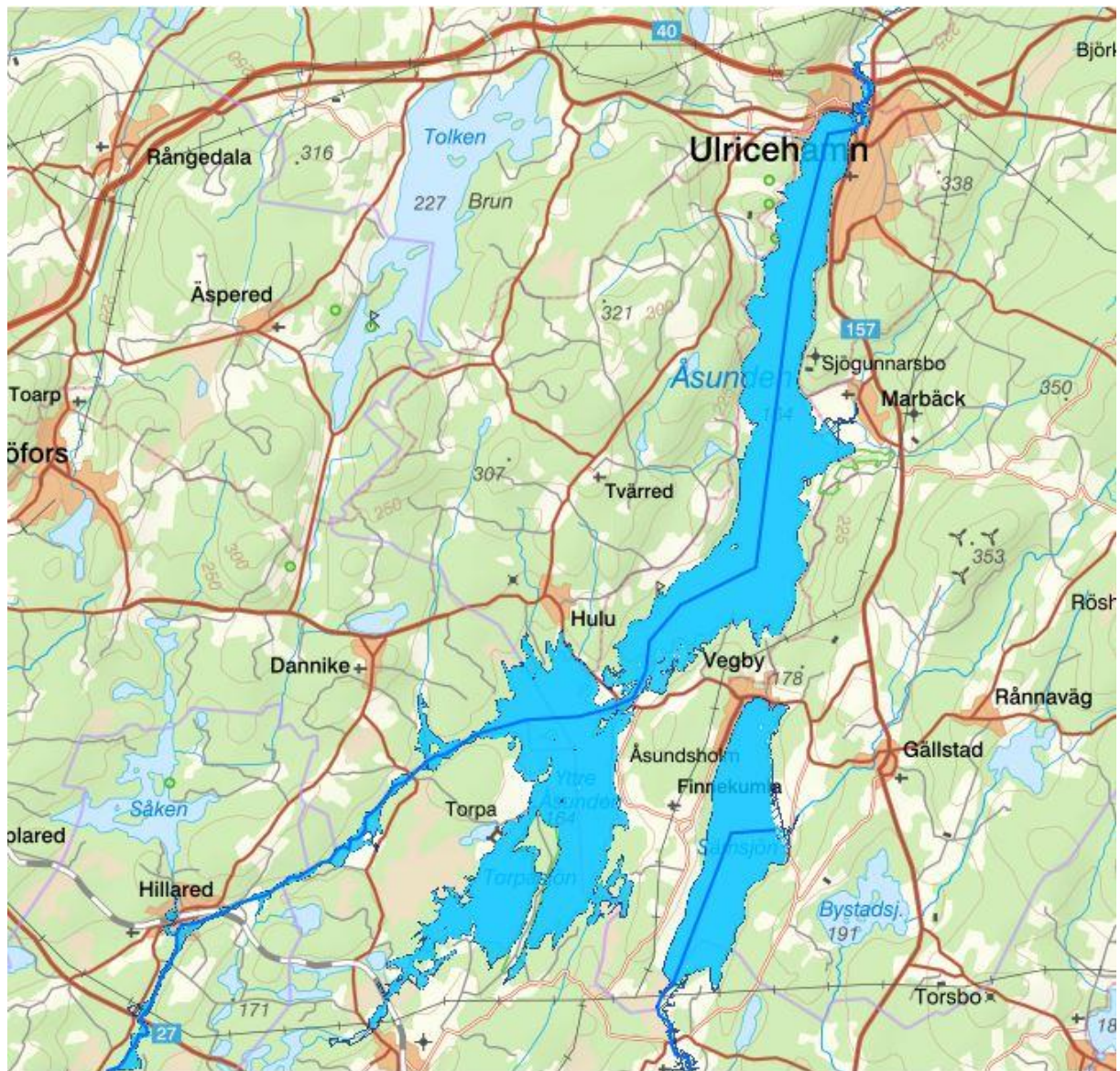
Ätran börjar inom förbundet vid Trädet och rinner ner genom Ulricehamn och Svenljunga för att tillslut komma ut i Kattegatt vid Falkenberg. Se Figur 90 och Figur 91 med efterföljande fördjupningskartor för att få en bild av riskområdena.

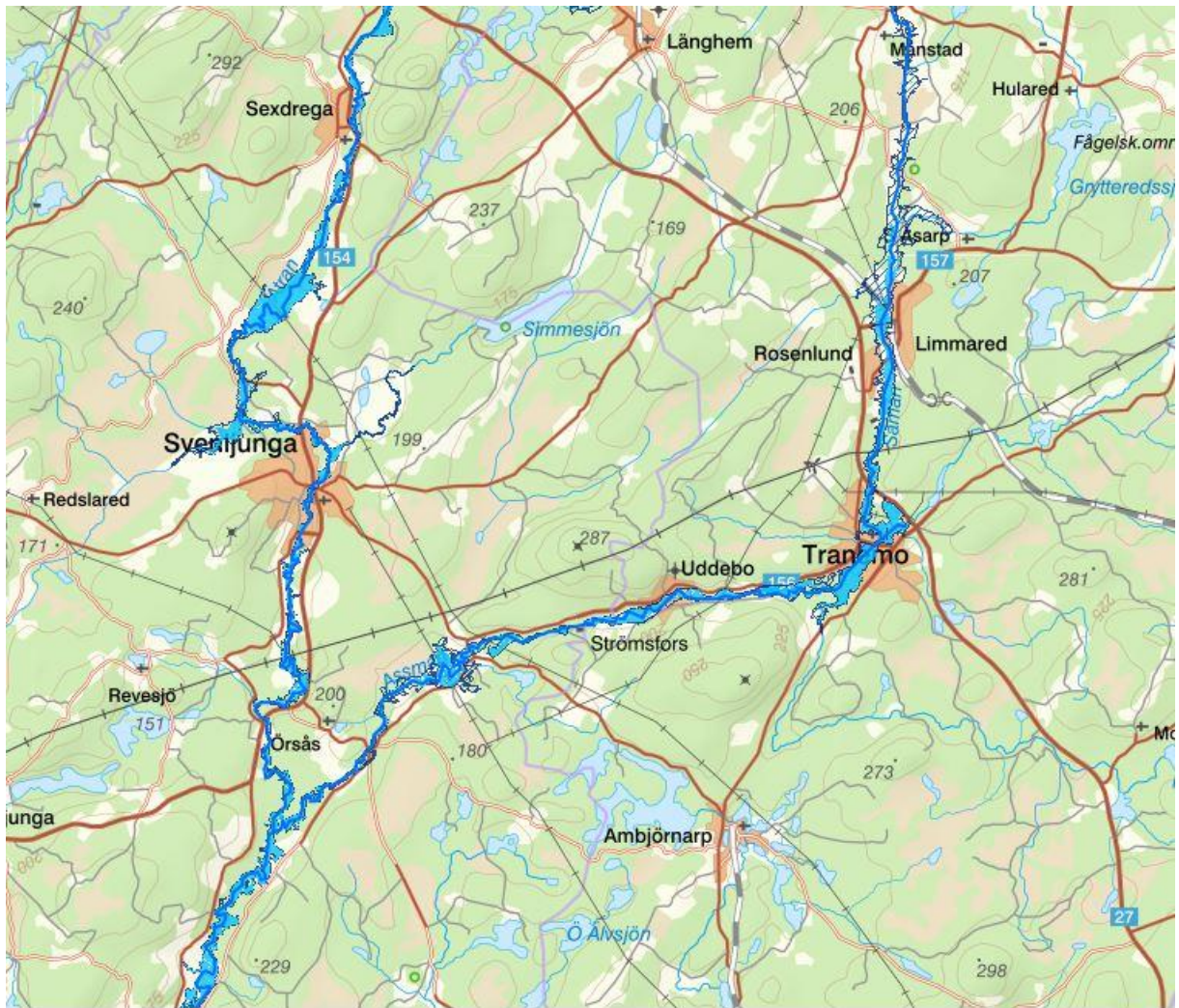
Figur 90: Översvämningsskartering över ån Ätran (MSB 5, 2015). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

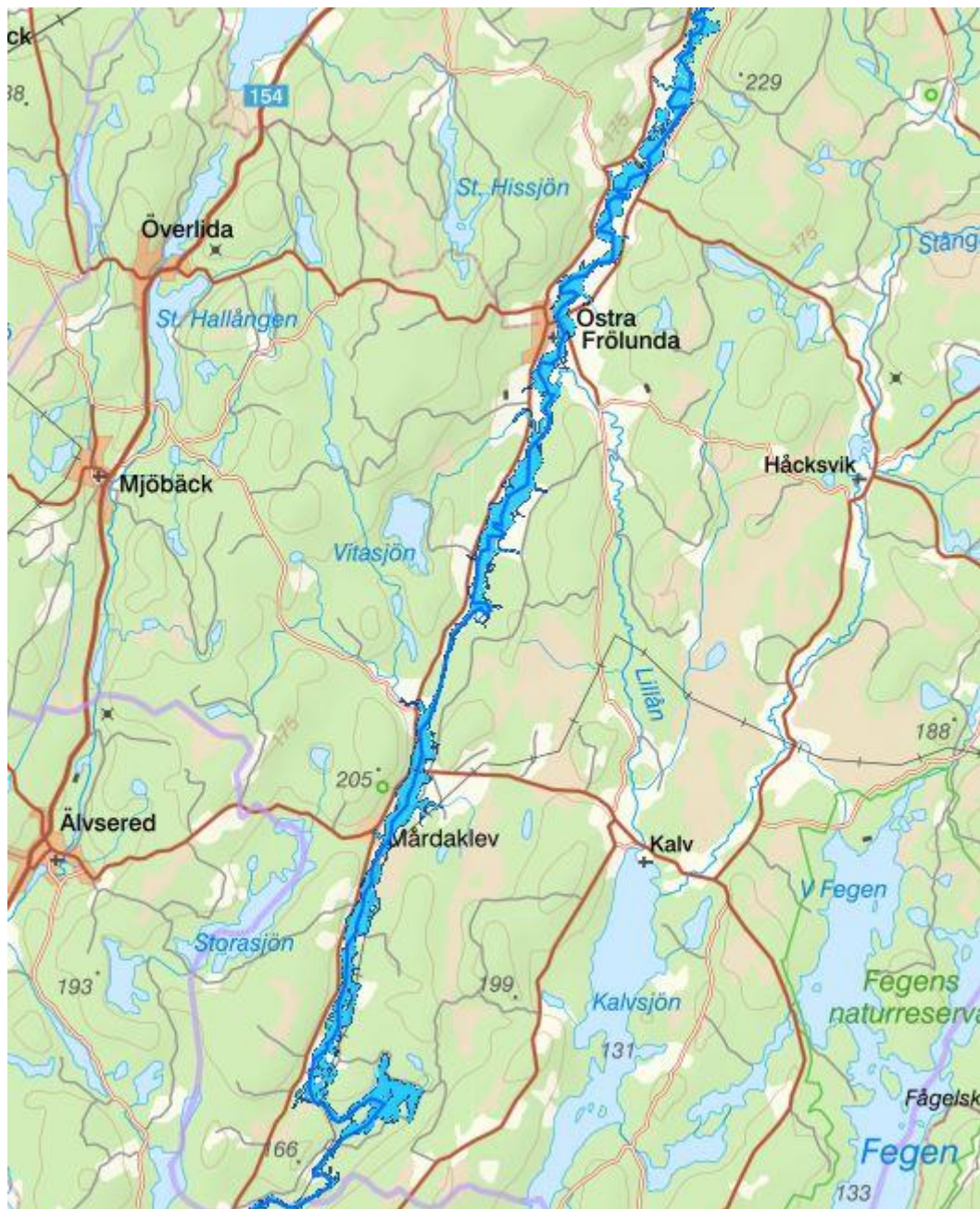
Figur 91: Översvämningskartering över ån Ätran (MSB 5, 2015). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

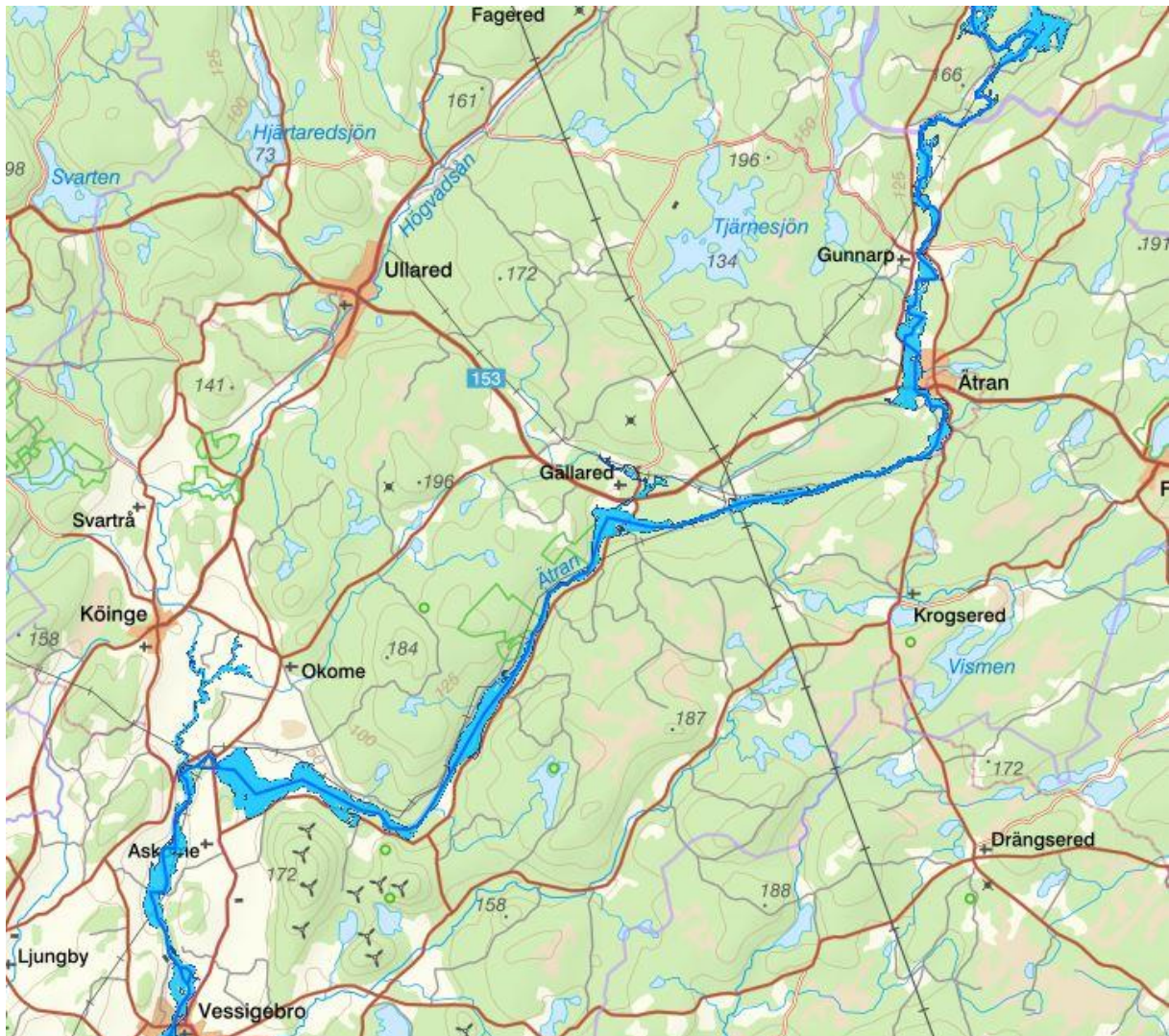
Figur 92: Översvämningskartering över ån Åtran (MSB 6, 2019). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Figur 93: Översvämningskartering över ån Ätran (MSB 6, 2019). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Figur 94: Översvämningskartering över ån Åtran (MSB 6, 2019). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

Figur 95: Översvämningskartering över ån Åtran (MSB 6, 2019). Mörkblått = 100 års flöde. Randigt Beräknat högsta flöde.

5.2.6 Andra naturolyckor

SÄRF:s område kan påverkas av fler naturolyckor än kraftigt regn eller snösmältning som kan leda till översvämning. Några av dem listas nedan med utreds i övrigt inte:

- Skogsbränder
- Torka
- Kraftigt snöfall
- Stort åskoväder
- Hårt vind

5.3 Skyddsvärt

Räddningstjänsten ansvarar enligt LSO för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Dessa begrepp kan dock breddas för att även inkludera människors hälsa, samhällets funktionalitet, sociala och kulturella värden och så vidare. Nedan listas sådant som bedöms som särskilt skyddsvärt och som finns inom förbundet:

Liv: Befolkningstäta områden, lokaler och arrangemang.

- Tätorter.
- Publika lokaler, arbetsplatser, bostäder.
- Evenemang, konserter, idrottsevenemang m.m.

Egendom: Samhällsviktiga och/eller svårersättliga byggnader och anläggningar.

- Infrastruktur.
- Sjukhus, skolor, värmeverk osv.
- Bostadsområden.
- Större arbetsplatser.
- Kulturminnesvärd bebyggelse.

Miljö: Tätortsnära och/eller skyddsvärda områden.

- Naturskyddade områden.
- Vattentäkter.
- Luftkvalitet.
- Rekreationsområden.

Samhällsviktiga funktioner.

- Dricksvatten.
- Energiförsörjning.
- Avfallshantering och vattenrening.
- Kommunikation.
- Infrastruktur och transporter.
- Sjukvård.
- Rättsväsende.

Referenser

- Borås stad. (den 19 12 2016). *Borås stad - Skyddsavstånd till transportleder för farligt gods – Översiktlig riskanalys av transporter med farligt gods på väg och järnväg i Borås stad, 2016.* Hämtat från Borås stad:
<https://www.boras.se/download/18.e90a65d1677dd5c26e75d95/1545059186308/Skyddsavst%C3%A5nd%20farligt%20goods%20-%20%C3%96versiktlig%20riskanalys%20av%20transporter%20med%20farligt%20goods%20p%C3%A5%20v%C3%A4g%20och%20j%C3%A4rnv%C3%A4g%20i%20Bor%C3%A5s%20Stad>
- MSB 2. (den 14 05 2019). *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.* Hämtat från IDA - Detaljerad statistik: <https://ida.msb.se/ida2#page=84b12904-366a-426f-9399-653053c5af29>
- MSB. (2016). *Framtidsstudie år 2030 – med fokus på kommunal räddningstjänstorganisation.* Karlstad: MSB. Hämtat från <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/28211.pdf>
- MSB 3. (2019). *Nationell strategi för stärkt brandskydd.* Hämtat från <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/28824.pdf>
- MSB 4. (2011). *Översiktlig översvämningskartering längs Viskan - Sträckan Mogden till mynningen.* Karlstad: MSB.
- MSB 5. (2015). *Översvämningskartering utmed Ätran - Sträckan från Vist till utloppet i Kattegatt, samt sträckan Sämssjön till Assmans mynning i Ätran.* Karlstad: MSB.
- MSB 6. (den 13 05 2019). *Översvämningsportalen.* Hämtat från <https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/enkel-karta.html>
- MSB 8. (den 13 05 2019). *Översvämningsportalen.* Hämtat från <https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/hot-och-riskkartor/boras/hotkartor.html>
- Räddningsverket. (2006). *Kartläggning av farligt godstransporter September 2006.* Hämtat från https://www.msb.se/Upload/Forebyggande/farligt_gods/Flodesstatistik/Kartlaggning%20av%20farligt%20godstransporter%20September%202006%20m%20bilagor.pdf
- SCB 2. (den 22 05 2019). *Statistiska centralbyrån.* Hämtat från Statistikdatabasen: <http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rxid=23b4f2cb-d87f-4569-a027-d0a6ecec67a0>
- SCB. (den 22 05 2019). *Statistiska centralbyrån.* Hämtat från Kommuner i siffror: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/>
- SCB 3. (den 22 05 2019). *Statistiska centralbyrån.* Hämtat från Antal pendlare per län och kommun, 2017: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/pong/tabell-och-diagram/antal-pendlare-per-lan-och-kommun/>
- Strålsäkerhetsmyndigheten. (2017). *2017:27 Översyn av beredskapszoner.* Strålsäkerhetsmyndigheten. Hämtat från <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/contentassets/803a831e8c5d4f66be2fd97ee6d26fd0/oversyn-av-beredskapszoner.pdf>
- SÄRF. (den 13 05 2019). *Daedalos - Insats- och händelsestatistik.* Borås.

Trafikverket. (2018). *Reviderade prognoser för person- och godstransporter 2040 - efter beslutad nationell plan för transportsystemet 2018-2029, Trafikverkets Basprognoser 2018-04-01 rev 2018-11-15*. Borlänge: Trafikverket. Hämtat från https://www.trafikverket.se/contentassets/7e1063efbcfd4b34a4591b0d4e00f855/2018/reviderade_prognoser_for_person_godstransporter_2040_trafikverkets_basprognoser_20180401_ver_181115.pdf

Trafikverket. (den 13 05 2019). Hämtat från NVDB webb: <https://nvdb2012.trafikverket.se/SeTransportnatverket>

Ulricehamns kommun. (2018). *Bebyggelseplanering och farligt gods i Ulricehamns kommun - Översiktlig riskanalys som underlag till riktlinjer för bebyggelseplanering intill transportleder för farligt gods*. Ulricehamn: Ulricehamns kommun.

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Bilaga C – Avtal 2019

Beskrivning av avtal med andra
samhällsaktörer

2019-08-21

Avtal

SÄRF har slutit avtal med andra samhällsaktörer inom olika områden för att stärka sin och andras förmåga att hantera olyckor. Detta beskrivs översiktligt nedan.

Samverkansavtal med andra kommuner/organisationer	Giltighet
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) angående nedfloodområdet i Bollebygds kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal inom Västra Götalands län angående ömsesidig hjälp.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Mullsjö kommun angående området Kölingared i Ulricehamns kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Väst angående området Kalv och sydöstra delen av Svenljunga kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Gislaveds kommun angående området Håcksvik i Svenljunga kommun samt områdena Grimsås och Sjötofta i Tranemo kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Jönköpings kommun angående områdena Torhult och Trehörningen i Ulricehamns kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Alingsås-Vårgårda Räddningstjänstförbund angående områdena Storeskogen (Töllsjö) samt norra länsväg 180 mot Hedared i Bollebygds kommun och Borås Stad.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Herrljunga kommun angående områdena Murum och Kärråkra i Ulricehamns kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) angående höjdräddningsgrupp.	Tills vidare
Västra Götalands Räddningstjänster, räddningstjänstavtal angående lednings- och stabsstöd vid omfattande räddningsinsatser.	Tills vidare
Avtal med Tranemo kommun och Ardagh Glass om en RIB-anställning i Limmared.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Väst där SÄRF täcker i Älvseredsområdet, Falkenbergs kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Herrljunga kommun angående tung räddning och kemikalieolyckor.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Väst där SÄRF gör insats i område Kungsäter, Varbergs kommun.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) angående beskjutning av gasflaskor.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Räddningstjänsten Storgöteborg angående ömsesidig hjälp vid flyghaveri (Landvetter).	Tills vidare
Avtal med SÄS om hjälp med transport av skadade i terräng.	Tills vidare
Avtal med Borås Stad om dykberedskap.	Tills vidare
Avtal med SÄS om IVPA (i väntan på ambulans).	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Jönköpings kommun där SÄRF är första styrka vid räddningsinsats i området Unnefors i F-län.	Tills vidare
Avtal med Försäkringsbranschens restvärdesräddning i Sverige AB angående akut restvärdesräddning, sanering av statlig väg och sanering av tåg och järnväg m.m.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Jönköpings, Habos och Mullsjös kommuner där SÄRF gör dykinsatser i kommunerna.	Tills vidare
Räddningstjänstavtal med Jönköpings kommun där de stödjer SÄRF med höghöjdsräddning.	Tills vidare

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Bilaga D – Förebyggande verksamhets förmåga 2019

Beskrivning av den förebyggande förmågan
inom Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

2019-11-27

Innehåll

Inledning.....	3
1 Organisation	4
1.1 Bemanning.....	4
2 Arbetsområden	5
2.1 Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor 2 kap. 2 §.....	5
2.1.1 Planering.....	5
2.2 Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor 2 kap. 4 § - Farlig verksamhet	5
2.2.1 Planering.....	6
2.3 Tillstånd och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor	6
2.3.1 Planering.....	6
2.4 Sotning och brandskyddskontroll.....	6
2.4.1 Egensotning	6
2.4.2 Planering.....	7
2.5 Samhällsplanering	7
2.5.1 Planering.....	7
2.6 Krisberedskap	7
2.6.1 Planering.....	8
2.7 Rådgivning och information	8
2.7.1 Planering.....	8
2.8 Brett säkerhetsarbete och övriga remisser	8
2.8.1 Planering.....	9
2.9 Utbildning	9
2.9.1 Planering.....	9
3 Statistik.....	10
3.1 Antal ärenden totalt	10
3.2 Antal ärenden uppdelat	11
3.2.1 Tillsyn LSO, rådgivning och serveringstillstånd.....	11
3.2.2 Tillstånd och tillsyn LBE.	12
3.2.3 Plan- och byggärenden.....	13
3.2.4 Egensotning	14
3.2.5 Olycksundersökning och sakkunnigutlåtande	15
3.2.6 Polistillstånd och övriga remisser och ärenden.....	16
3.3 Andel ärenden	17

Inledning

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunerna förebygga bränder och andra olyckor. Syftet med lagen är att *"Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs"* (Regeringens proposition 2002/03:119). Detta kan göras genom att *"bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett, med hänsyn till de lokala förhållandena, tillfredsställande skydd"* (LSO 1 kap 1 §). Detta ansvar har kommunerna Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn överlåtit till Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) via Förbundsordningen.

I Förbundsförordningen står det att SÄRF i huvudsak ska ansvara för att i förbundsmedlemmarnas ställe fullfölja de skyldigheter som åvilar kommunerna:

- Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt enligt förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor (LSO).
- Enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).
- Avseende information till allmänheten och kommunens plan för räddningsinsatser enligt lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Seveso).

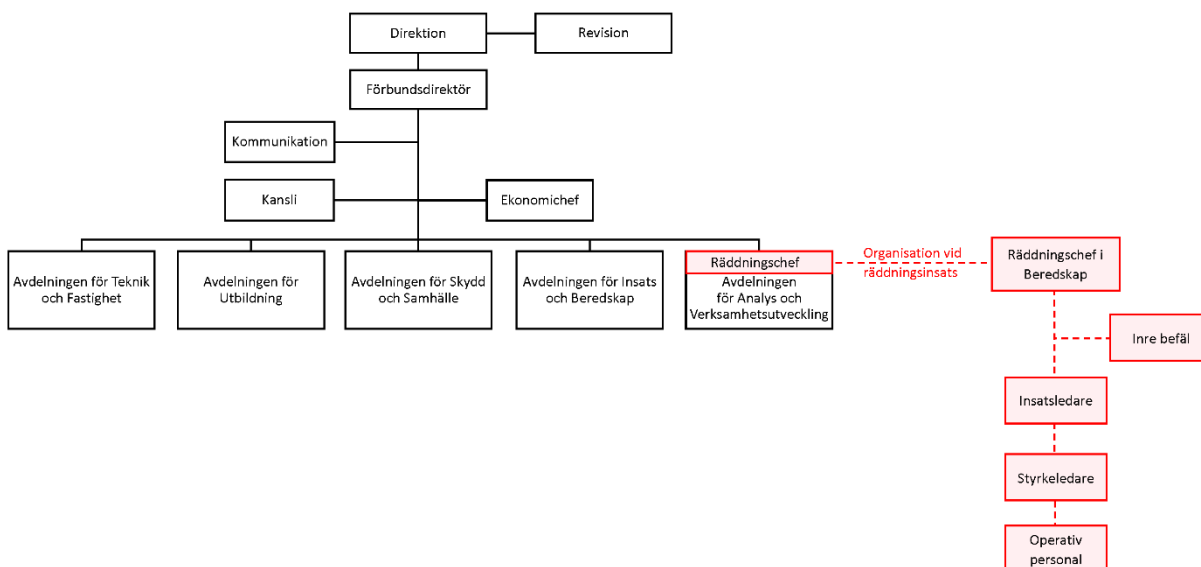
Utöver dessa uppgifter biträder SÄRF kommunerna i följande verksamhetsområden:

- Kommunernas krisberedskap enligt bestämmelserna i lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Kommunernas plan- och byggverksamhet enligt plan- och bygglagen (1987:10) (PBL).

Det är utefter dessa lagstiftningar som SÄRF:s förebyggande verksamhet är organiserad.

1 Organisation

Det förebyggande arbetet är en gemensam uppgift för hela organisationen och bedrivs i någon form av samtliga avdelningar inom SÄRF. Avdelningen Skydd och Samhälle är avdelningen som främst är ansvarig för att bedriva kärnverksamhet i form av det förebyggande arbetet.

1.1 Bemanning

Avdelningen Skydd och Samhälles bemanning beskrivs i Tabell 1. Tabell 2 beskriver övrig bemanning som arbetar förebyggande i omfattning större än 10 %.

Tabell 1: Bemanning på avdelningen Skydd och samhälle .

Funktion	Antal	Anmärkning
Avdelningschef	1	
Brandingenjör	5	
Brand- och riskingenjör	1	
Krisberedskapssamordnare/Säkerhetssamordnare	1	Vakant
Insatsledare – 0-40% tjänst	2	Ej personalansvar på Skydd och Samhälle

Tabell 2: Bemanning på andra avdelningar som arbetar förebyggande i omfattning större än 10 %.

Funktion	Antal	Anmärkning
Kommunikatör	2	
Utbildare heltid	2	
Utbildare timanställda	5	
Utbildare timanställda - Sommarprojektet	2	Gymnasieelever

Tabell 3: Bemanning hos de två avtalade sotningsentreprenörerna.

Funktion	Antal	Anmärkning
Brandskyddskontrollanter	12	

2 Arbetsområden

SÄRF arbetar organisationsövergripande med en rad olika förebyggande arbetsuppgifter. Följande kapitel avser att kortfattat beskriva några av dessa.

2.1 Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor 2 kap. 2 §.

Enligt LSO 2 kap. 2 § är ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skyldiga att i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Kortfattat innebär detta att ägare eller nyttjanderättshavare ska ha ett skäligt brandskydd.

Tillsynsverksamhetens syfte är att hjälpa den enskilde, fastighetsägaren och verksamheten att uppfylla de krav som ställs på dem i LSO. Tillsynen avser även att kontrollera att den skriftliga redogörelsen för brandskyddet enligt 2 kap. 3§ är uppfylld.

2.1.1 Planering

Tillsynsverksamheten planeras enligt en separat riskbaserad tillsynsplan. Tillsynerna delas upp i:

- Tematillsyner som riktas mot en prioriterad typ av verksamhet. Upplägget skapar en kontinuitet som medför ökad rättvisa för verksamheterna och samordningsvinster i tillsynsarbetet.
- Återkommande tillsyner som är verksamhetstyper som återkommer i ungefär samma omfattning varje år. I detta inkluderas t.ex. samordnade kvällstillsyner på restauranger med tillståndsenheten, miljökontoret, polisen och skattemyndigheten.
- Händelsebaserade tillsyner utförs utifrån påpekade brister i brandskyddet. Dessa kan inkomma efter larm, övning, tips från allmänheten eller att verksamheten själva önskar en tillsyn.

Utöver de objekt som väljs ut enligt tillsynsplanen utför SÄRF årliga tillsyner på kommunala badplatser i förbundet.

För att underlätta tillsynerna har SÄRF tagit fram interna checklistor för en rad olika verksamhetstyper.

2.2 Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor 2 kap. 4 § - Farlig verksamhet

Enligt LSO 2 kap. 4 § är en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Den som utövar verksamheten är också skyldig att analysera riskerna för sådana olyckor som anges i stycket ovan.

Utöver detta är verksamheter som överskrider gränsvärdena i lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagstiftningen), skyldiga att informera allmänheten i kommunen om verksamhetens risker. Detta görs genom kommunernas hemsidor som länkar till SÄRF:s hemsida där informationen är samlad (<http://www.serf.se/foretag/farlig-verksamhet/>).

Syftet med tillsynsverksamheten är att hjälpa verksamheterna att uppfylla lagkraven och den görs ofta i form av samordnad tillsyn med länsstyrelsen, miljökontoret eller arbetsmiljöverket där SÄRF bland annat granskar verksamheternas riskanalyser.

2.2.1 Planering

Tillsynsverksamheten planeras enligt samma riskbaserad tillsynsplan som övrig tillsynsverksamhet.

2.3 Tillstånd och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor

SÄRF har i uppdrag från medlemskommunerna att handlägga tillstånd och utöva tillsyn enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Lagen syftar till att hindra, förebygga och begränsa konsekvenser och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor.

Tillståndshandläggning sker i samverkan med andra myndigheter. Bland annat utgör kommunernas miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningar samt polismyndigheten remissinstans i ärendena.

Tillståndshandläggningen genomförs utifrån rutiner som medför kvalitet och effektivitet i arbetet mellan SÄRF, tillståndssökande och kommunerna.

2.3.1 Planering

Tillsynsverksamheten enligt LBE planeras enligt samma riskbaserad tillsynsplan som övrig tillsynsverksamhet. Tillståndshandläggningen, där också avsyning görs, är händelsebaserad och påbörjas först när verksamheter ansöker om tillstånd för brandfarlig eller explosiv vara. Tillsyn och avsyning genomförs på liknande sätt där anläggningen kontrolleras utefter gällande regelverk.

För att underlätta tillsynerna har SÄRF tagit fram en intern checklista för gasol i restauranger.

2.4 Sotning och brandskyddskontroll

SÄRF ska i brandförebyggande syfte ansvara för att rengöring (sotning) sker av fasta förbränningsanordningar, som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas, och därtill hörande rökkanaler. Detsamma skall gälla imkanaler i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen enligt 3 kap. 4 § i LSO.

SÄRF ska även ansvara för att det som skall rengöras också kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). Kontrollen innefattar även skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar.

Sotningen och brandskyddskontrollen är förlagd på entreprenad.

- GÖSAB i kommunerna Bollebygd, Borås, Svenljunga och Ulricehamn.
- Sotaren i Mark i kommunerna Mark och Tranemo.

2.4.1 Egen sotning

SÄRF får enligt LSO medge att en fastighetsägare utför eller låter annan utföra rengöring (sotning) på den egna fastigheten. Brandskyddskontrollen sker dock fortfarande av förbundets entreprenör.

Följande krav ställs på sökande för att få sota på egen fastighet:

- Fastighetsägaren ska ha genomgått någon form av utbildning med fokus på sotning och ha kunskap om anläggningen och redskap för rengöringen.
- Det får inte finnas några brister på anläggningen.
- Fastighetsägaren ska följa de sotningsfrister som fastställts inom SÄRF.
- Fastighetsägaren ska journalföra genomförda sotningar.

Följande krav ställs på sökande för att få låta annan sota på den egna fastigheten:

- Den som utför sotningen ska ha erforderlig yrkesutbildning lägst grundutbildning till skorstensfejare och ha praktisk erfarenhet av arbete som skorstensfejare.
- Det får inte finnas några brister på anläggningen.
- Fastighetsägare ska journalföra de genomförda sotningarna.
- Fastighetsägaren ska iaktta de sotningsfrister SÄRF fastställt.

2.4.2 Planering

Sotning och brandskyddskontroll sker enligt, av Direktionen fastställt intervall, som följer Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll (MSBFS 2014:6) (<http://www.serf.se/din-sakerhet/sotning/taxor-och-intervaller/>).

Sotningen och brandskyddskontrollen är förlagd på entreprenad som i sin tur ansvarar för all planering och att intervallen följs. Detta följs upp årligen av SÄRF. Inom förbundet opererar två sotningsentreprenörer. SÄRF arbetar för att upprätthålla en god samverkan och erfarenhetsutbyte med och mellan entreprenörerna.

2.5 Samhällsplanering

SÄRF är en remissinstans till kommunernas samhällsbyggnadsförvaltningar i frågor rörande riskhantering i planprocessen och byggnadstekniskt brandskydd i bygglovsprocessen. SÄRF verkar för en riskreducering i samhället genom att i kommunernas översikts- och detaljplanering bevaka frågor som riskavstånd till farligt godsleder och farlig verksamhet, brandvattenförsörjning, insatsmöjligheter, släckvattenhantering, översvämningsrisker med mera. I bygglovsprocessen granskar SÄRF att det byggnadstekniska brandskyddet lever upp till gällande byggregler.

SÄRF har inget beslutsfattande mandat i dessa processer utan samverkar med kommunernas egna förvaltningar som en remissinstans. Det arbete som läggs ner i remissarbetet syftar till att det ska byggas rätt från början så att kraven enligt LSO och LBE är uppfyllda samt att hänsyn tas till riskkällor i samhället.

SÄRF kan också ge råd till enskilda vid om- och nybyggnation utan att den enskildes ansvar inskränks. Detta innebär att SÄRF inte ska projektera brandskyddslösningar eller göra arbeten åt den enskilde, utan ska fungera som en granskande instans. Vid mer omfattande rådgivningsbehov hänvisas därför den enskilde till att anlita extern brandsakkunnig.

2.5.1 Planering

Regelbunden granskning av bygglov inom kommunerna sker inom följande intervall:

Bollebygd – vid behov.

Borås – varje vecka.

Mark – varannan vecka.

Svenljunga – vid behov.

Tranemo – vid behov.

Ulricehamn – varannan vecka.

Vid större byggnationer ska brandskyddet beskrivas i ett separat brandskyddsdokument. Denna brandskyddsbeskrivning granskas av SÄRF som då är remissinstans till kommunerna.

2.6 Krisberedskap

SÄRF ger stöd till kommunerna i förbundet med krisberedskap enligt bestämmelserna i lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid

och höjd beredskap inom områdena utbildning, övning, sårbarhetsanalyser och planering. Under händelser och kriser kan stödet avse förmedling av varning och information, omvärldsbevakning, analysarbete, samverkan, transportstöd, sambandsstöd och liknande. Under en krishändelse ska SÄRF även ha förmåga och uthållighet att säkra egen förmåga att genomföra räddningsinsatser.

SÄRF tillhandahåller tjänsten krisberedskapshandläggare som stödjer alla kommunerna i förbundet i krisberedskapsarbetet. Denna är vakant i nuläget.

2.6.1 Planering

Planeringen utgår från lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap vilket är en kommunal angelägenhet, varvid även SÄRF bedriver arbete såsom risk- och sårbarhetsanalyser m.m.

2.7 Rådgivning och information

Enligt LSO har den enskilde ett ansvar att förebygga och förhindra eller begränsa brand och andra olyckshändelser. Med den enskilde avses både enskilda medborgare och juridiska personer. SÄRF ger därför information och rådgivning för att underlätta för den enskilde att fullfölja sina skyldigheter.

Information och rådgivning kan vara inom ett specifikt ämne eller en frågeställning och sker vanligast genom mail, telefon eller personliga möten. Via hemsidan presenterar SÄRF även mer djupgående information kring räddningstjänstens syn på utrymning, tillfällig övernattning, solcellsanläggningar m.m. Detta vägledningar återfinns här: <http://www.serf.se/om-oss/dokumentbibliotek/>. Detta ansvarar främst den förebyggande avdelningen för.

Information och rådgivning kan även vara mer öppet kunskapsspridande. Detta kan göras genom t.ex. informationsträffar, hemsida, torgkampanjer, utskick, deltagande på evenemang, mässor, socialt engagemang, annonser, öppet husdagar m.m. Planering av detta arbete görs främst av kommunikatörerna.

Under somrarna genomförs Sommarprojektet där två gymnasieelever tillsammans med två utbildare reser runt inom förbundet och besöker platser där allmänheten samlas. Detta kan vara badplatser, parker, torg m.m.

Syftet är att skapa bra förutsättningar för att den enskilda ska kunna agera och ta sitt egenansvar vid olyckor och kriser vilket är särskilt viktigt för glesbygdens invånare där det tar längre tid att få hjälp från räddningstjänsten.

2.7.1 Planering

Information och kommunikationsinsatser planeras enligt separat kommunikationsplan. Rådgivning via mail, telefon och platsbesök sker löpande allt eftersom behov uppstår.

2.8 Brett säkerhetsarbete och övriga remisser

Det breda säkerhetsarbetet avser räddningstjänstens ansvar att verka för skydd mot andra olyckor än bränder enligt 3 kap. 1 § i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. En del förebyggandeinsatser behöver även genomföras i samverkan med andra kommunala förvaltningar och myndigheter för att uppnå ett gott resultat. Exempel på sådana insatser är att förebygga anlagd brand och stärka brandskyddet hos äldre med så kallat individanpassat brandskydd.

SÄRF är även remissinstans/sakkunnig i andra ärenden än de som berör plan- och byggfrågor. Exempel på sådana är yttranden i samband med serveringstillstånd, offentliga tillställningar, evenemang, släckvattenberäkningar, miljötillstånd och sakkunnigutlåtande efter brand m.m.

2.8.1 Planering

Planeringen sker löpande via en rad olika mötesgrupper där SÄRF är en aktiv del i samverkans- och nätverkssammanhang gällande krisberedskap, säkerhetsfrågor och brottsförebyggande frågor. Detta kan vara t.ex. BRÅ, Säkerhetsnålen, Trygg och säker och myndighetssamverkan . Vissa riktade insatser där SÄRF är drivande sker via separata planer.

2.9 Utbildning

För att stärka kunskapen om hur man förebygger, förhindrar och begränsar bränder och andra olyckor genomför SÄRF en rad olika externa utbildningsinsatser. Nedan nämns några:

- 2000 barn om året utbildas i hur de gör en egen brandsyn i hemmet där barnen gör egenkontroll av brandskyddet tillsammans med sina föräldrar.
- Alla kommunanställda får erbjudande att genomföra brandutbildning var 3:e år.
- Besök på skolor med lite äldre barn för att utbilda och prata brandskydd.
- Kommunala och privata aktörer genomför utbildningar för att både förebygga och kunna hantera olyckor.
- Egensotarutbildning med fokus på att upptäcka fel på anläggningar och hur man eldar rätt för att undvika soteld.

Dessa utbildningar genomförs utöver de utbildningar som syftar till att stärka vår egen personals egen förmåga att genomföra insatser.

2.9.1 Planering

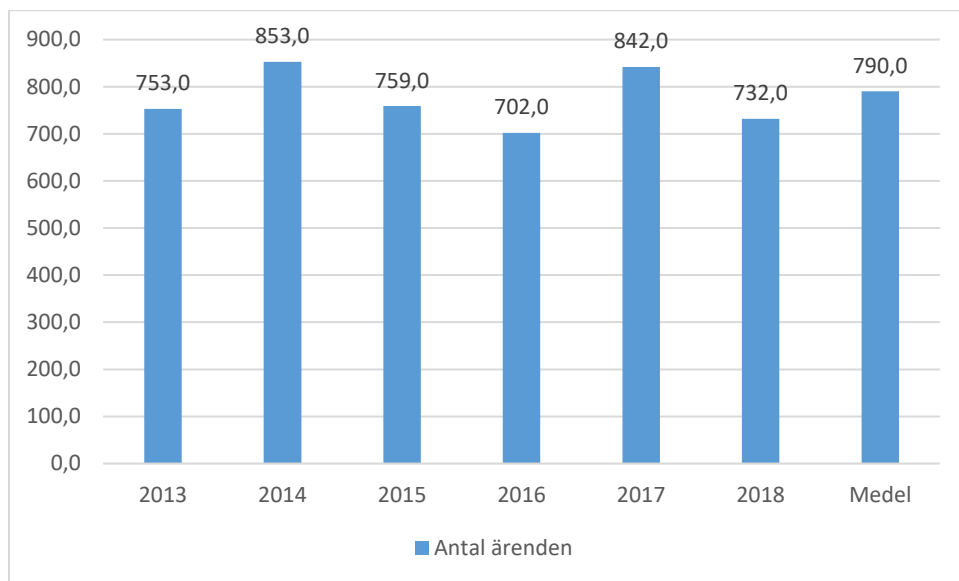
Det är främst Avdelningen för utbildning som ansvarar för planeringen. De återkommande utbildningarna planeras utefter en separat utbildningsplan. Övriga utbildningar sker löpande efter behov.

3 Statistik

I detta kapitel redovisas statistik över antal registrerade ärenden på avdelningen skydd och samhälle mellan åren 2013-2018. Observera att alla ärenden såsom enkel rådgivning, möten, information, bygglovsgranskning på kommuner m.m. oftast inte registreras som ärenden och därmed inte finns med i statistiken.

3.1 Antal ärenden totalt

Antal ärenden varierar mellan åren (se Figur 1) men säger inte hur omfattande ett ärende är. Det kan vara stor skillnad mellan ett enkelt ärende som är klart på någon timma och ett större ärende som kan kräva flera dagars arbetsinsats och löpa över flera år. SÄRF har arbetat löpande med att förbättra information till kommunerna och allmänheten samt rutiner för att minska antalet ärenden och i stället få tid till att fördjupa sig i mer avancerade ärenden.

Figur 1: Antal ärenden på avdelningen Skydd och Samhälle 2013-2018.

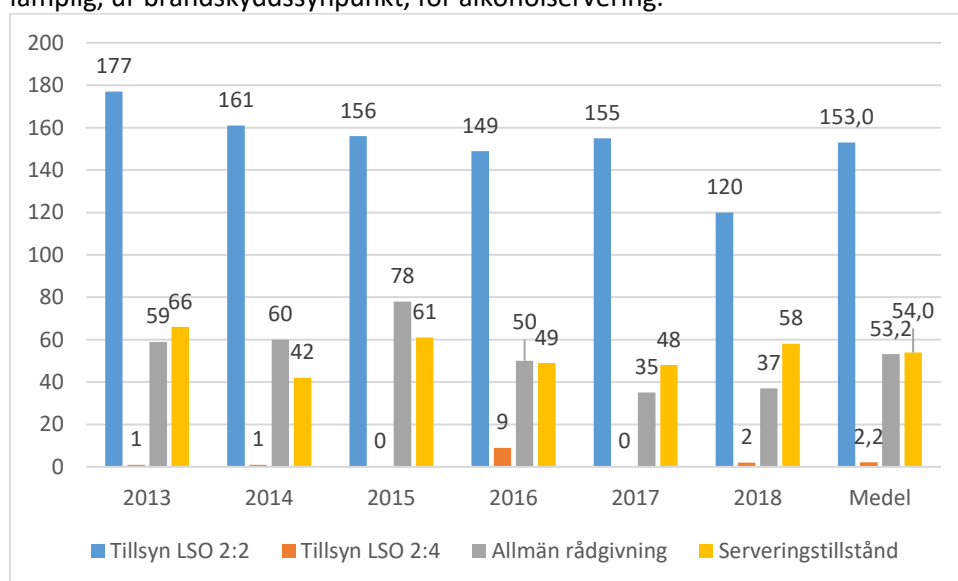
3.2 Antal ärenden uppdelat

Ärendetyper har hetat olika mellan åren och vissa ärendetyper har helt försvunnit då de täcks in av en annan. Därför har vissa sammanslagningar av ärendetyper gjorts för att bättre kunna visualisera antal ärenden per ärendetyp.

3.2.1 Tillsyn LSO, rådgivning och serveringstillstånd.

Antal tillsyner har varit relativt lika genom åren förutom år 2018 som hade ett relativt stort tapp (se Figur 2). Detta beror till stor del p.g.a. att tillsynsplanen ändrades med ett lägre satt mål. Denna förändring beror till stor del på MSB:s nya riktlinjer om hur man ska bedriva ett rättssäkerhets tillsynsarbete där varje enskild tillsyn tar längre tid som följd. För att få tillräckligt med tid till annat förebyggande arbete såsom bygglovsgranskning, rådgivning m.m. minskades antalet tillsyner. Antalet plan- och byggärenden gick nämligen upp 27 % mellan 2016 till 2017, se Figur 4.

Serveringstillståndsärenden är remissärenden från Tillståndsenheten där de frågar om lokalen är lämplig, ur brandskyddssynpunkt, för alkoholservering.

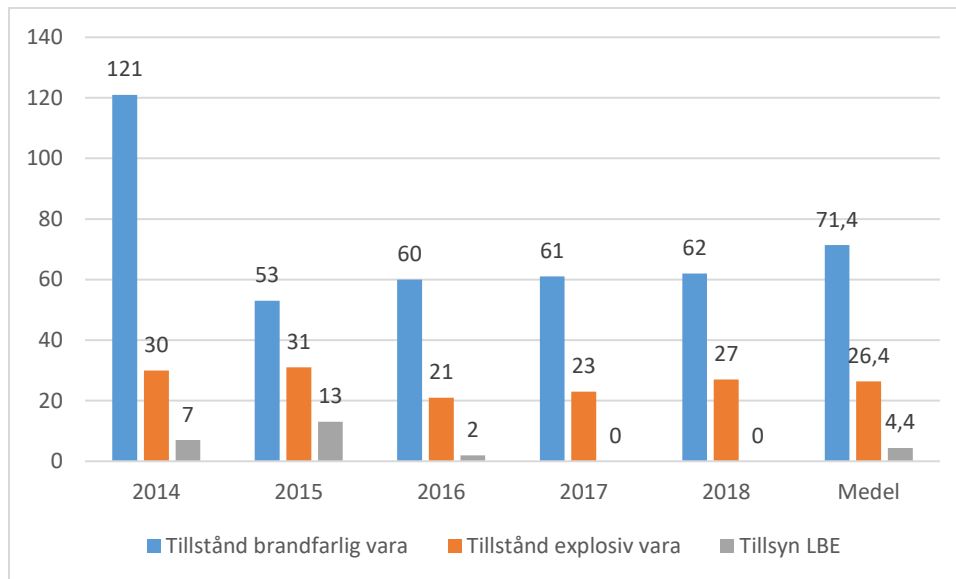

Figur 2: Antal ärenden inom SÄRF uppdelat på tillsyn, rådgivning och serveringstillståndsremisser.

3.2.2 Tillstånd och tillsyn LBE.

Antal tillståndsärenden enligt LBE har succesivt ökat med åren om man räknar bort 2014 som hade en väldigt stor andel LBE-ärenden. Att antalet ärenden var så stort 2014 beror troligen på att SÄRF helt tog över hanteringen för tillstånd LBE från kommunerna och polisen och i samband med detta påmindes många verksamheter av kommunerna att deras tillstånd hade gått ut eller var på väg att gå ut (se Figur 3).

Antalet tillsyner enligt LBE är endast rena LBE-tillsyner. Oftast görs LBE-tillsyn i samband med LSO-tillsyn och registreras då endast som tillsyn enligt LSO. Dessutom genomförs kontroller i samband med tillståndshanteringen. Dessa kallas då avsyning och ingår i tillståndshanteringens mängd.

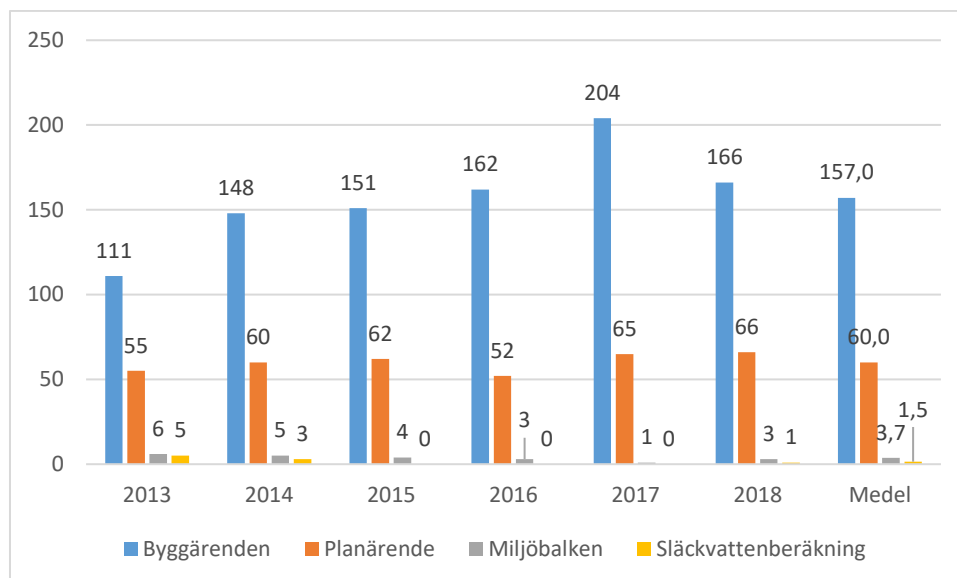
Figur 3: Antal ärenden inom SÄRF, 2014-2018, uppdelat på tillstånd brandfarlig och explosiv vara samt tillsyn LBE.

3.2.3 Plan- och byggärenden.

I mängden byggärenden är endast de ärenden som skickas till SÄRF från de olika bygglovsavdelningarna inkluderade (se Figur 4). De består i huvudsak av brandskyddsbeskrivningar av större byggnader. Mindre bygglovsärenden såsom villor m.m. genererar inte ett ärende hos SÄRF utan SÄRF:s yttranden registreras hos kommunerna. Dessa är cirka 35 per vecka.

I mängden planärenden finns både detaljplaner, översiktsplaner och infrastrukturplaneringar med, men med övervikt på detaljplaner. Dessa har varit relativt konstanta mellan åren, men har med åren blivit effektivare där Borås stad och Ulricehamns kommun har tagit fram övergripande riskanalyser som har effektiviserat riskanalyserbetet betydligt. Detta har också gjort att säkerhetsfrågor fått allt mer utrymme tidigt i processerna.

I mängden miljöbalken ligger remissärenden från kommunerna i samband med att verksamheter söker t.ex. miljötillstånd. De innefattar då ofta riskanalyser som räddningstjänsten granskar. Släckvattenberäkningar är beräkningar som räddningstjänsten genomför för att bedöma hur mycket kontaminerat släckvatten som bildas vid en brand i verksamheten.

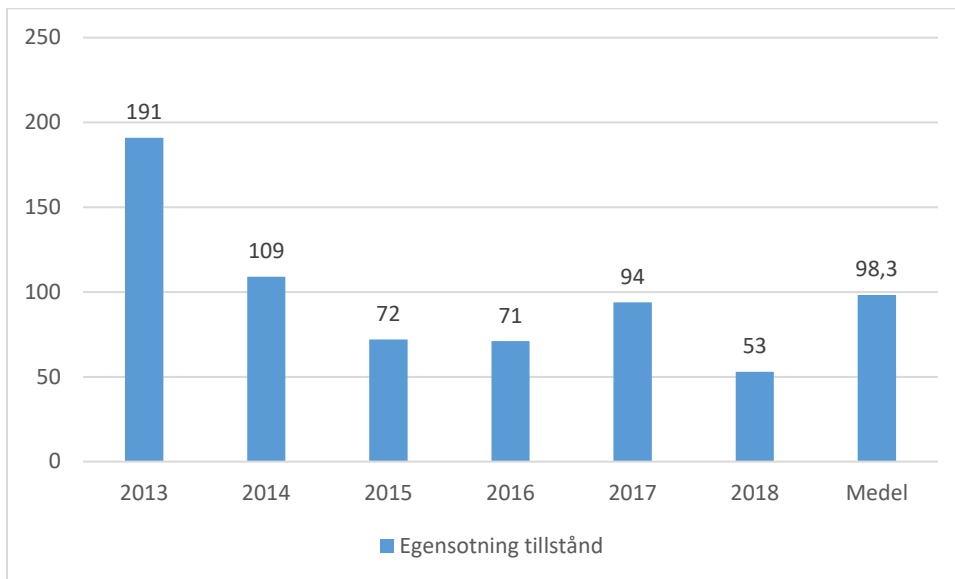

Figur 4: Antal ärenden inom SÄRF uppdelat på byggärenden, planärenden, remissärenden utifrån miljöbalken och släckvattenberäkningar.

3.2.4 Egensotning

Antal ansökningar om egensotning har minskat med åren och var som störst innan 2013 då SÄRF gick ut med en ny upphandling och bytte entreprenör. Ansökan om att låta annan sota ligger nämligen med i statistiken men utgör numera endast ca 5 st per år. Figur 5 redovisar endast de ärenden som SÄRF handlägger. De sotningar, brandskyddskontroller och förelägganden som entreprenörerna genomför redovisas inte här.

I samband med nya upphandlingar kan det bli en stor ökning av ansökan om egensotning eller låta annan sota. Denna lärdom kan tas från andra kommuner som har fått flera tusen ansökningar efter byte av entreprenör.

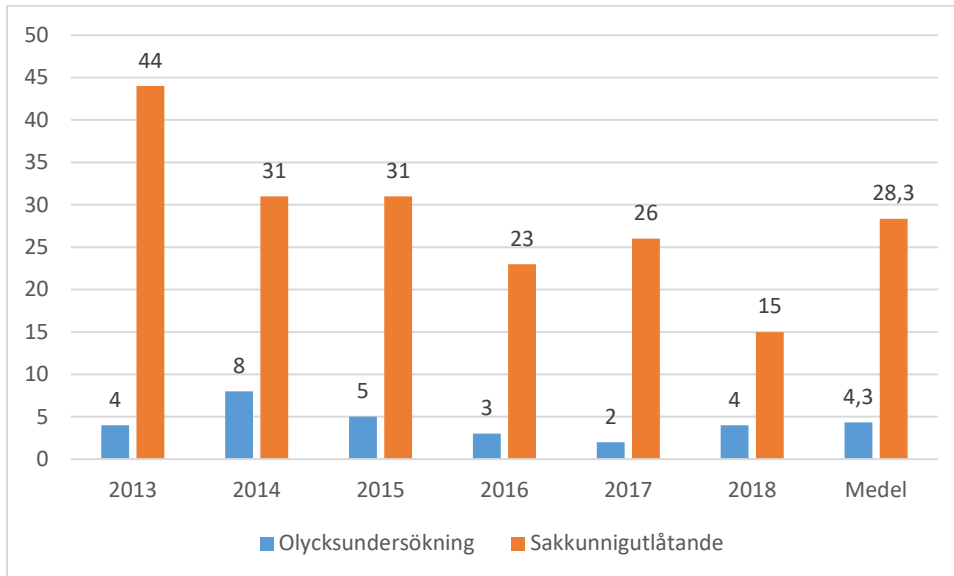

Figur 5: Antal egensotningsärenden som inkluderar ansökan om egensotning och låta annan sota.

3.2.5 Olycksundersökning och sakkunnigutlåtande

Olycksundersökningar är ärenden där SÄRF gör fördjupade undersökningar av insatser för att organisationen ska lära sig av det som har gått bra och det som har gått mindre bra.

Sakkunnigutlåtande är utlåtande till pågående polisärenden om t.ex. mordbrand och avser svara på frågan vad som hade hänt om branden gått fortgå och ifall det fanns risk för spridning av brand eller rök samt ifall det fanns fara för annans liv eller hälsa. Utredning om orsaken till brand görs av polisen.

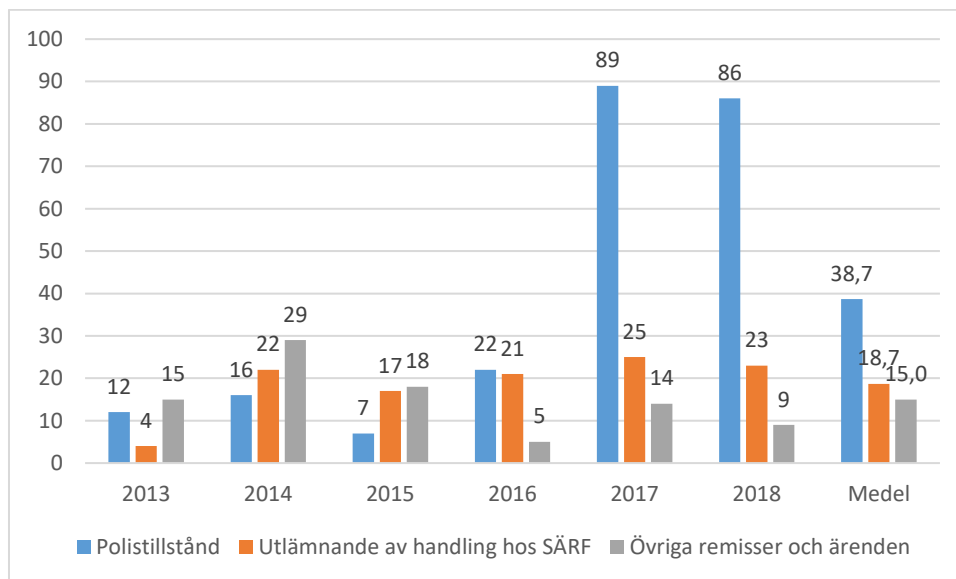
Figur 6: Antal ärenden inom SÄRF uppdelat på olycksundersökningar och sakkunnigutlåtande till polisen.

3.2.6 Polistillstånd och övriga remisser och ärenden

I samband med offentliga tillställningar, evenemang m.m. ansöker arrangören om tillstånd hos polisen. Räddningstjänsten är då en remissinstans vid dessa ärenden. Ökningen 2017 skedde efter det att polismyndigheten omorganiserades.

SÄRF får ofta frågor från allmänheten, media, polisen m.m. att lämna ut handlingar, vilket SÄRF måste göra enligt Offentlighetsprincipen efter att känsliga uppgifter såsom namn tagits bort. Det som redovisas här är endast ärenden där handläggare från Skydd och samhälle har lämnat ut ärenden.

Övriga remisser kan vara remisser från andra myndigheter, räddningstjänster, kommuner m.m. och kan vara ärenden där SÄRF ger sin syn på t.ex. att en verksamhet ska klassas som farlig verksamhet.

Figur 7: Antal utlämnade handlingar och övriga remisser som genomförts på avdelningen Skydd och Samhälle.

3.3 Andel ärenden

I Figur 8 redovisas andel av de olika ärendetyperna som handläggs på avdelningen Skydd och samhälle. Uträkningen är gjord som ett medelvärde av registrerade ärenden 2013-2018. Hänsyn har tagits till att LBE-ärenden endast registrerats från 2014 då kommunerna hade hand om administrationen innan.

34,0 % kan grovt sammanfattas till kontroll av efterföljande av LSO. I detta ingår tillsyn LSO, allmän rådgivning och serveringstillstånd.

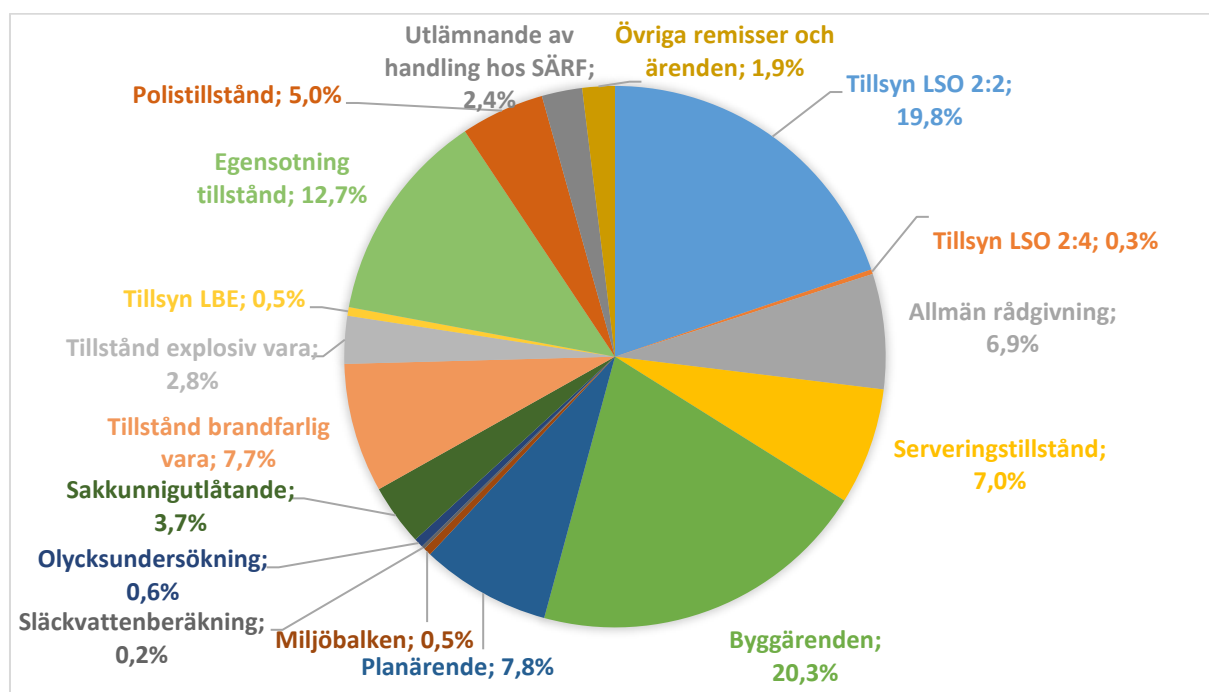
28,8 % kan sammanfattas till förebyggande arbete innan etablering av olika typer av verksamheter och byggnader. Detta inkluderar bygg- och planärenden samt miljöbalken och släckvattenberäkningar.

4,3 % Avser uppföljning efter insats och inkluderar olycksundersökning och sakkunnigutlåtande.

11,0 % är ärenden som berör LBE-lagstiftningen.

12,7 % är sotningsärenden som SÄRF handlägger. I detta inkluderas inte alla sotningar och brandskyddskontroller som genomförs av entreprenörerna.

9,4 % är polistillstånd, utlämnande av handlingar, övriga remisser och handläggningsärenden.

Figur 8: Medelvärde av andel olika ärendetyper handlagda av Skydd och samhälle 2013-2018. Hänsyn har tagits till att LBE tillstånd endast registrerats från 2014.